

Minder mensen, Meer ruimte voor groen en dorpse identiteit in de dorpen van de Krimpenerwaard

F.F.Colombo, E. Luiten,
W. Wilms Floet, H. Muhl

J. Dijkman, P. Schenk

Introductie

Strategie

Voorzieningen

Boot

Introductie

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Dorp

Landschap

Aanmeerplek

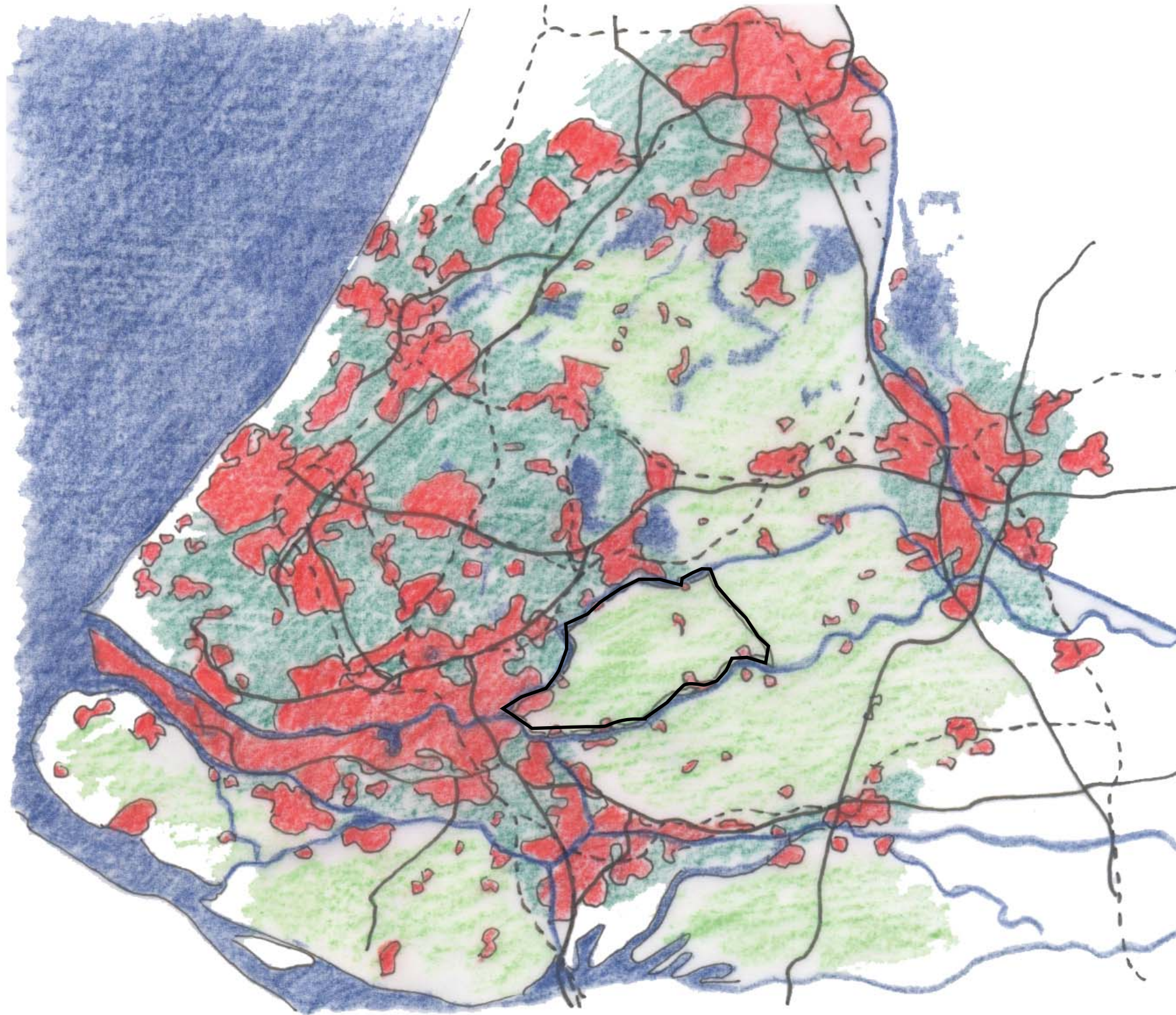
Conclusie

Locatie

A.Buijs-1279602

Introductie

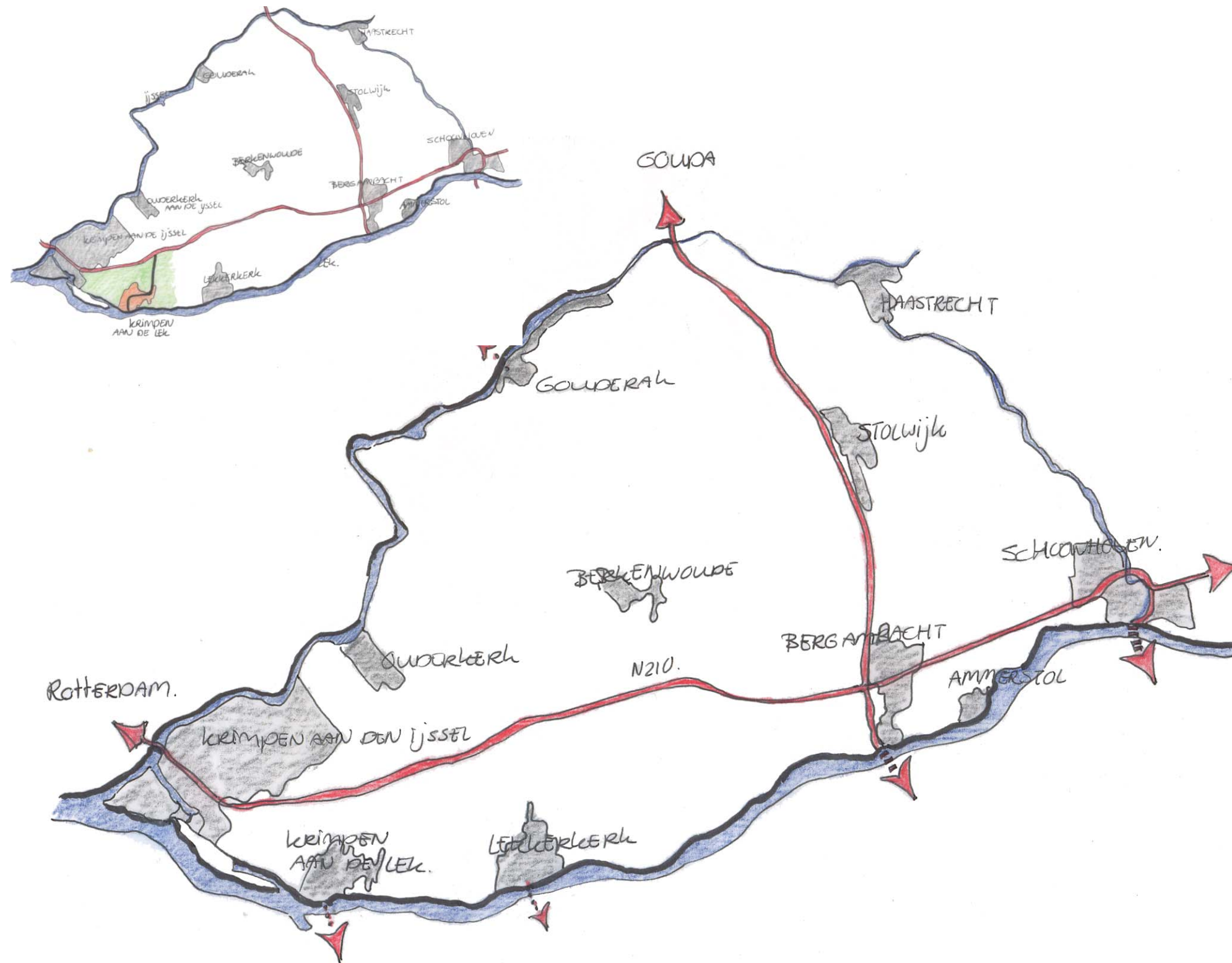

Locatie

6

A.Buijs-1279602

Introductie

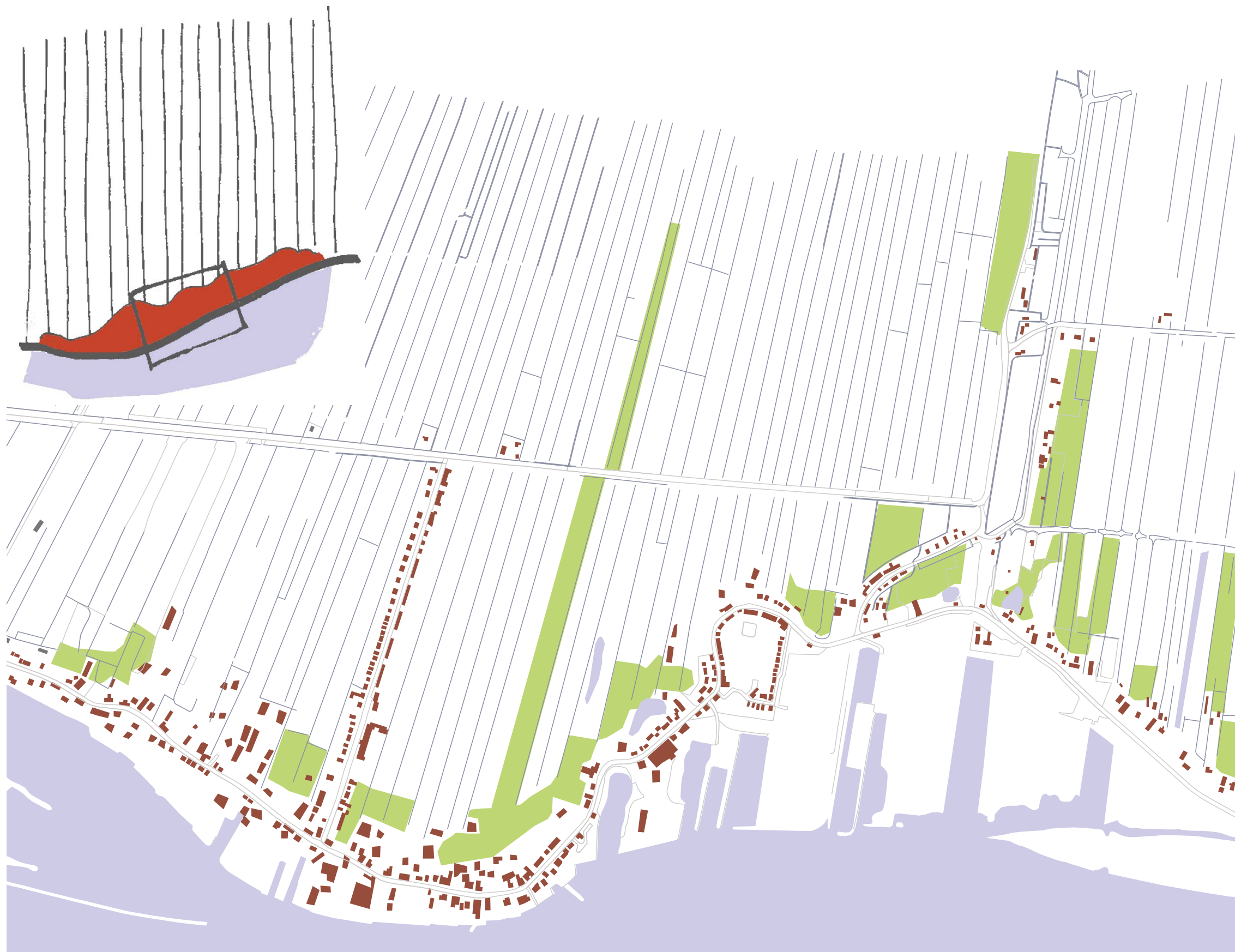

8

Vooroorlogse jaren

A.Buijs-1279602

Introductie

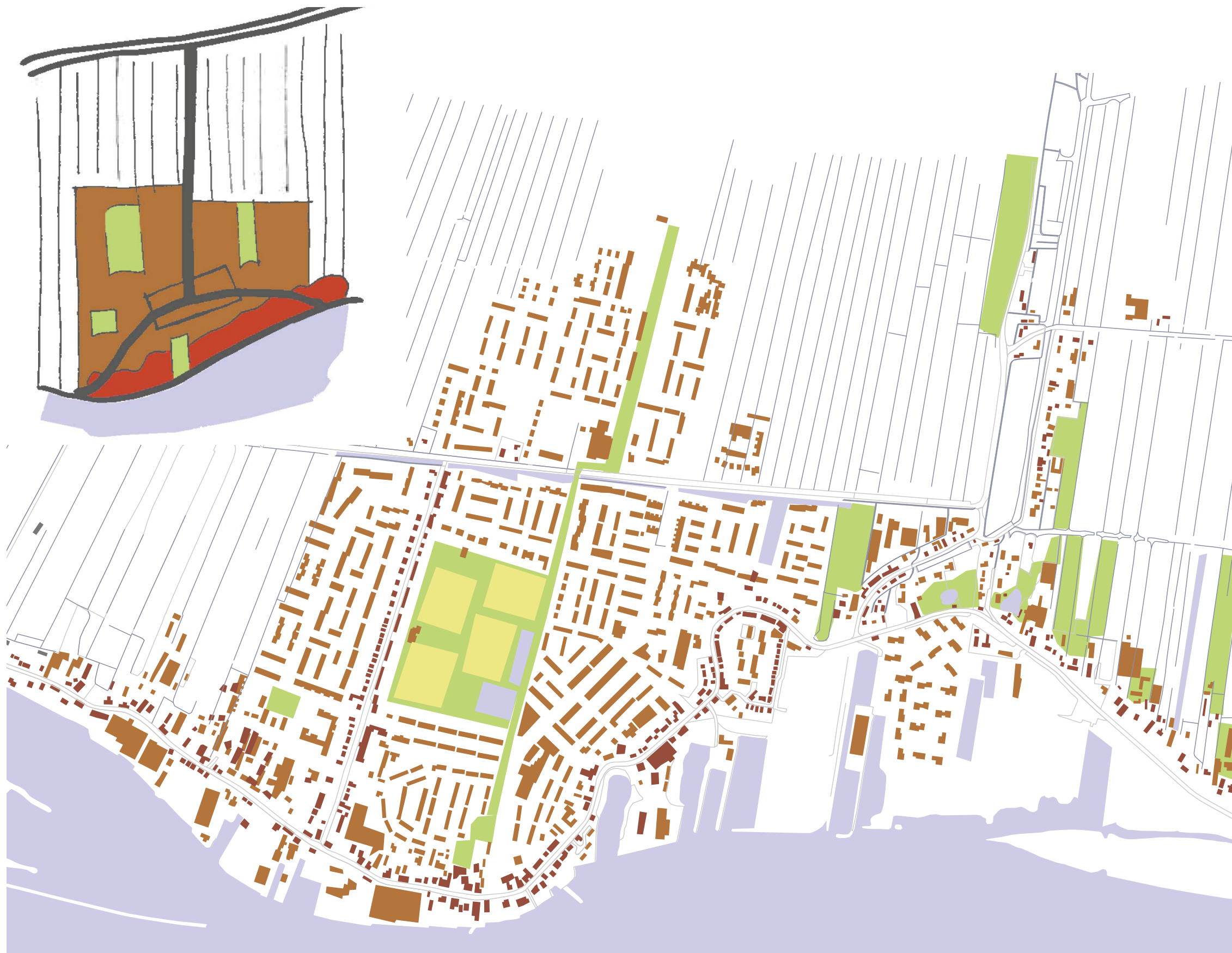

70-80 Suburbanisatie

A.Buijs-1279602

Introductie

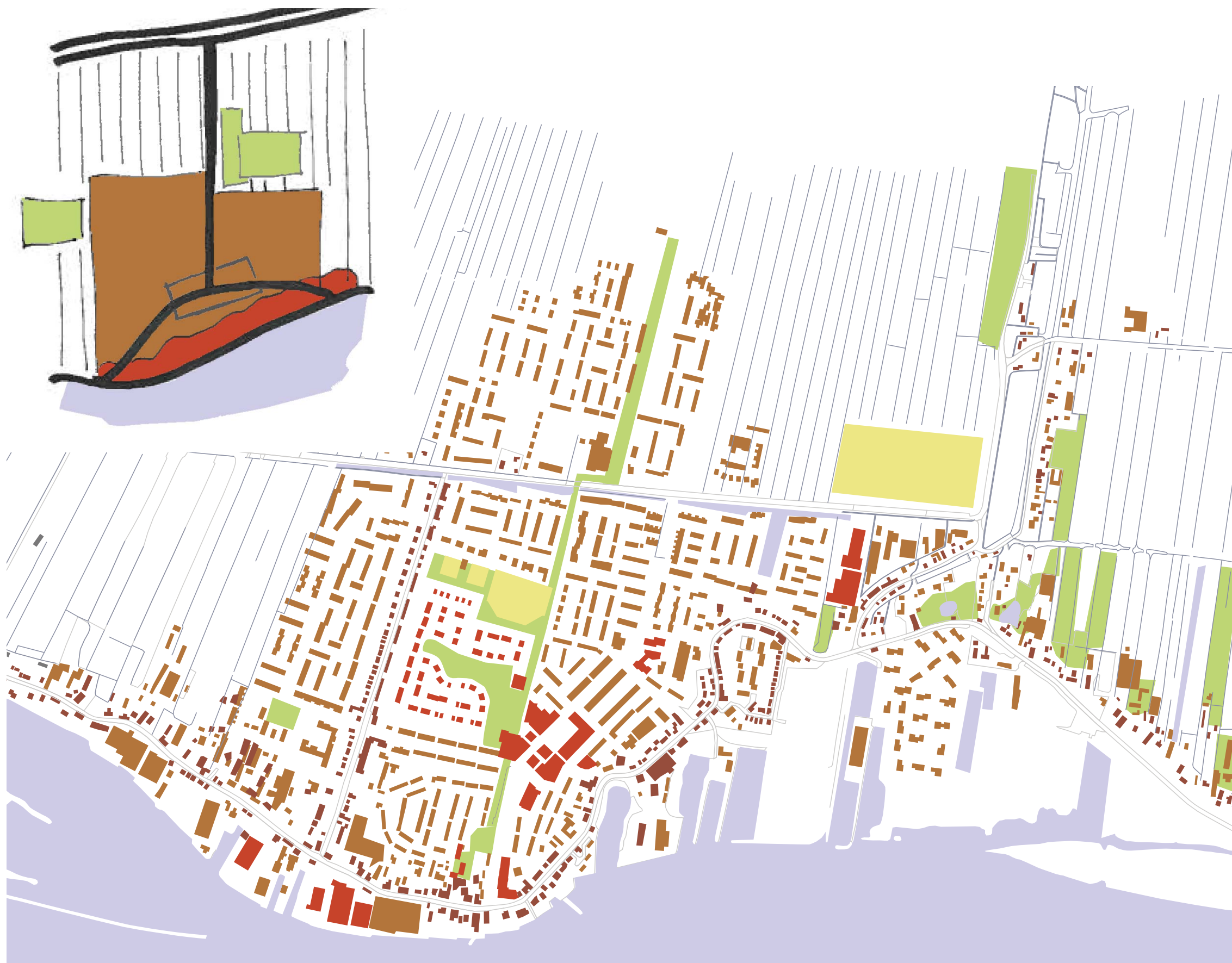

2000-2010 Contourenbeleid

A.Buijs-1279602

Introductie

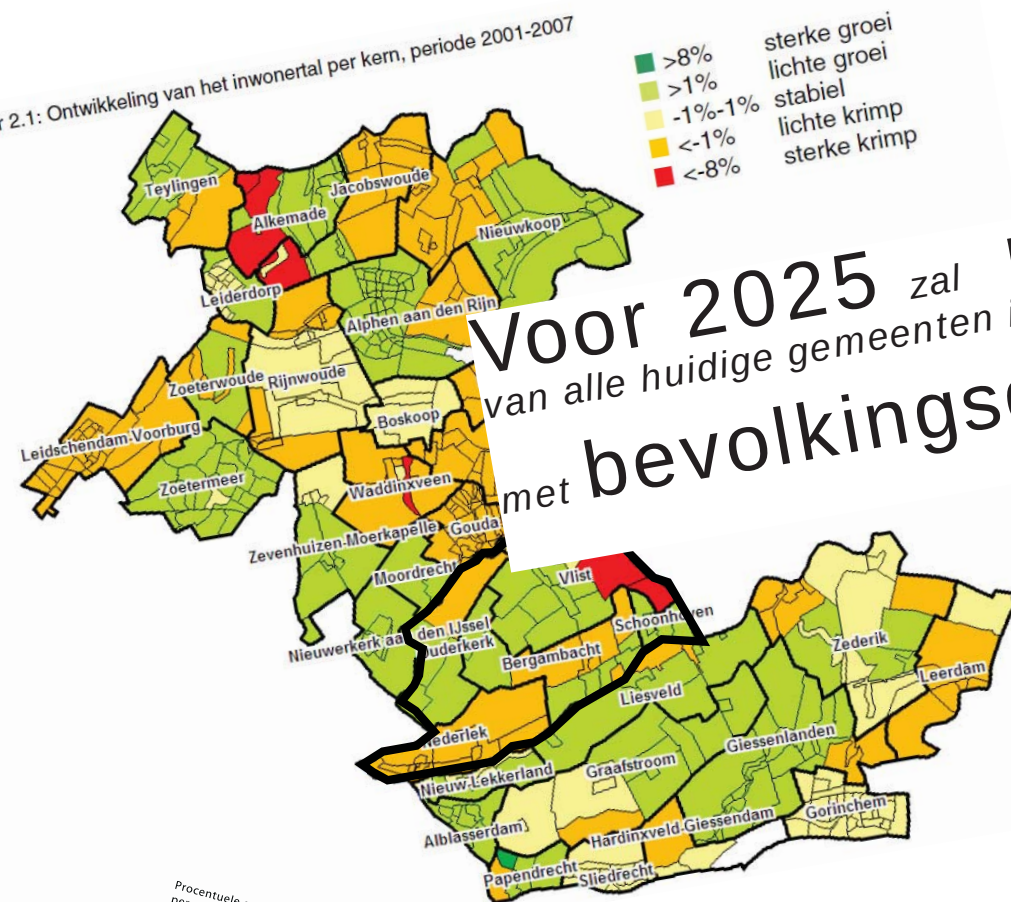

2010 Krimp Vergrijzing toegenomenmobiliteit

11

Introductie

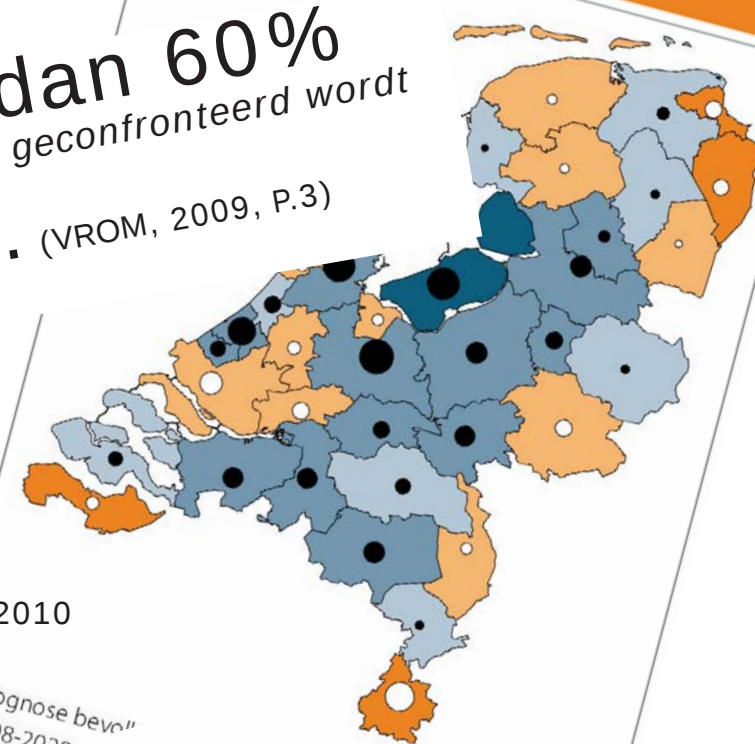
Figuur 2.1: Ontwikkeling van het inwonertal per kern, periode 2001-2007

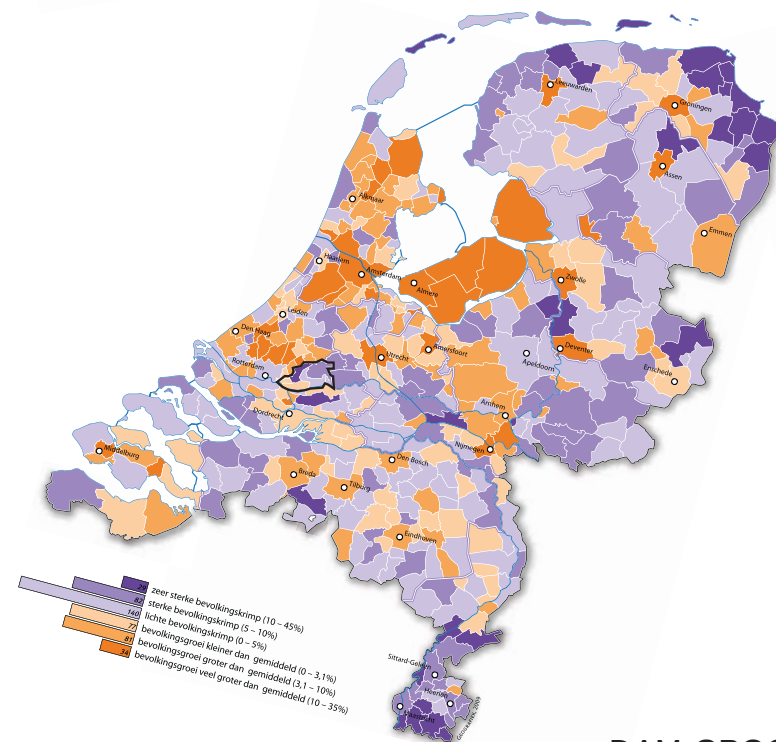
Voor 2025 zal meer dan 60% van alle huidige gemeenten in Nederland geconfronteerd worden met bevolkingsdaling. (VROM, 2009, P.3)

OEVERING, 2010

prognose bevolking 2008-2020

'TUSSEN GROEI EN KRIMP IN HET GROENE HART, 2009

DAM,GROOT & VERWEST, 2006

KAART 3.3 Prognose demografische ontwikkeling 2008-2020

Welke ruimtelijke interventies zijn nodig om krimpende dorpen in de Krimpenerwaard leefbaar te houden?

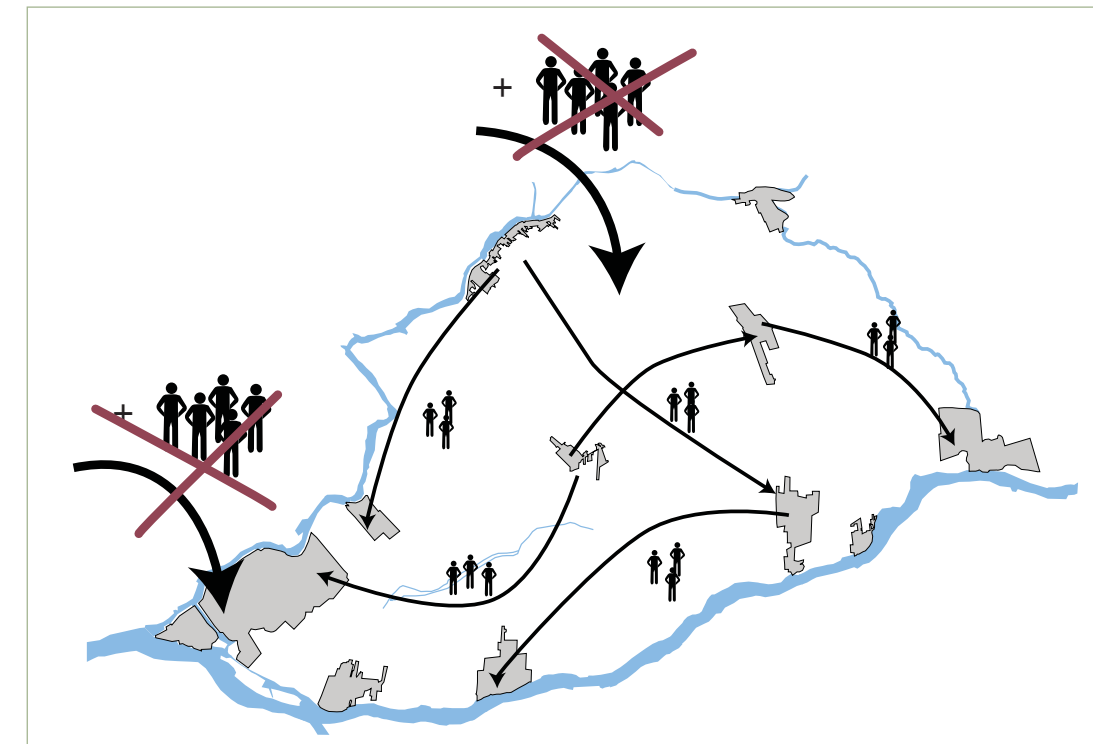
Verdwijnen van voorzieningen

Bijbouwen om draagvlak voor voorzieningen op peil te houden

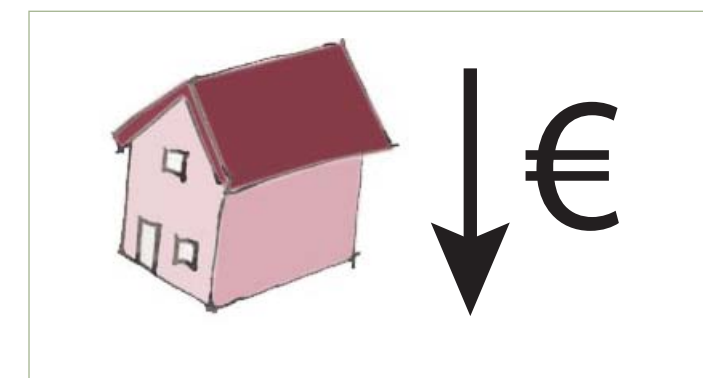
Concurrentie met andere dorpen

(VERWEST & DAM, 2010)

Waardedaling van woningen/ Leegstand van onaantrekkelijke woonmilieus

(OEVERING, 2010)

Verdwijnen van groen en dorps karakter

14

A.Buijs-1279602

Introductie

Openbaar speel of **struingroen** is vaak **schaars**.
Net als in de steden word het nogal eens **opgeofferd** voor **woningbouw**.

Door inbreiding heeft het versteningspercentage van veel dorpen stedelijke trekken.

(ENGBERSEN & UYTERLINDE, 2005, p.35)

‘Groen in het landelijk gebied is vrijwel altijd **private ruimte**:
agrarisch gebied, eigen erf of achtertuin.

(ENGBERSEN & UYTERLINDE, 2005, p.35)

Daarnaast is het **ommeland** van dorpen vaak **niet goed ontsloten**.
De aloude ommementjes rond het dorp zijn weg, terwijl de herverkaveling ervoor heeft
gezorgd dat de onverharde weggentjes door het boerenland verdwenen zijn dan wel niet
betreden mogen worden.

(ENGBERSEN & UYTERLINDE, 2005, p.35)

Eigen kwaliteiten versterken, niet proberen concurreren met de stad

‘Enerzijds *is een regio aantrekkelijk voor vestiging door een...*

grote bevolkingsomvang *en een*
groot aanbod *van* **banen** *en*
voorzieningen,

Anderzijds...

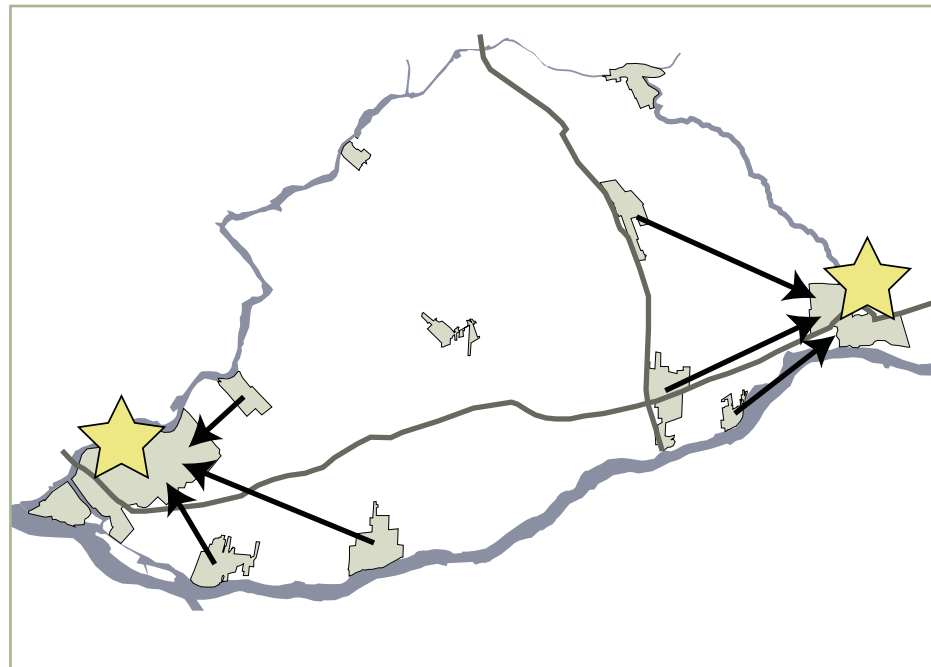

juist door een **geringe bevolkingsdichtheid,**
een **bepaalde economische dynamiek**
en door de aanwezigheid van **‘rust en ruimte’.**

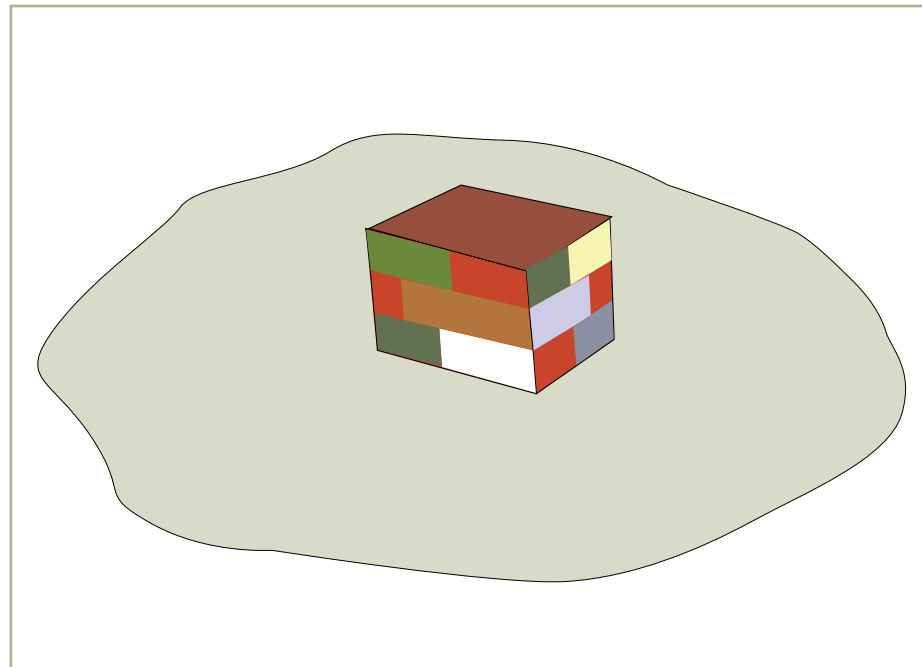
(OEVERING, 2010,P.31)

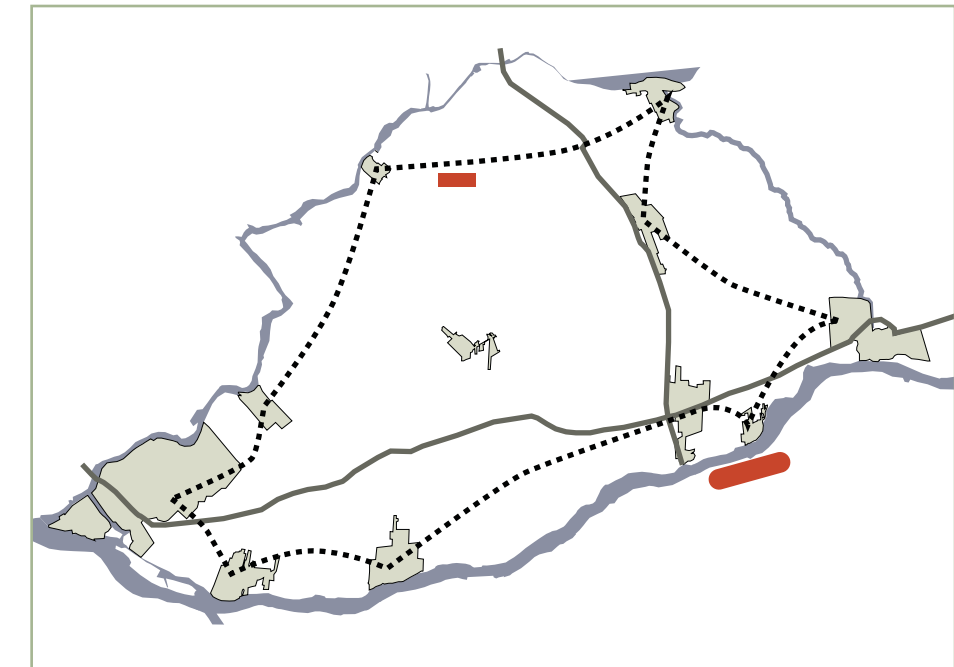
Voorzieningen

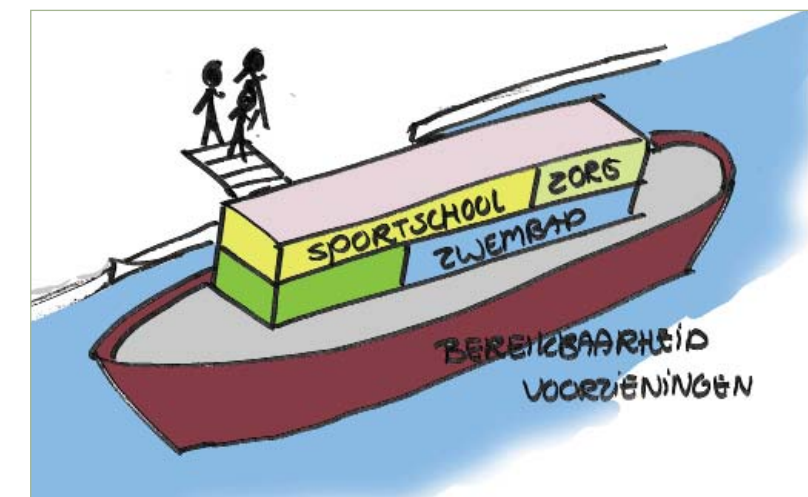
Tussen verschillende
dorpen

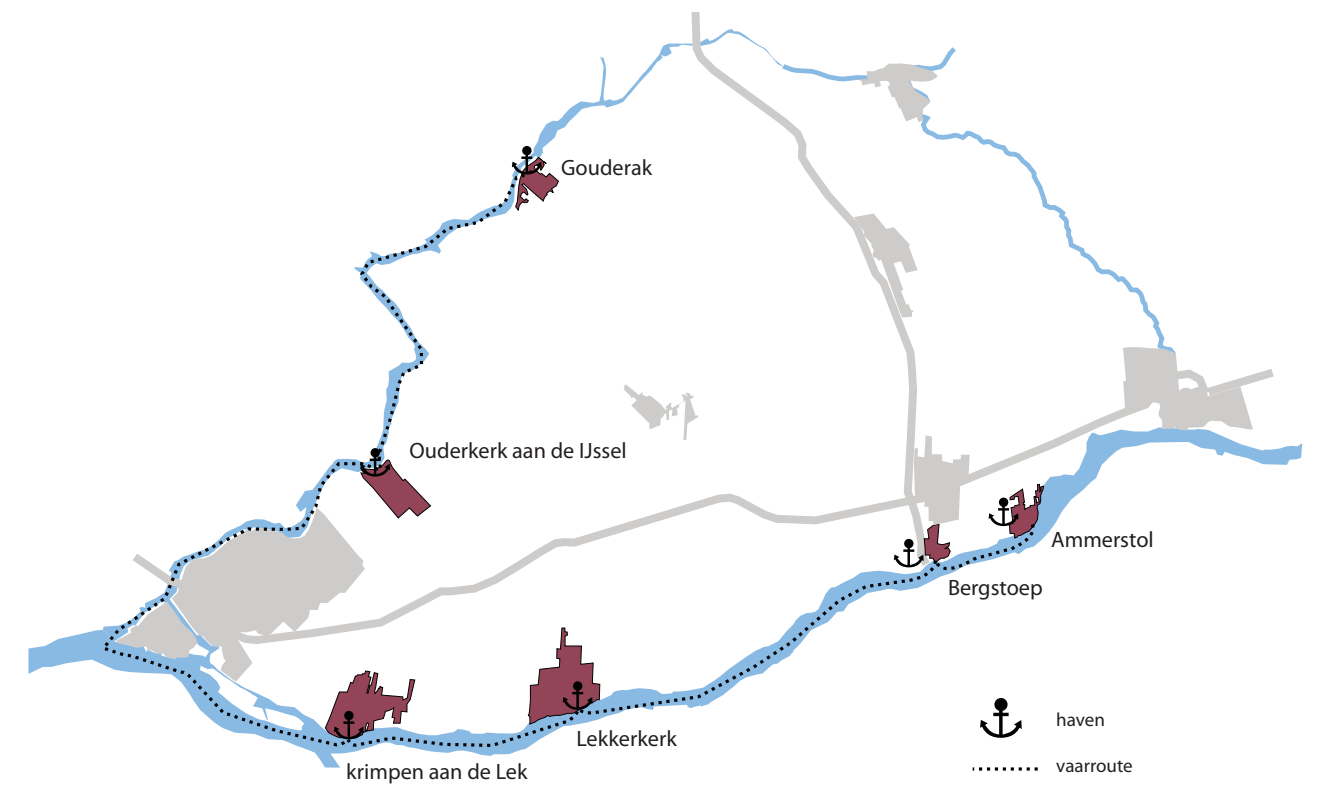
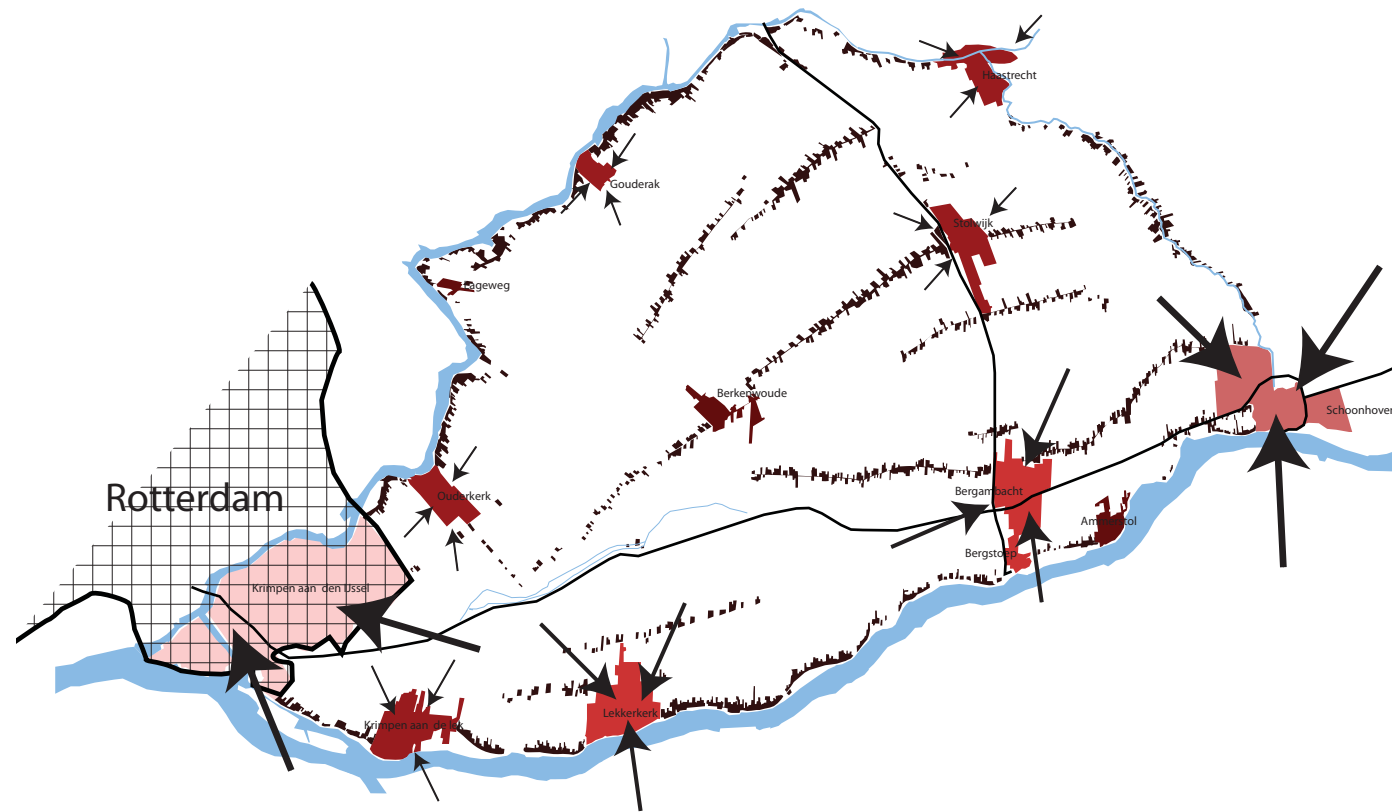
Tussen verschillende
voorzieningen

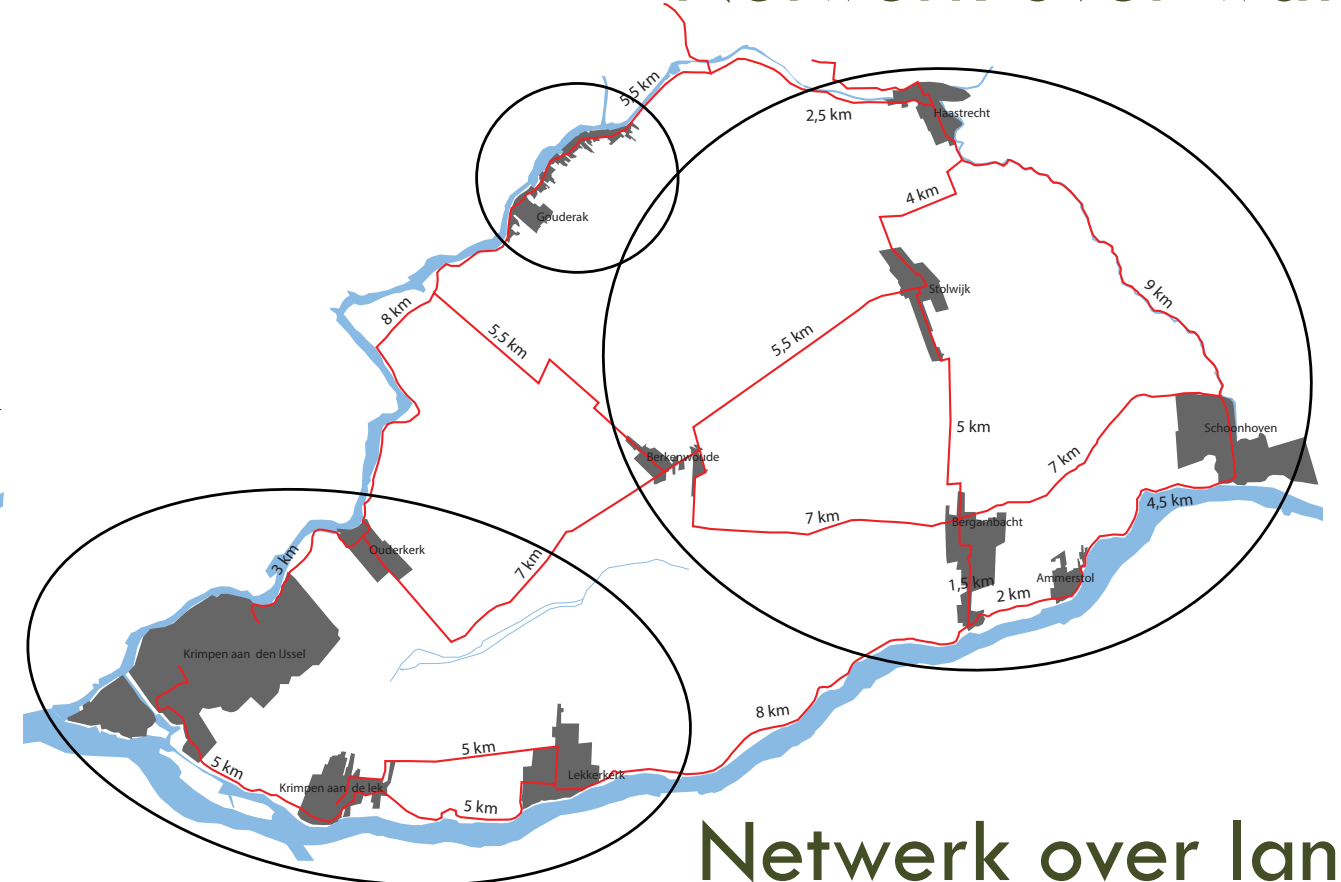
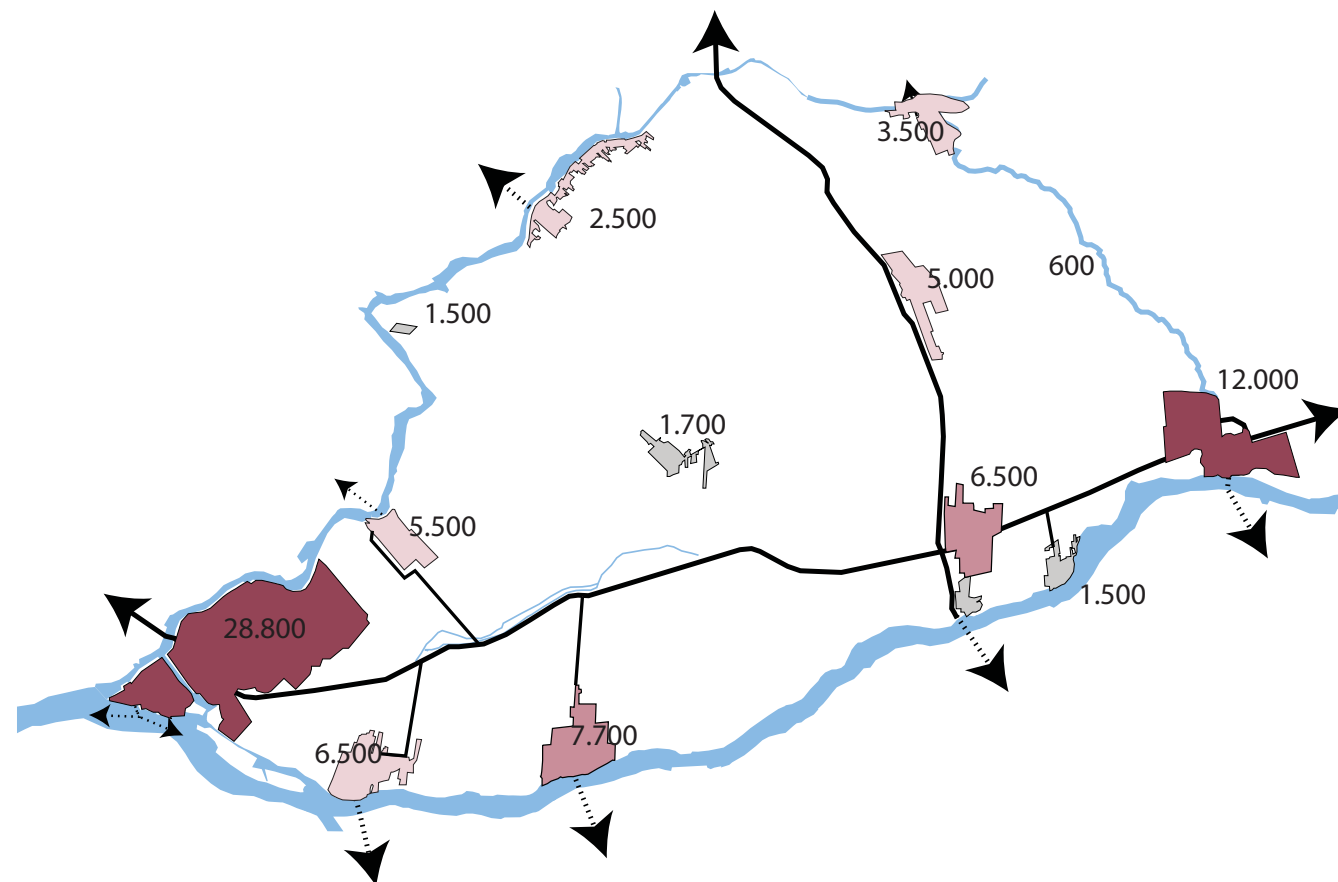
Verplaatsbare
voorzieningen

Voorzieningen

Netwerk over water

Netwerk over land

Krimpen aan den IJssel, Nederlek en Ouderkerk aan den IJssel

19

A.Buijs-1279602

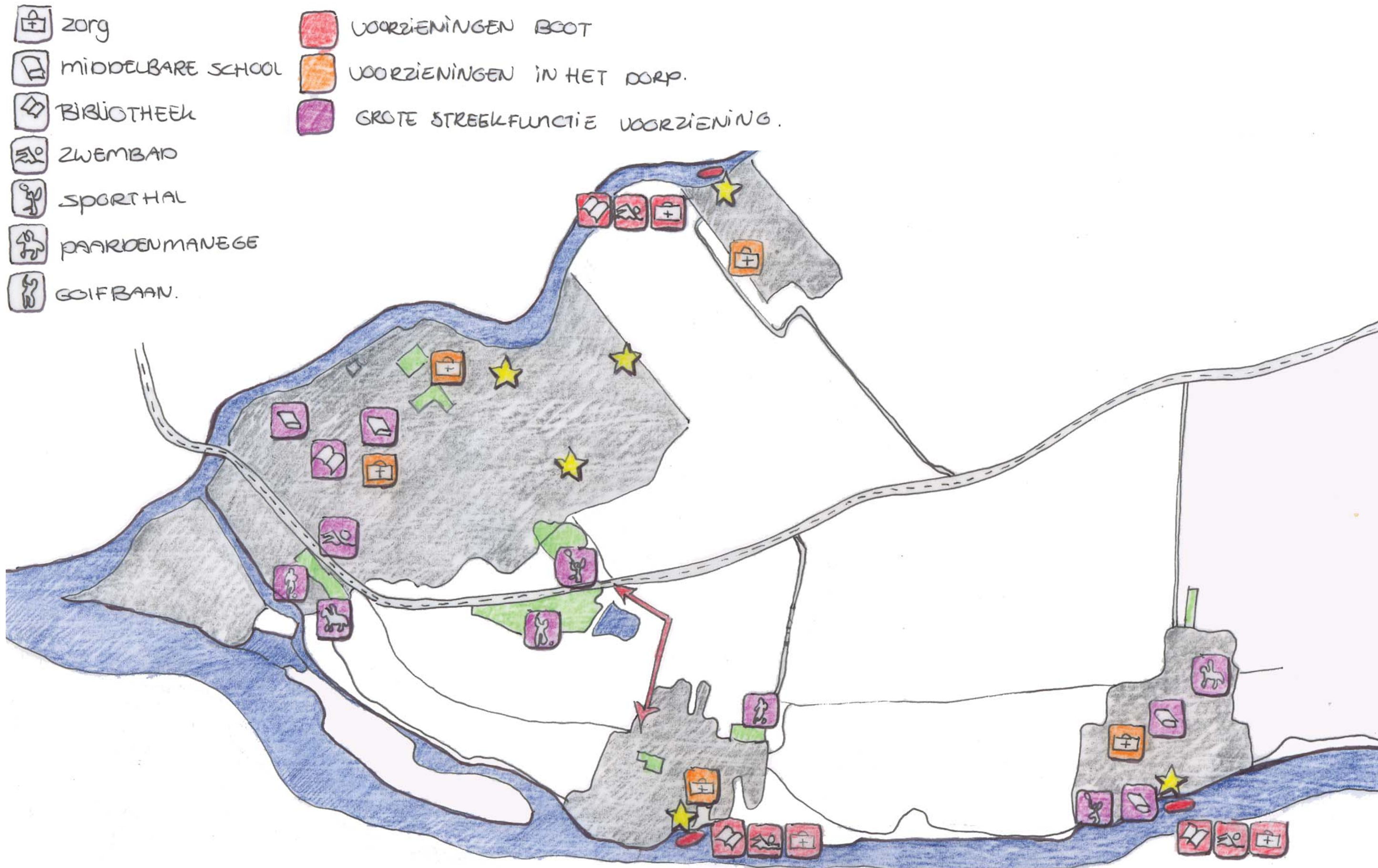

Voorzieningen

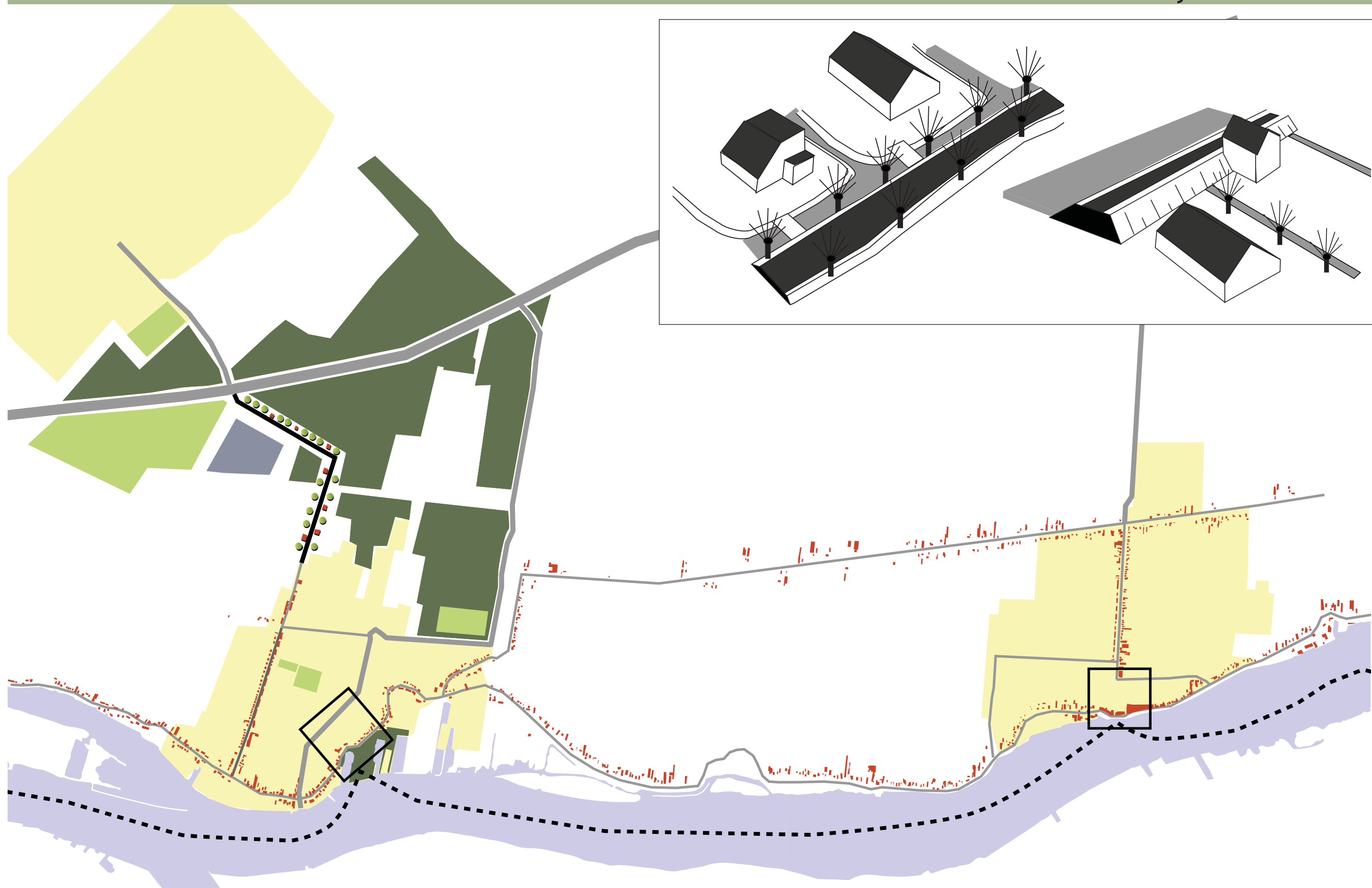
Krimpen aan den IJssel, Nederlek en Ouderkerk aan den IJssel

20

A.Buijs-1279602

Voorzieningen

zwembad

Fitness

peuterspeelzaal/ opvang

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Bibliotheek

restaurant

feestzaal

Zorg_ consultatiebureau arts/ verloskundige

Publieksbalie gemeente_ kantoren

Afmetingen

3

A.Buijs-1279602

Max. maten:

Sluis:

B: 24 meter

Bij eb L: 112 meter

Bij vloed L: 135 meter

H: onbeperkt

Diepgang:

vrachtschepen: 3.4- 4m

cruiseschepen: 1,5 M

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

‘Binnen de functionele taal van het scheepsbouwkundig ontwerp heeft elk schip een eigen karakter. **Een bij zijn functie horende expressie**’ (GROENENDIJK, 1989, P.69)

‘Een van de **belangrijkste aspecten** bij de **verschijningsvorm** van schepen is het **silhouet**, de **compositie** van de **langsrichting**.

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Aanmeren

De **plaats** en de **vorm** van de **opbouw** ten opzichte van de **romp** is hierbij van groot belang.

Hierbij spelen naast **functionele overwegen** eisen ook altijd **esthetische** een rol.’
(GROENENDIJK, 1989, P.60)

‘**Functions follows form**’ Hoofdvorm is **belangrijk** lijkt of de **functies** daarin zijn **geperst**. (GROENENDIJK, 1989, P.60)

Expressie

5

A.Buijs-1279602

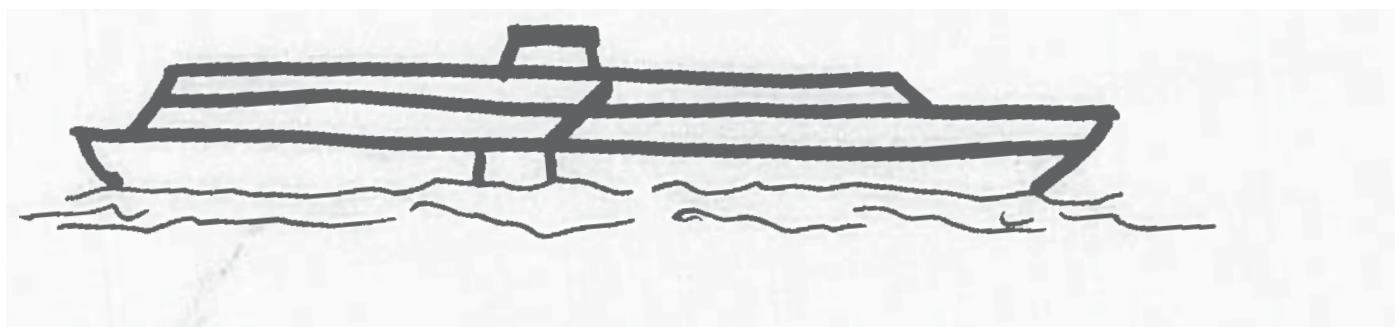
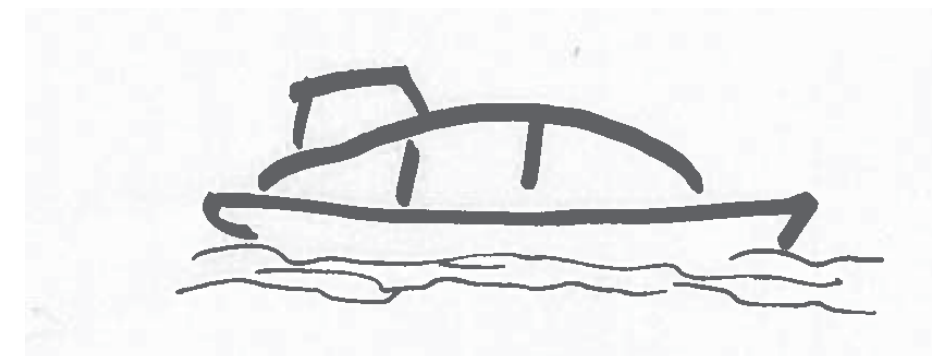
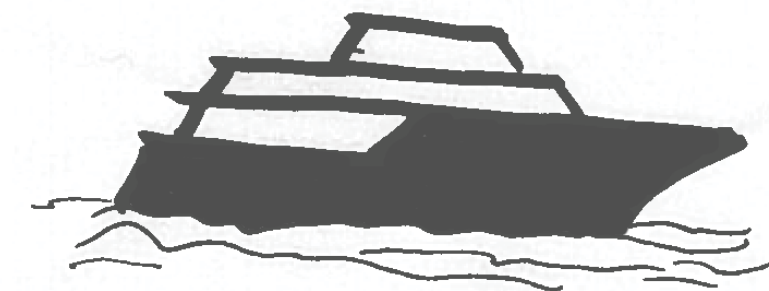
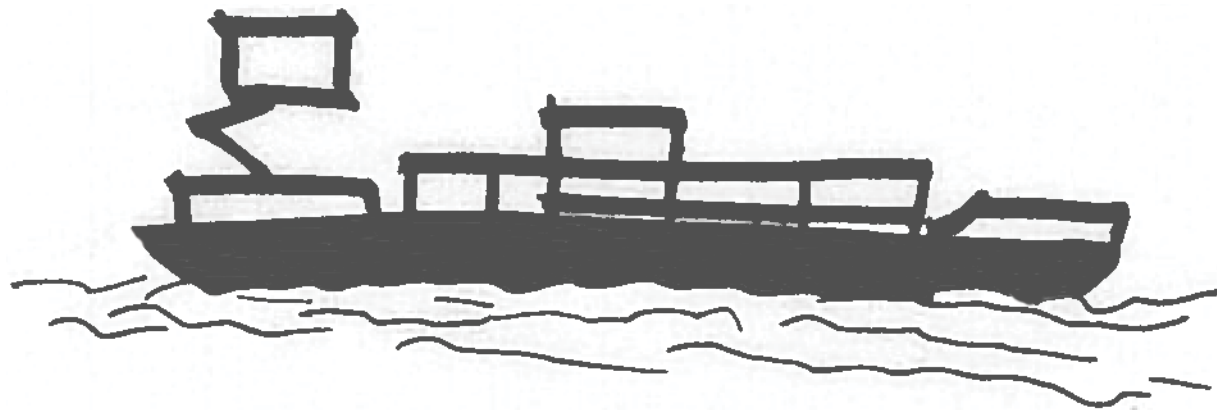
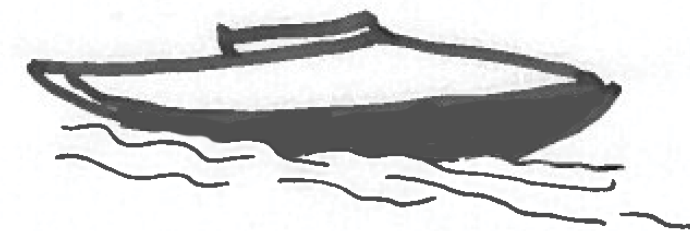
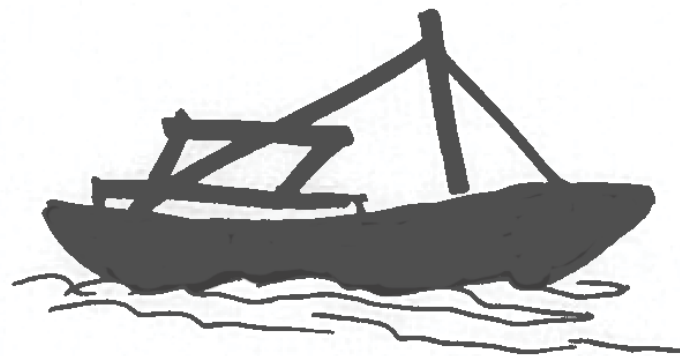
Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

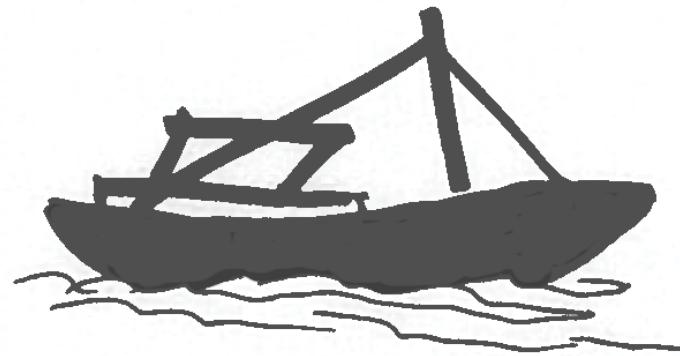
Boot

Algemeen

Voorschip

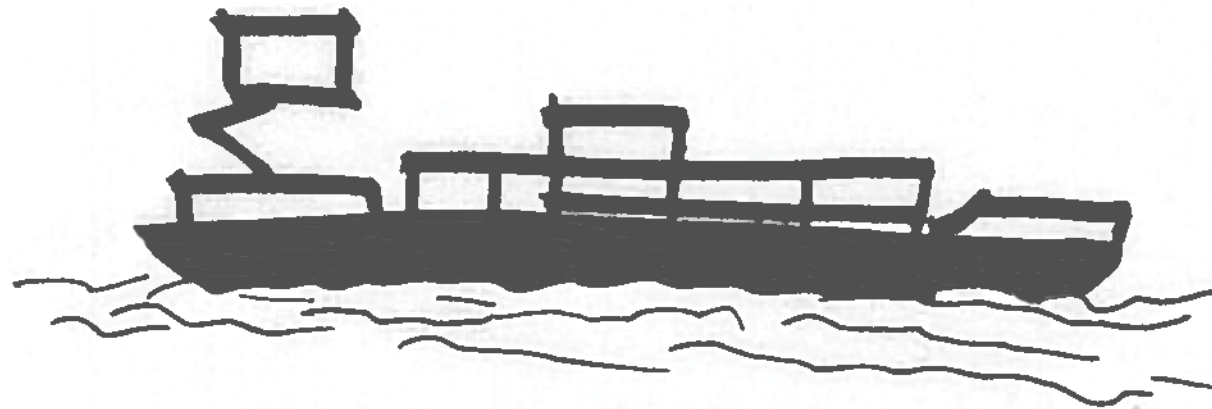
Middenschip

Achterschip

werkschip

Trossen los en gaan

werkschip

sterk, degelijk

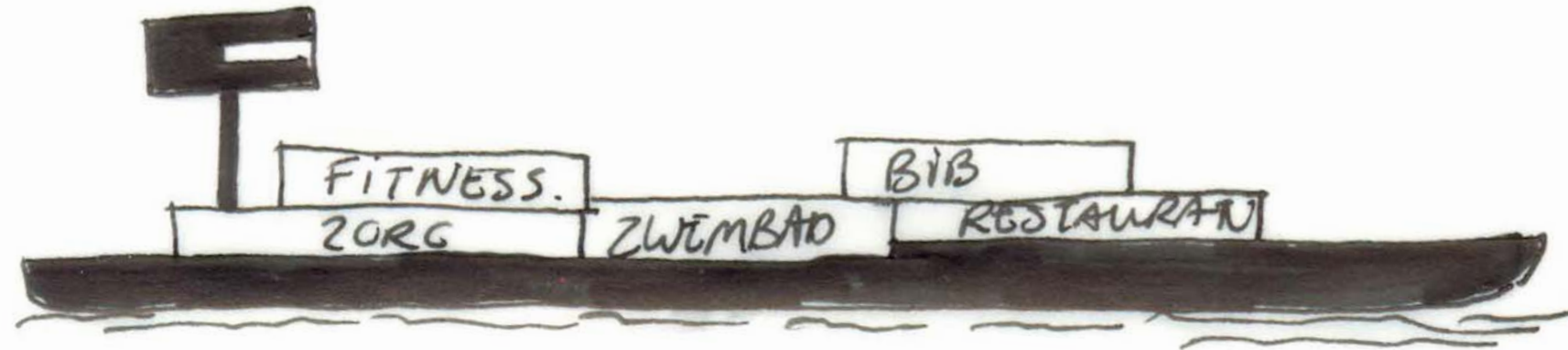
werkschip

sterk, degelijk

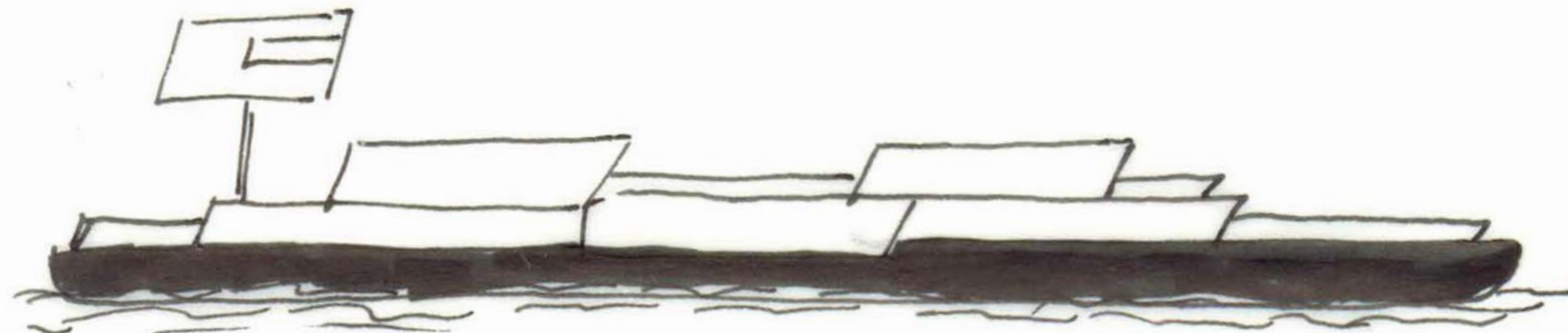

winkel

*stabiel,
niet verplaatsbaar*

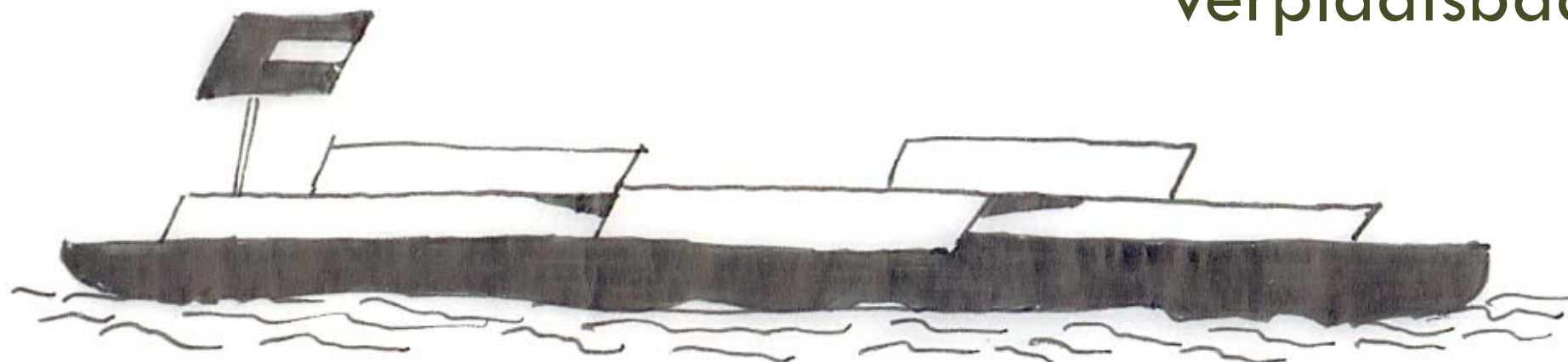

Romp + VRACHT.

Tegen de krimp in:

Tegen de stroom in,
verplaatsbaar, dienstbaar, vrachtschip

Boot

Algemeen

Voorschip

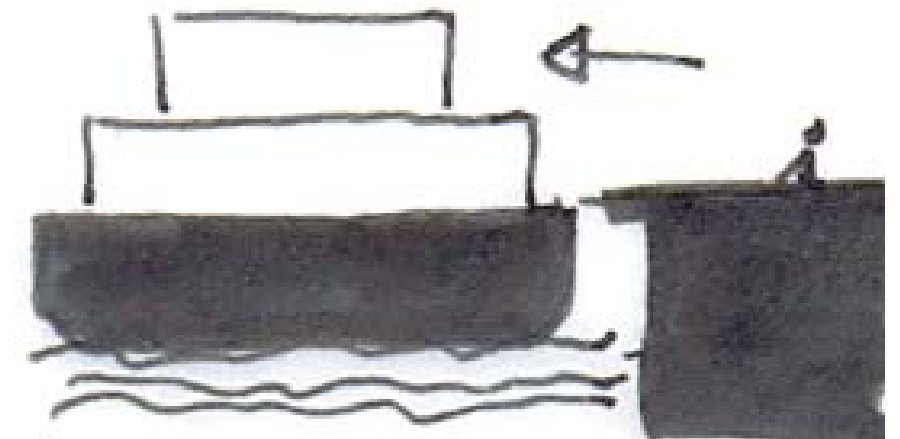
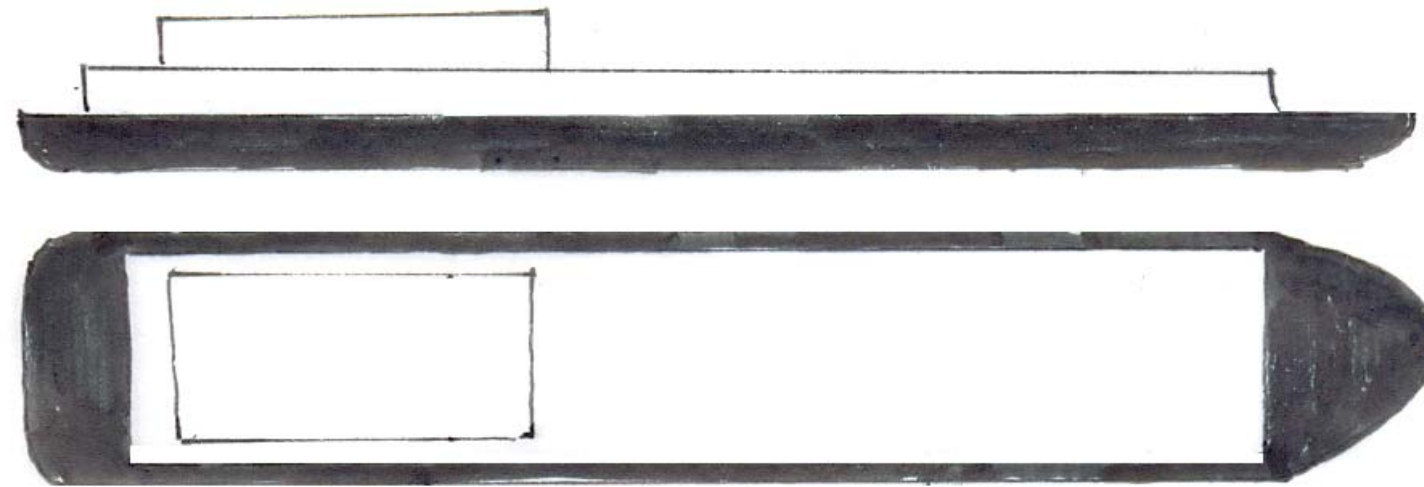
Middenschip

Achterschip

Plaats en vorm opbouw t.o.v. de romp

8

A.Buijs-1279602

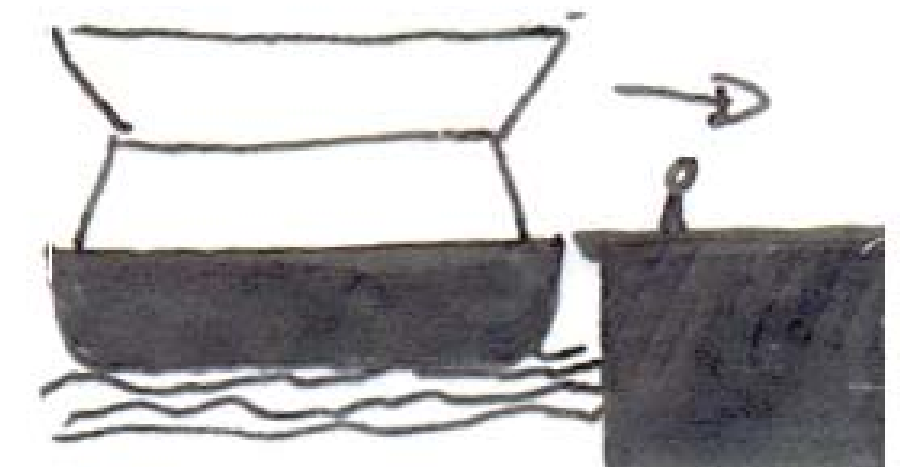
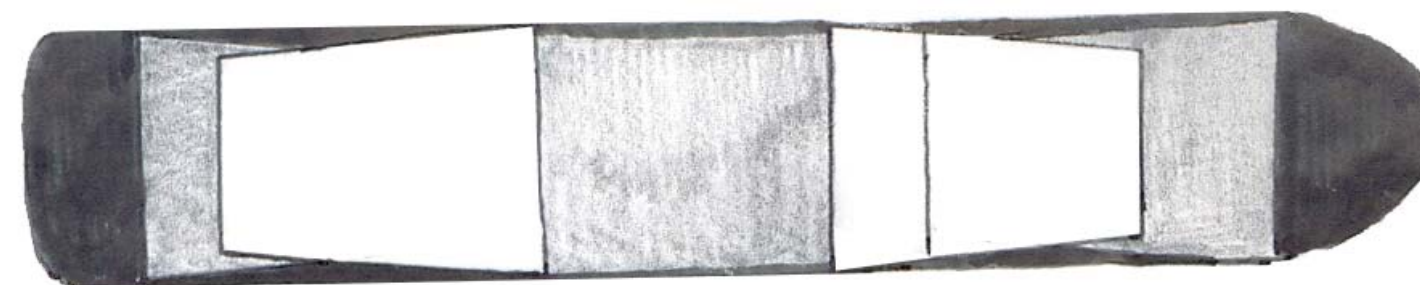
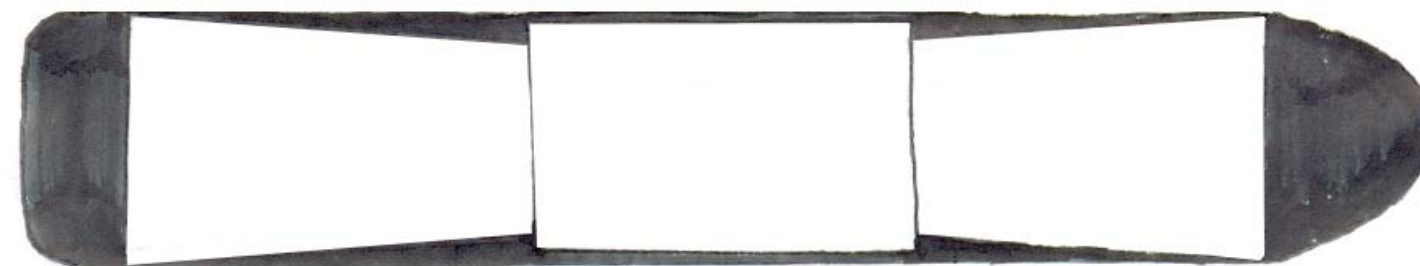
Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

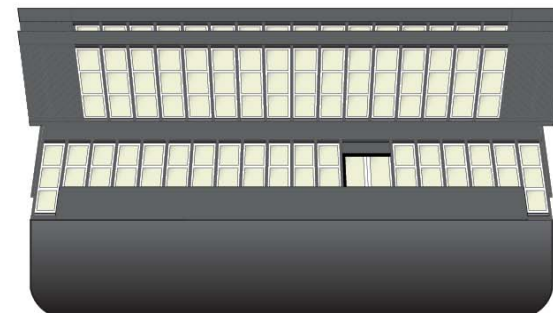
Achterschip

Gevel

9

A.Buijs-1279602

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

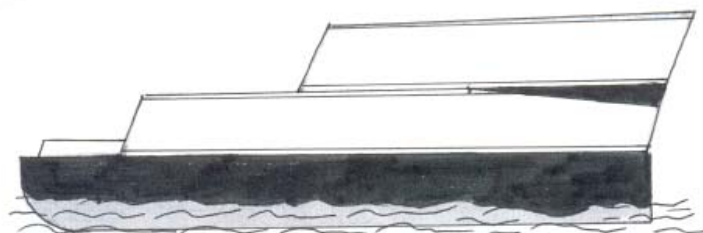

3 delen

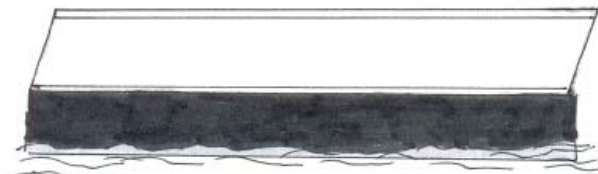
10

A.Buijs-1279602

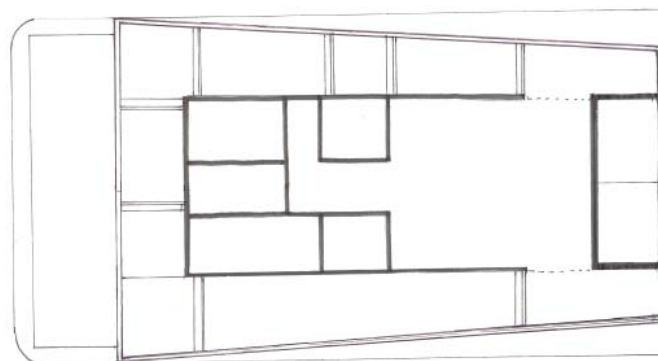
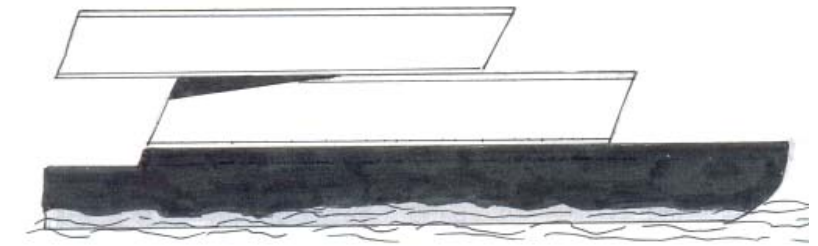
Achterschip

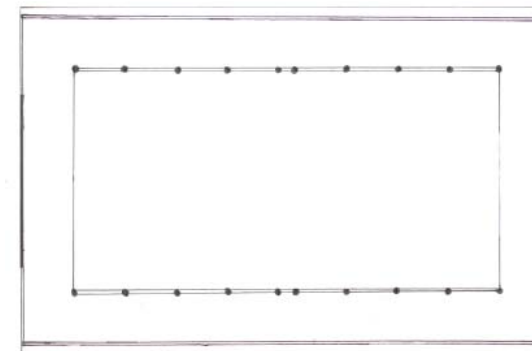
Middenschip

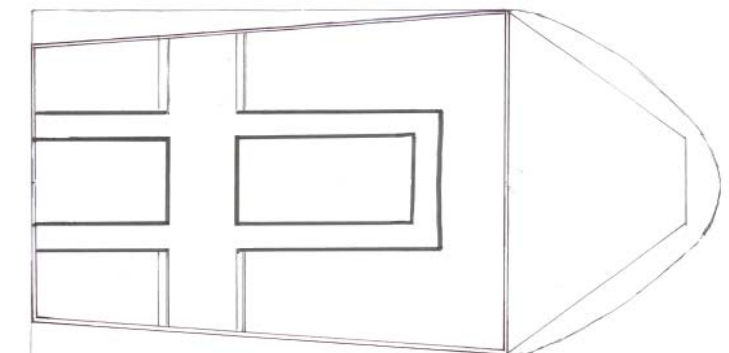
Voorschip

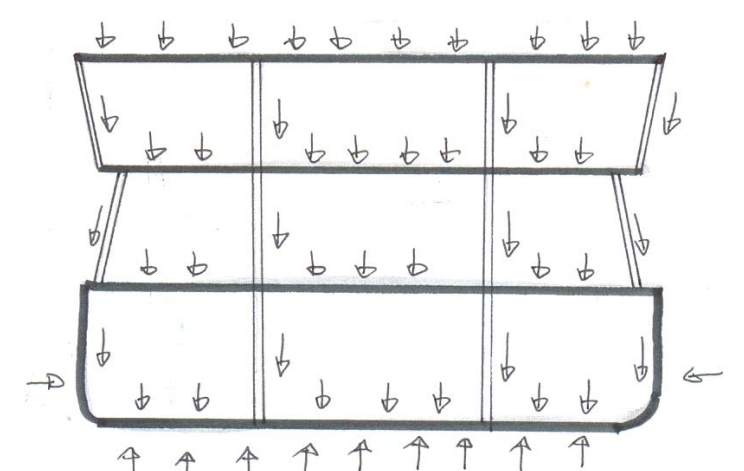
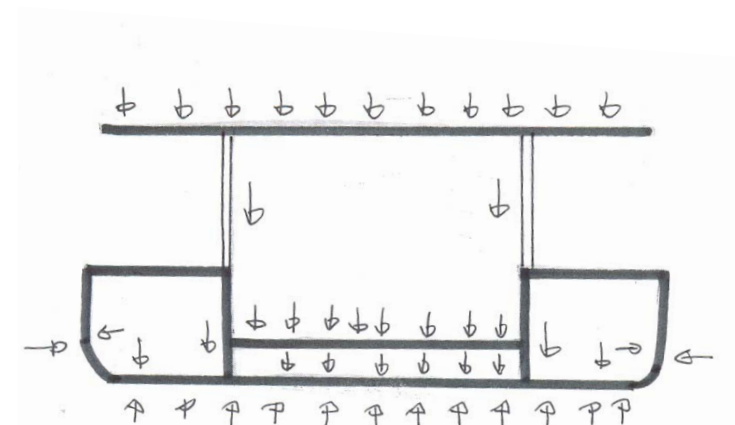
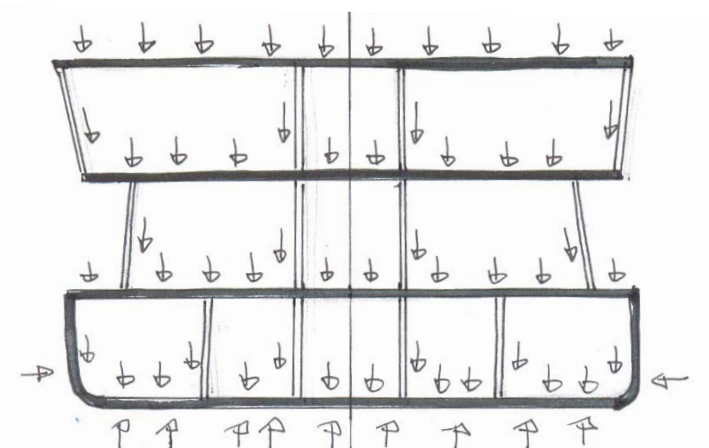
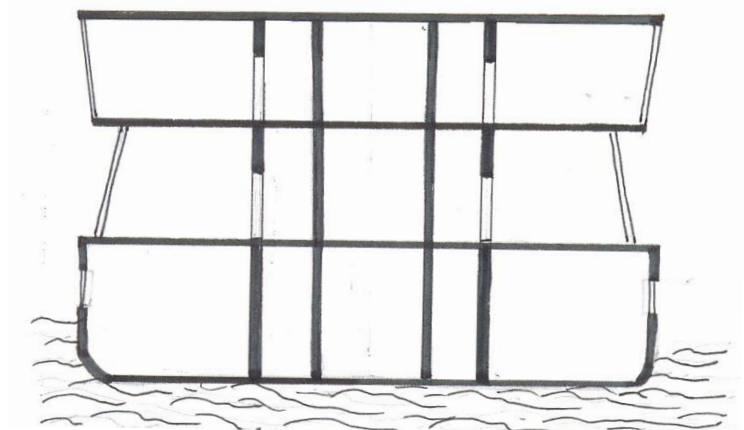
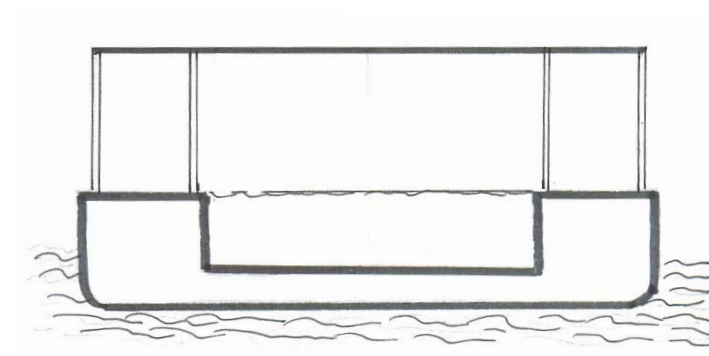
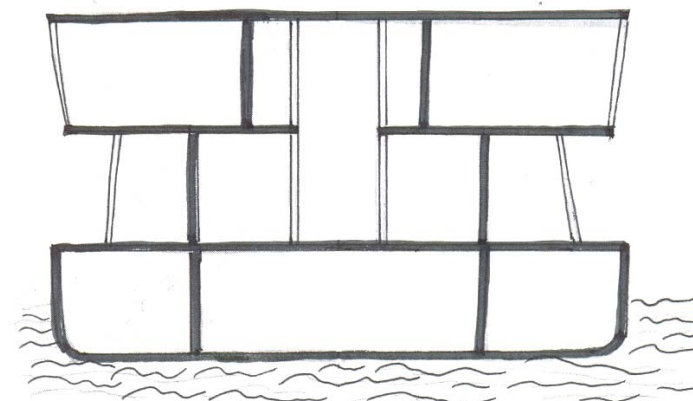
Raumplan

Omloop

Kern

Boot

Algemeen

Voorschip

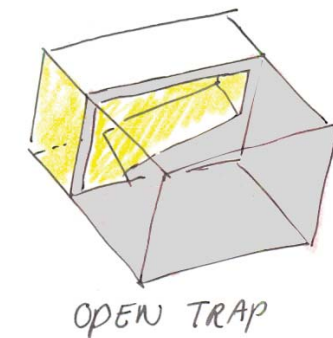
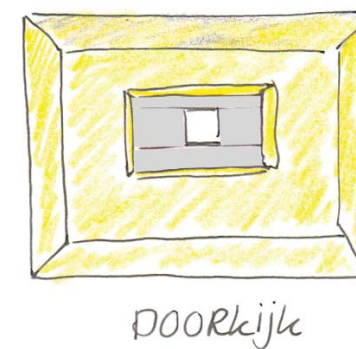
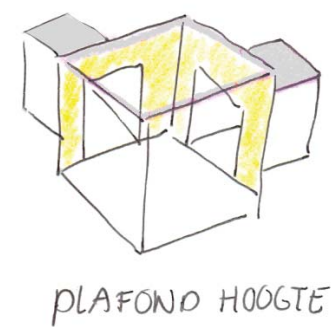
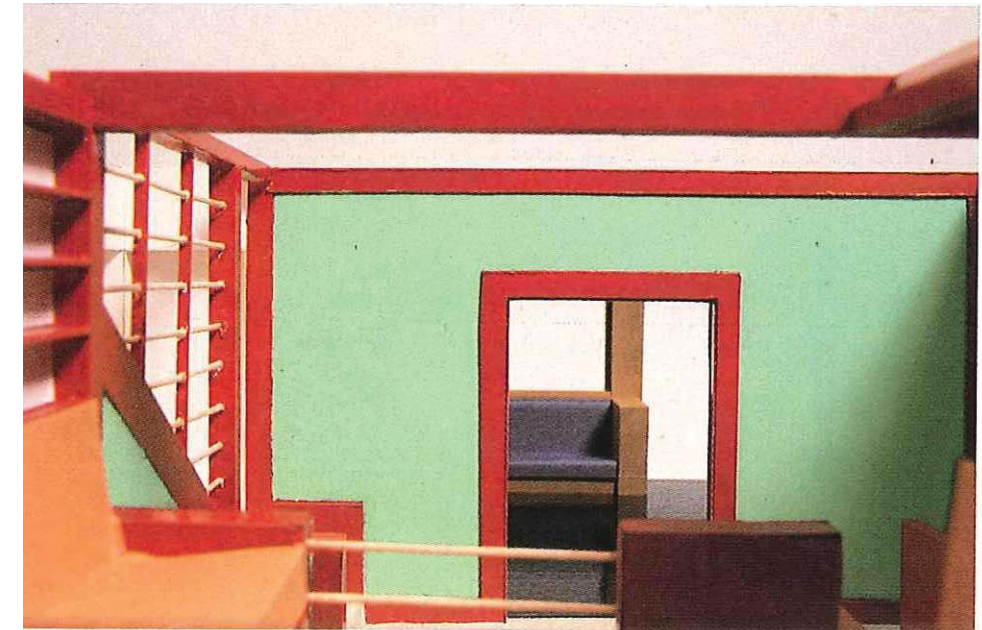
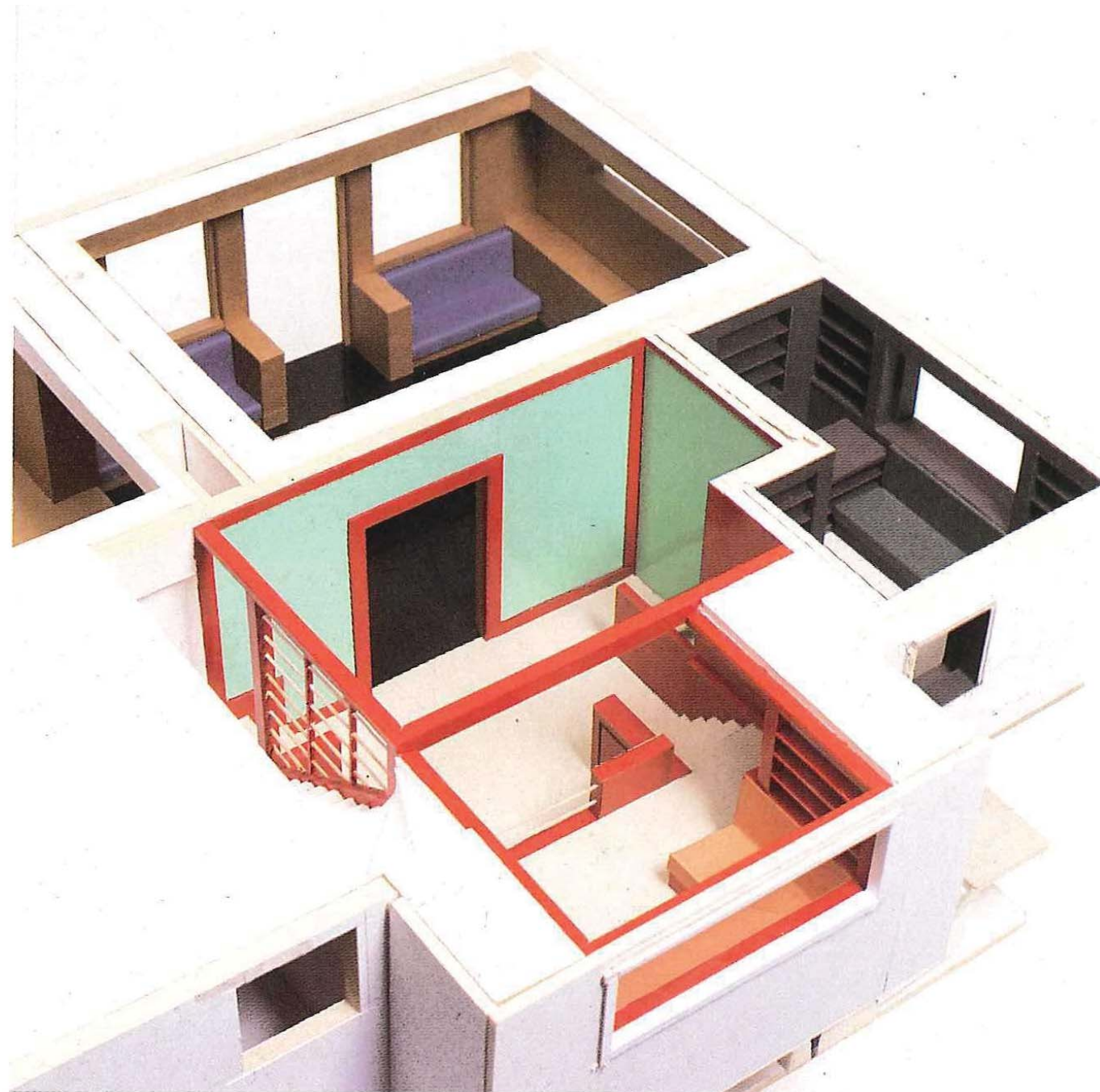
Middenschip

Achterschip

Voorbeelden van Adolf Loos_de Mollerhouse

11

A.Buijs-1279602

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Materialisatie en ruimte

12

A.Buijs-1279602

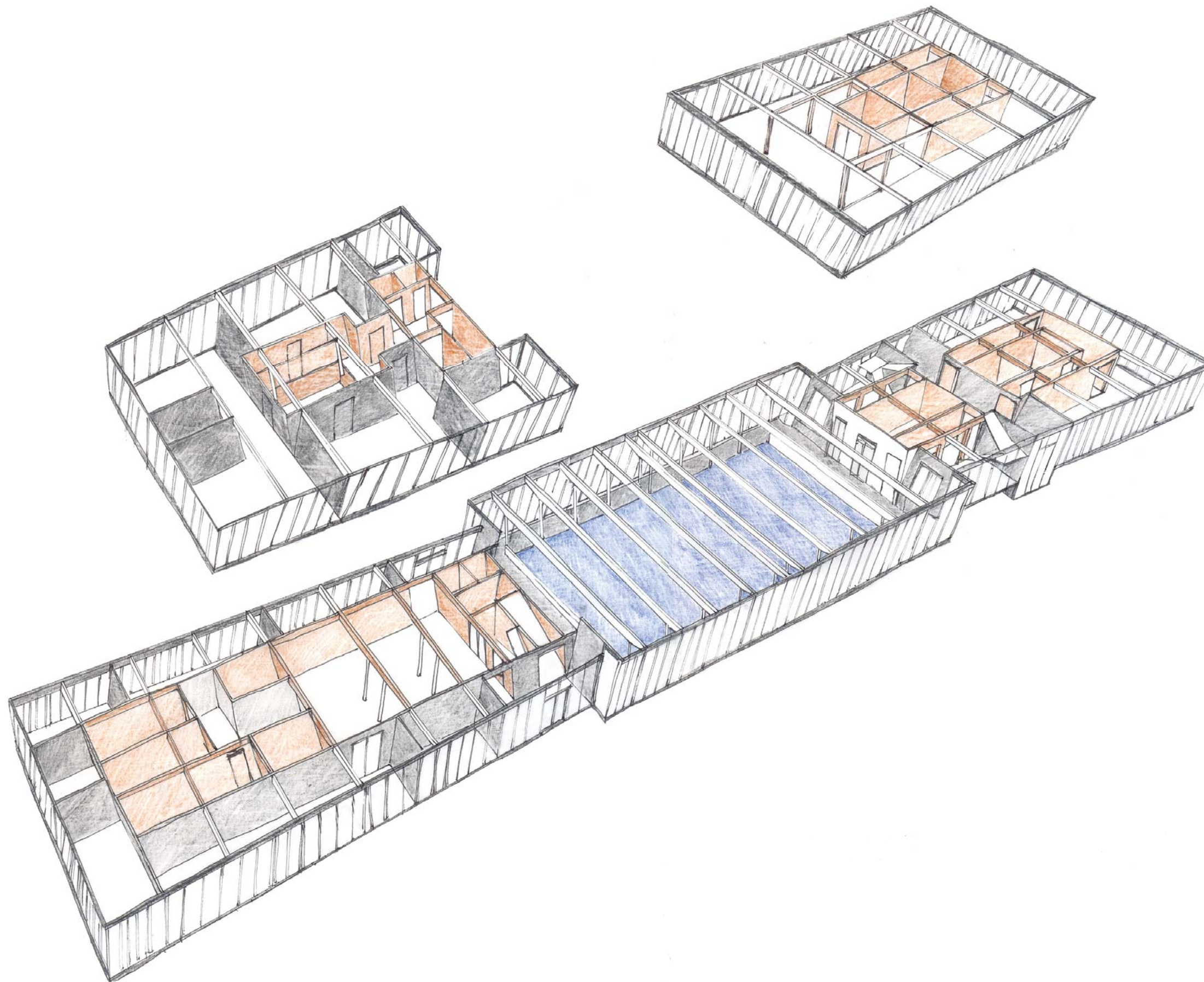
Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

gangen - gangen

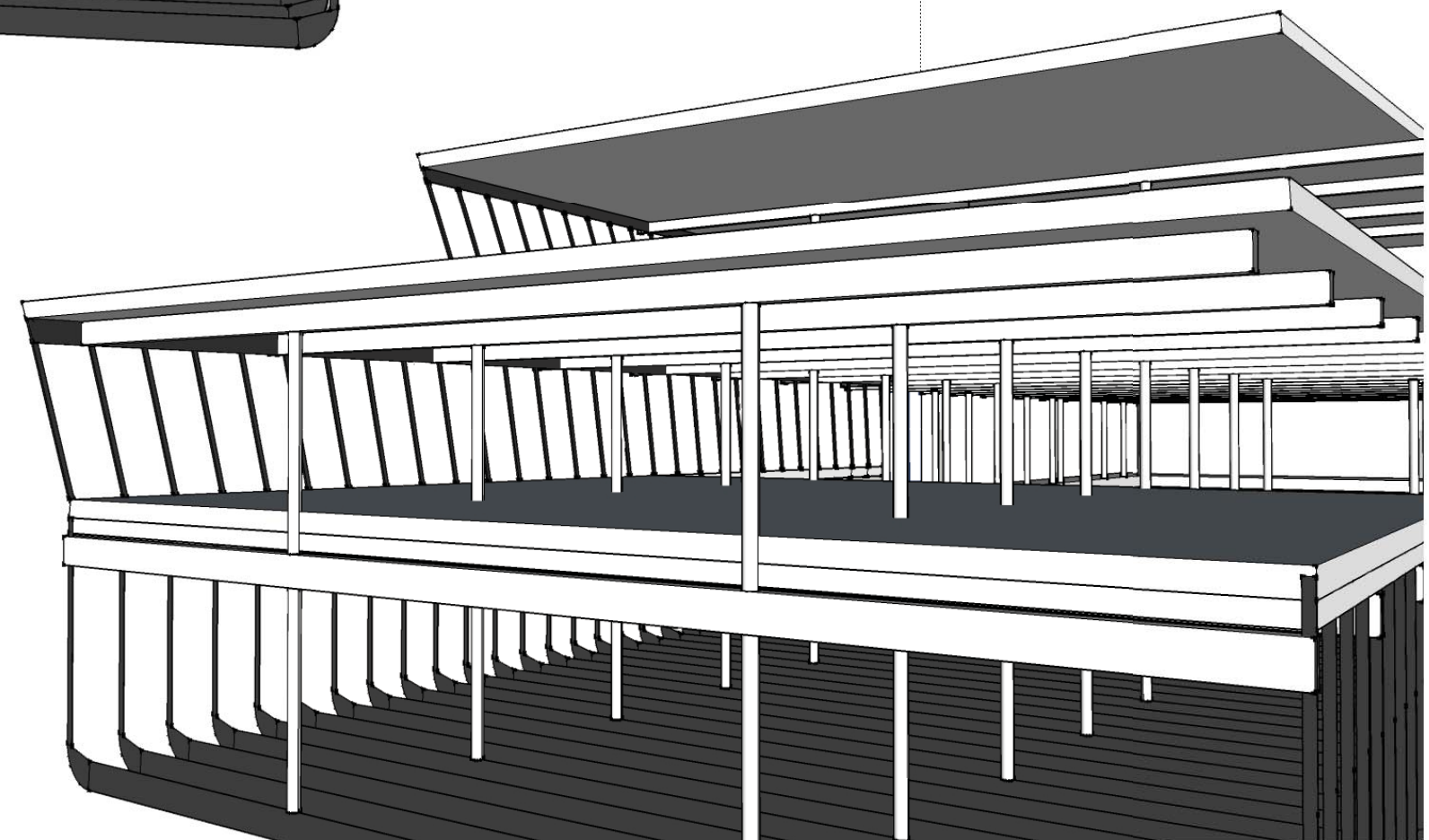
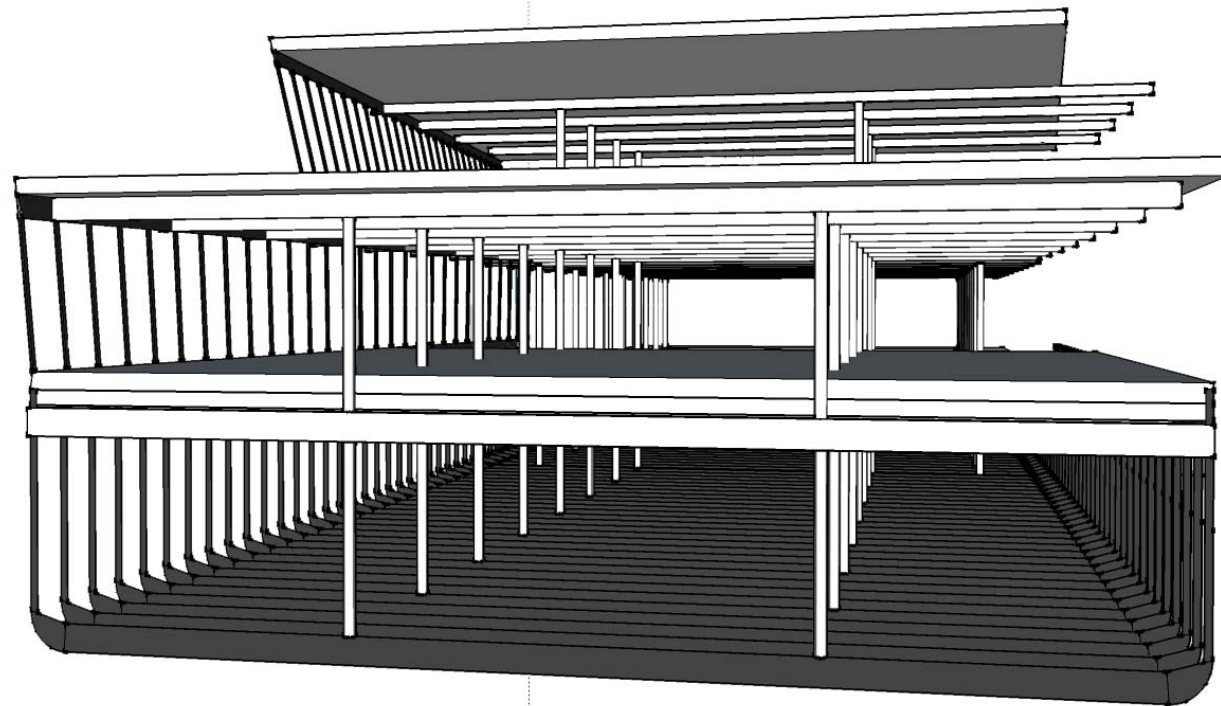
kajuit -ruimten

overkapt dek -ruimten

open dek -open dek

Boot

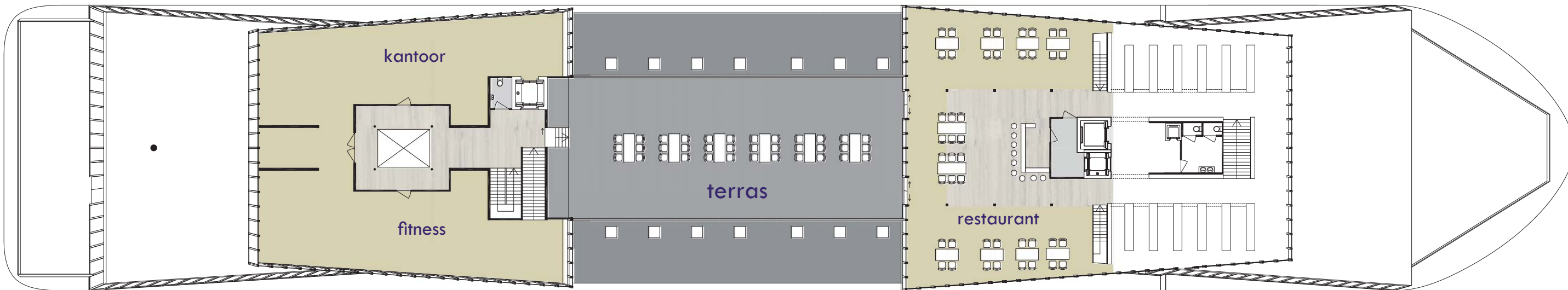
Algemeen

Voorschip

Middenschip

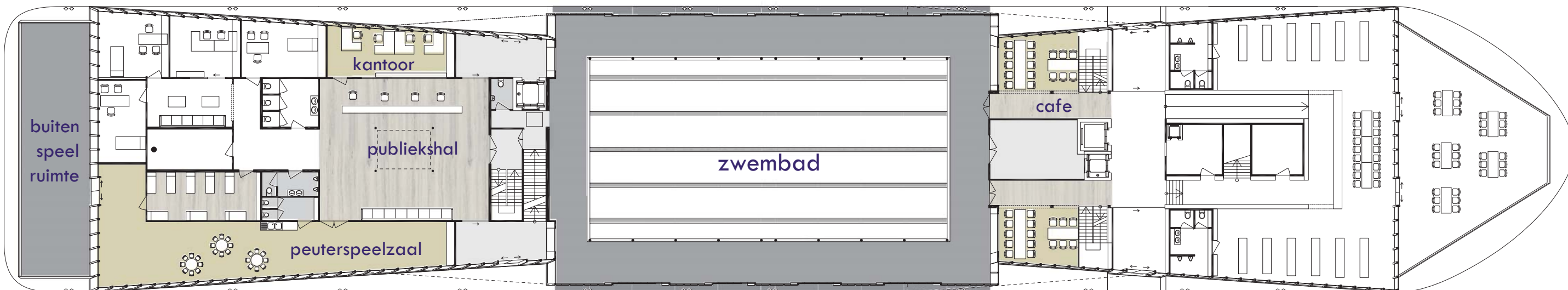
Achterschip

Middenschip zwembad

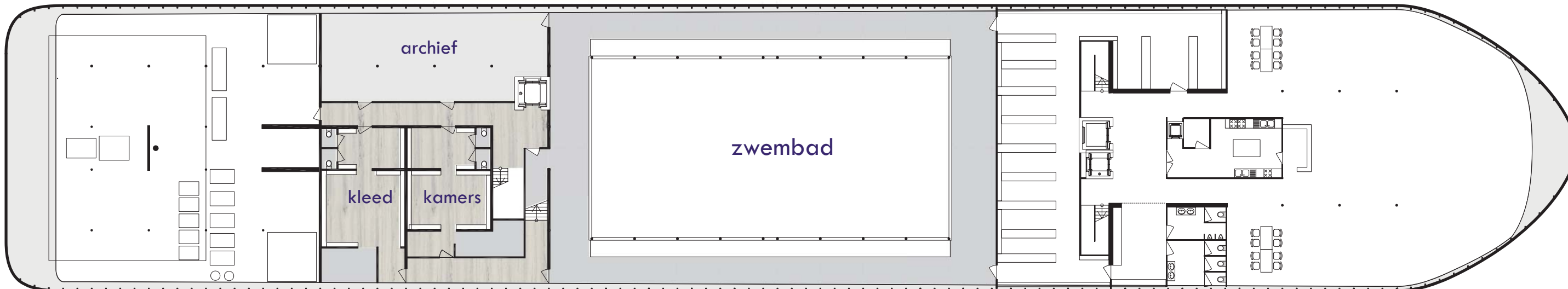

2e laag

- Boot
- Algemeen
- Voorschip
- Middenschip**
- Achterschip

1e laag

ruim

Zwembad

15

A.Buijs-1279602

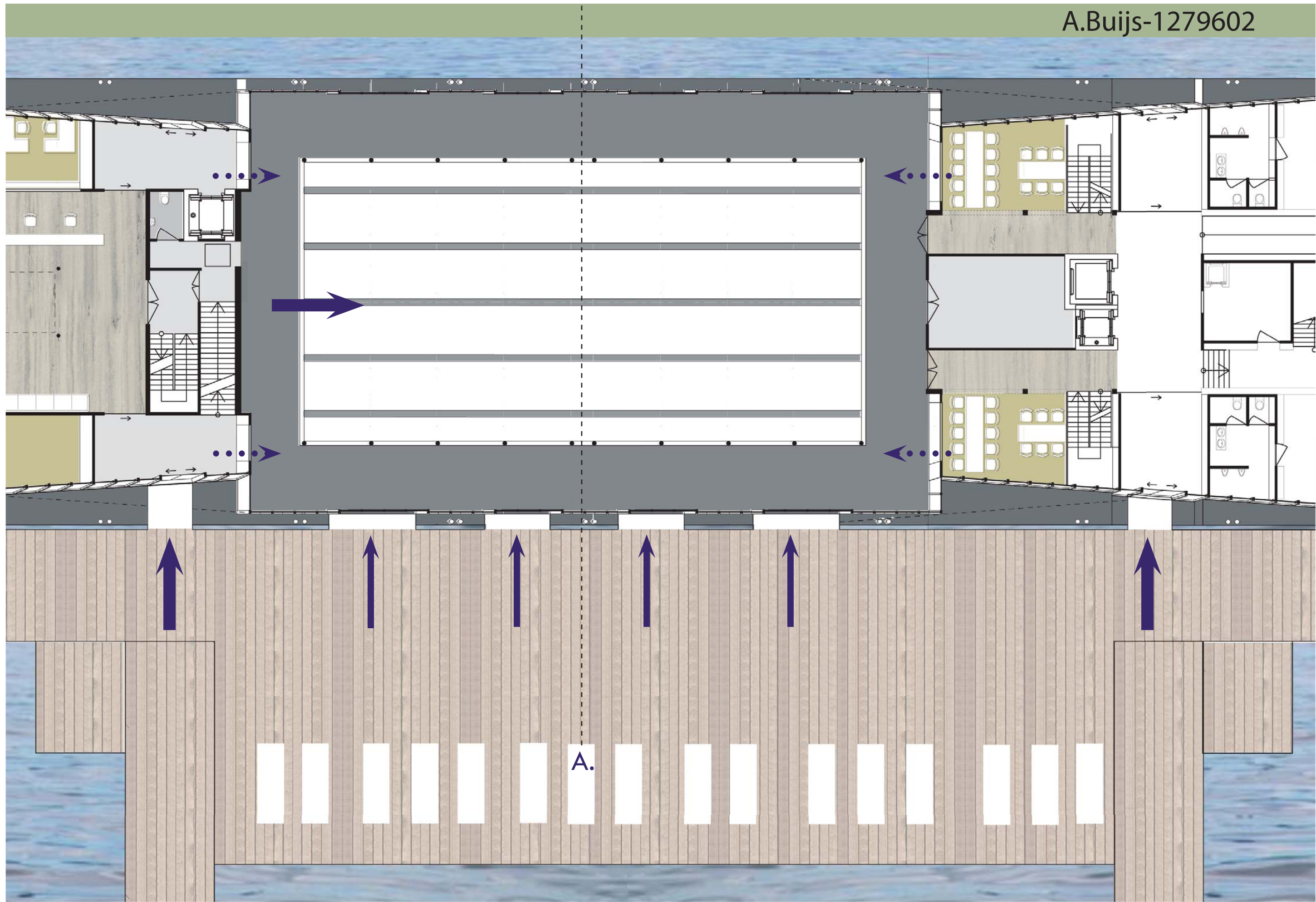
Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Zwembad

16

A.Buijs-1279602

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

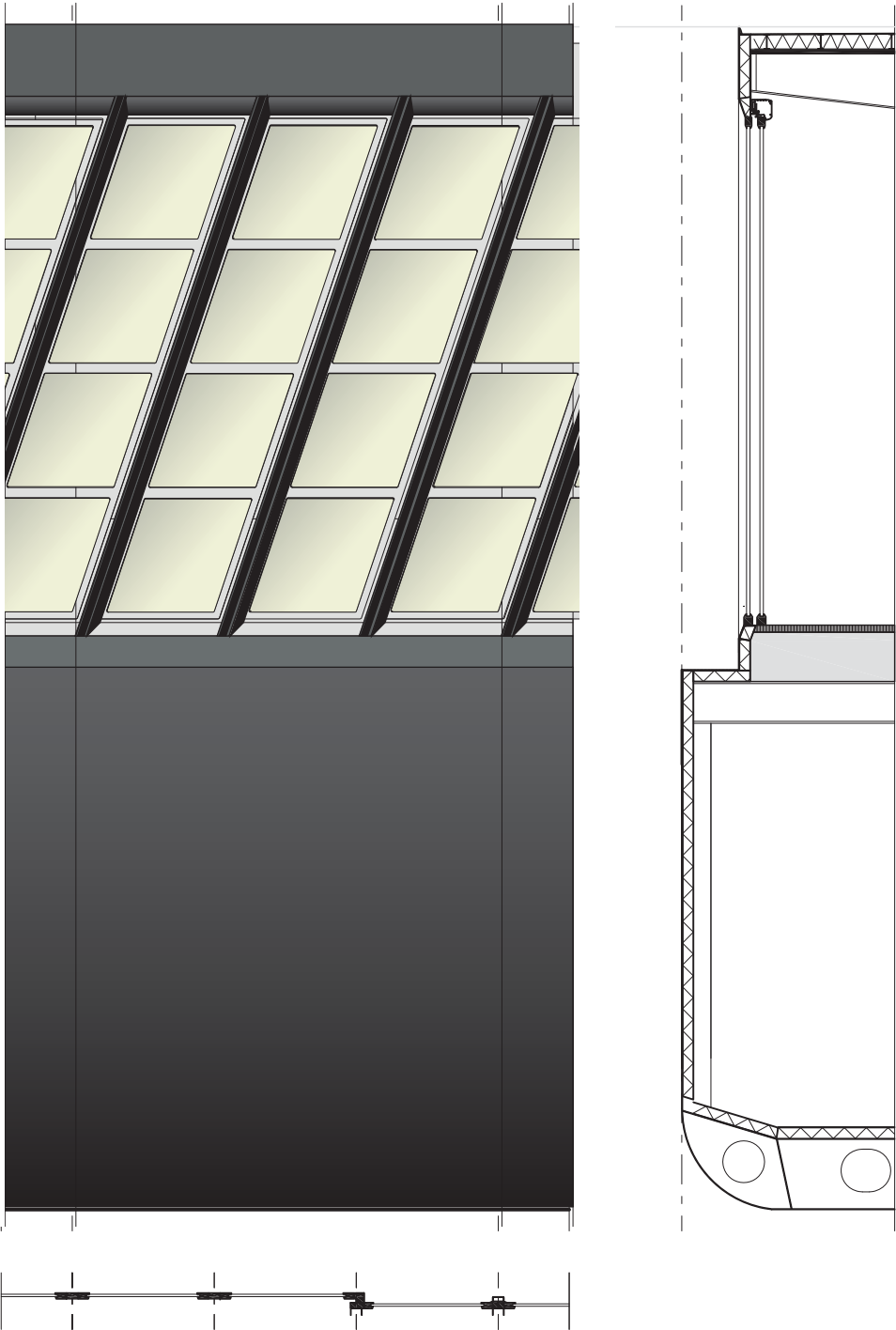
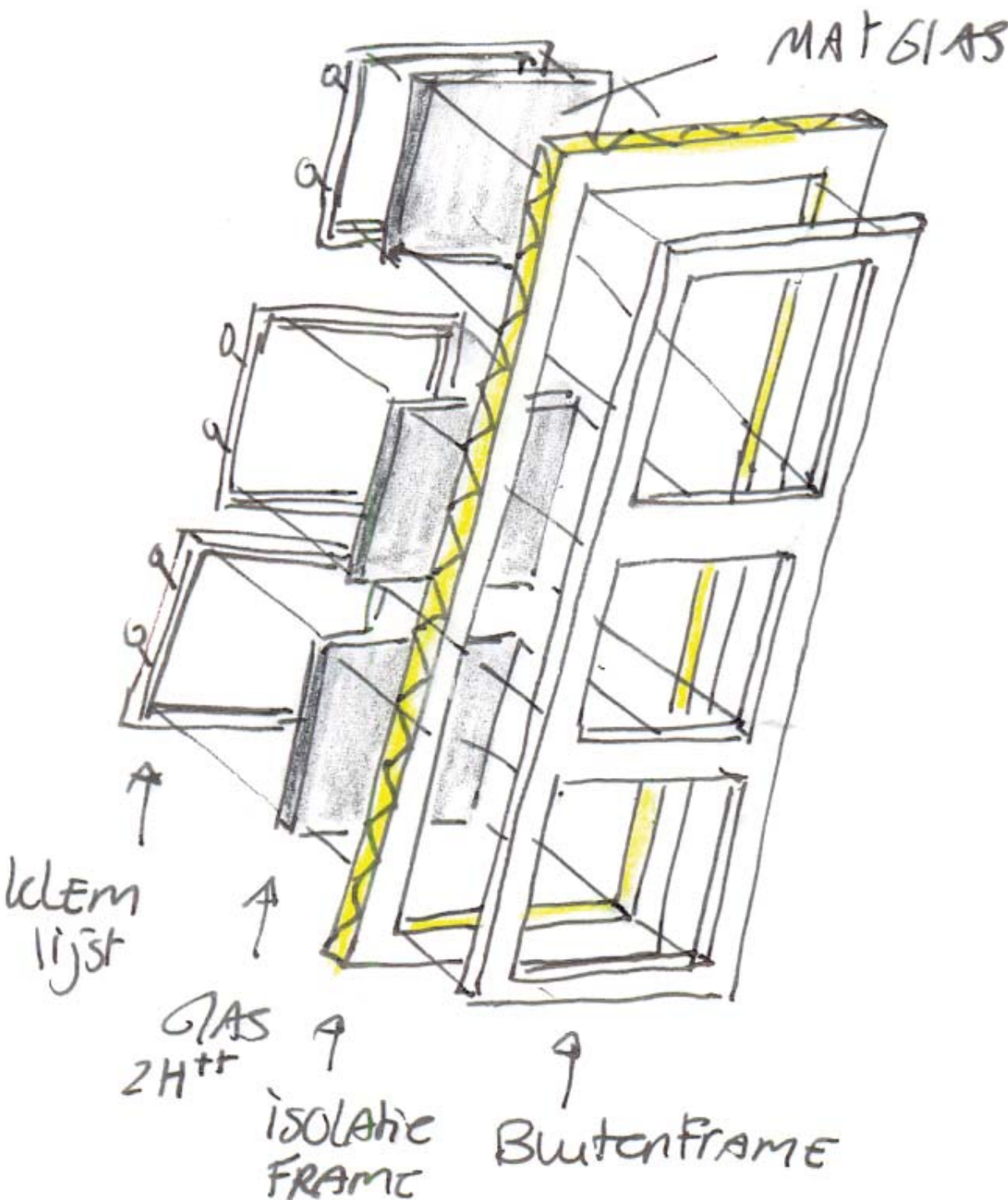
Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Boot

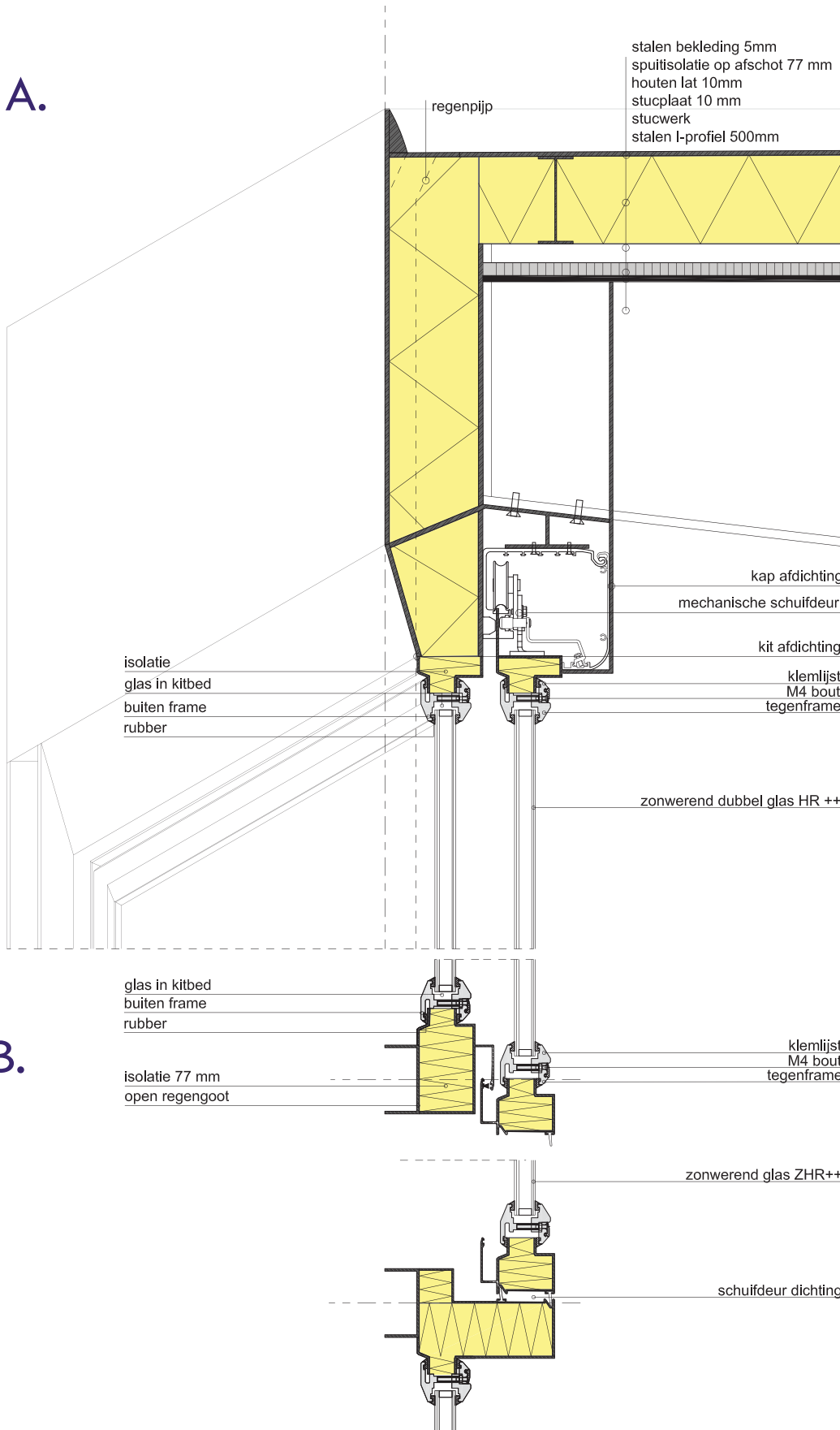
Algemeen

Voorschip

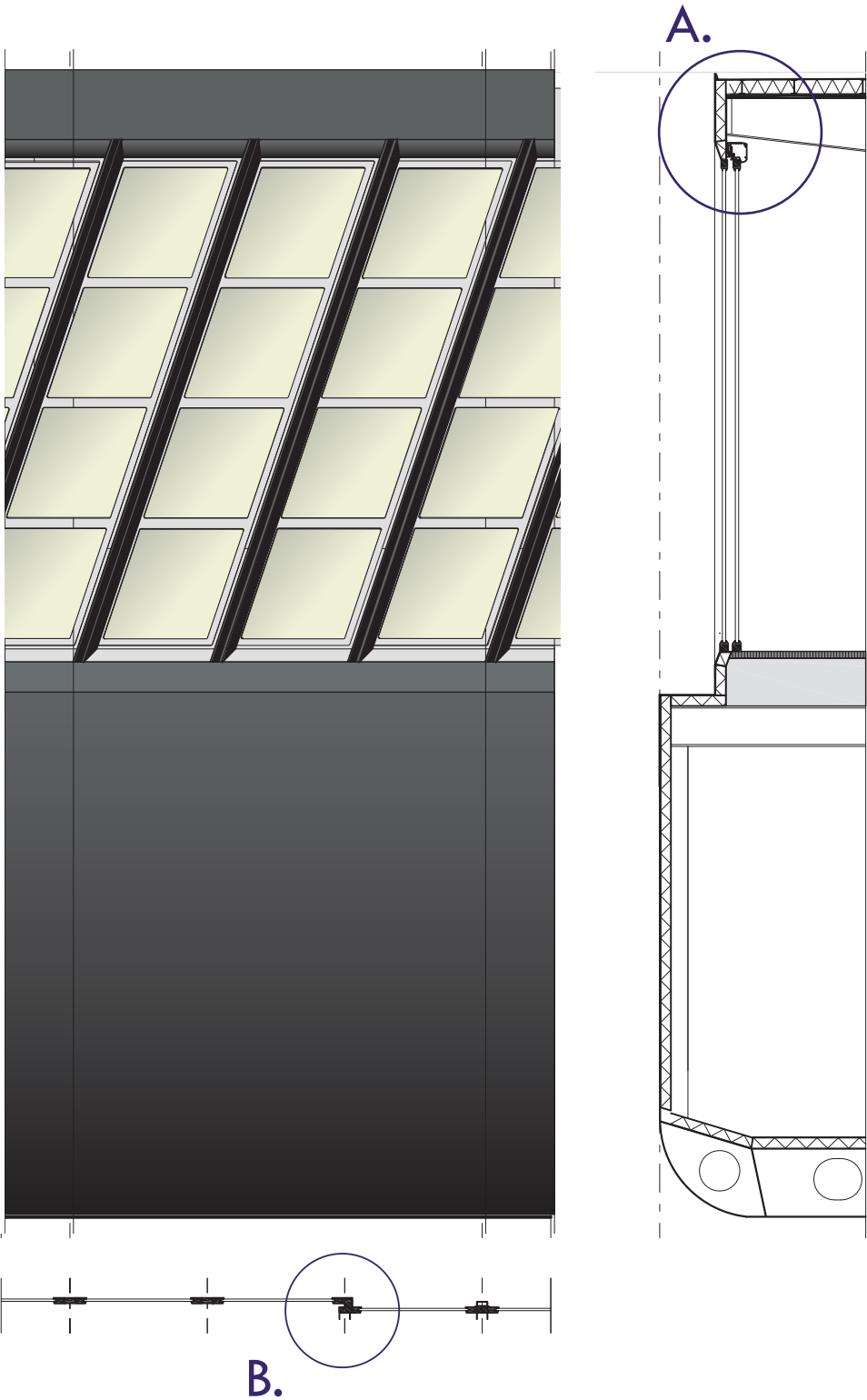
Middenschip

Achterschip

A.

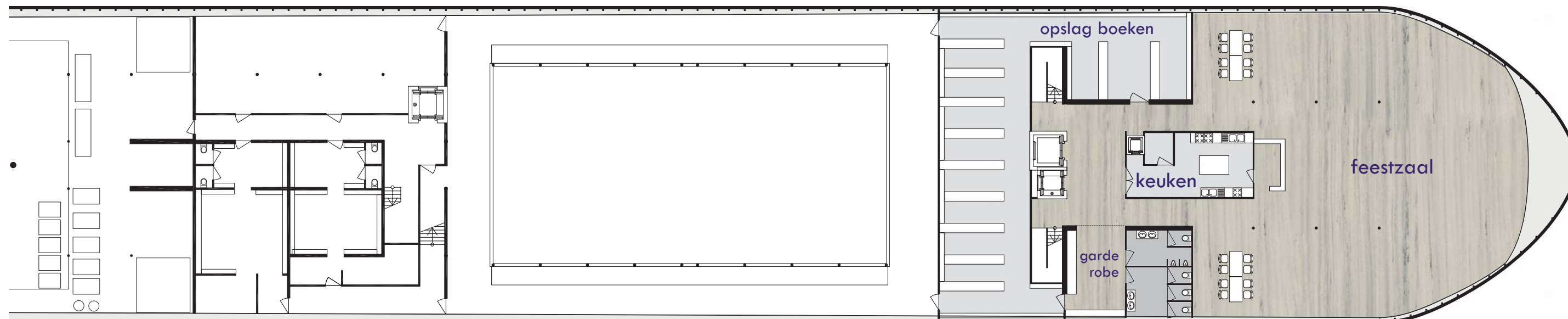
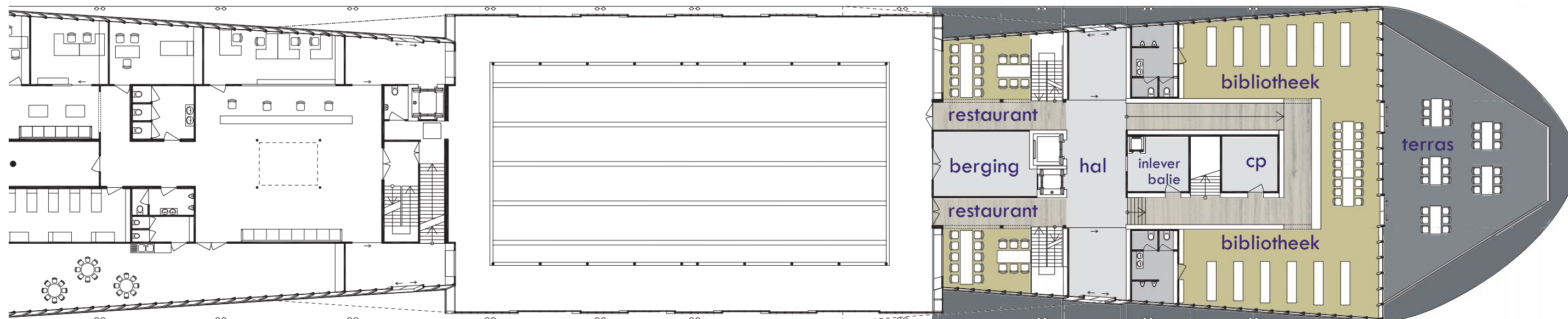
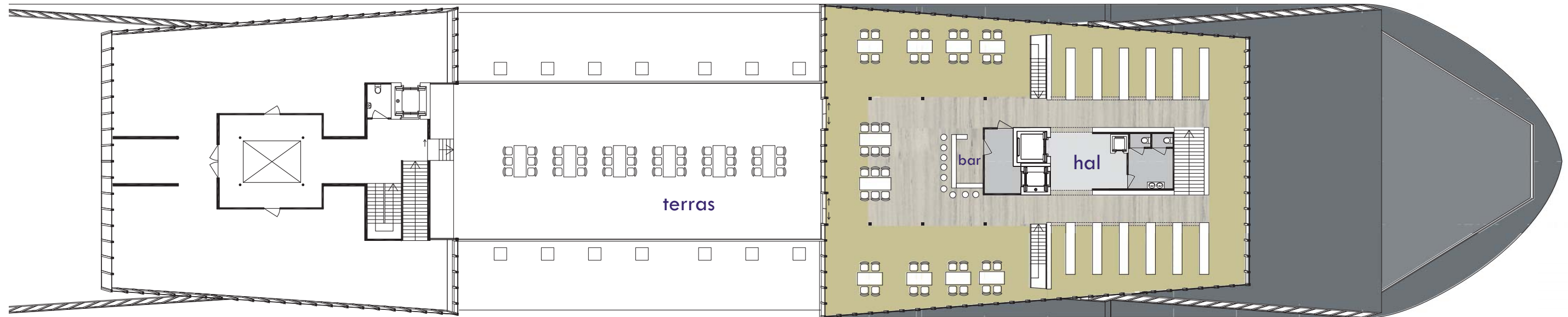
B.

Voorschip

19

A.Buijs-1279602

Boort

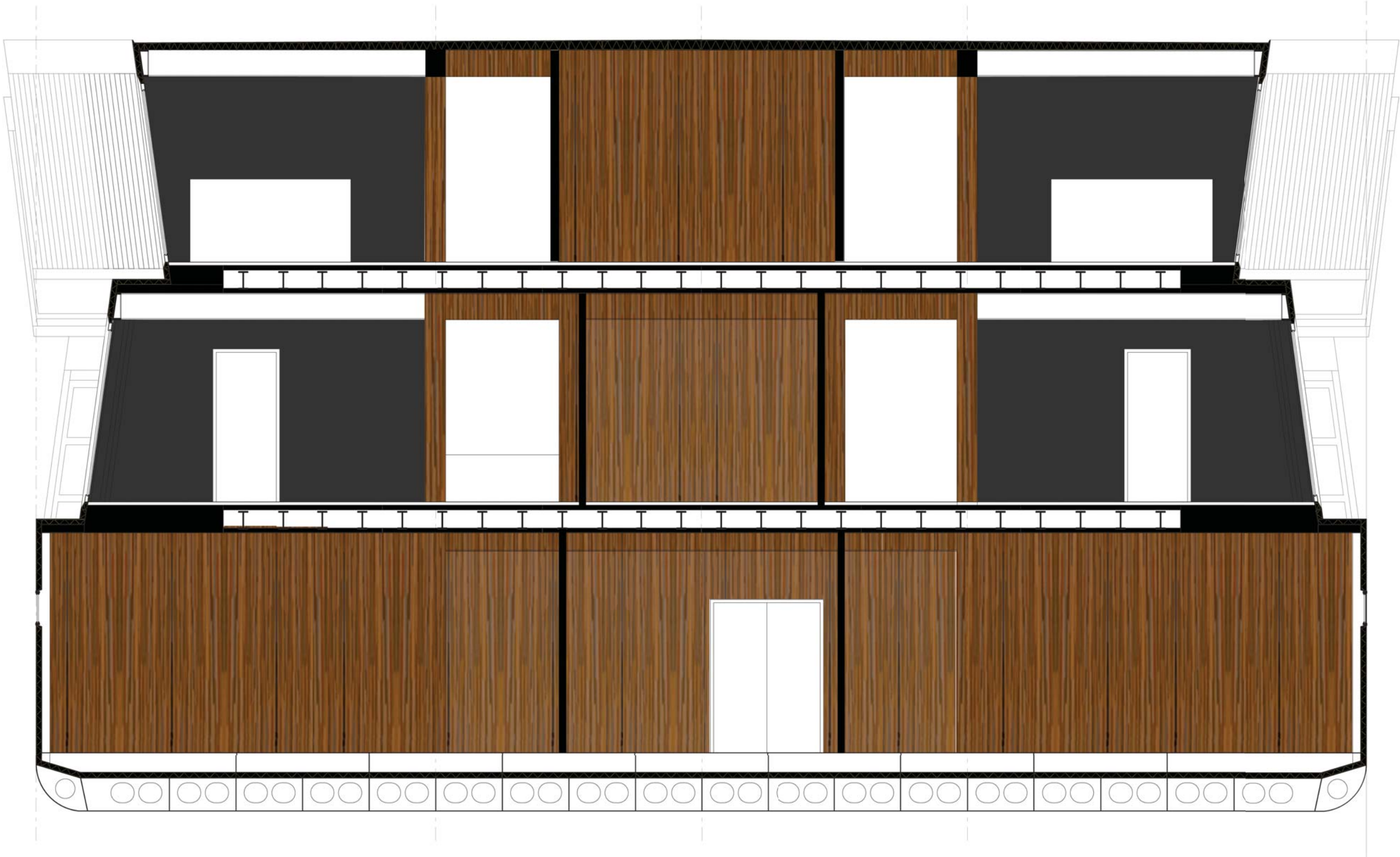
Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Doorsnede

Boot

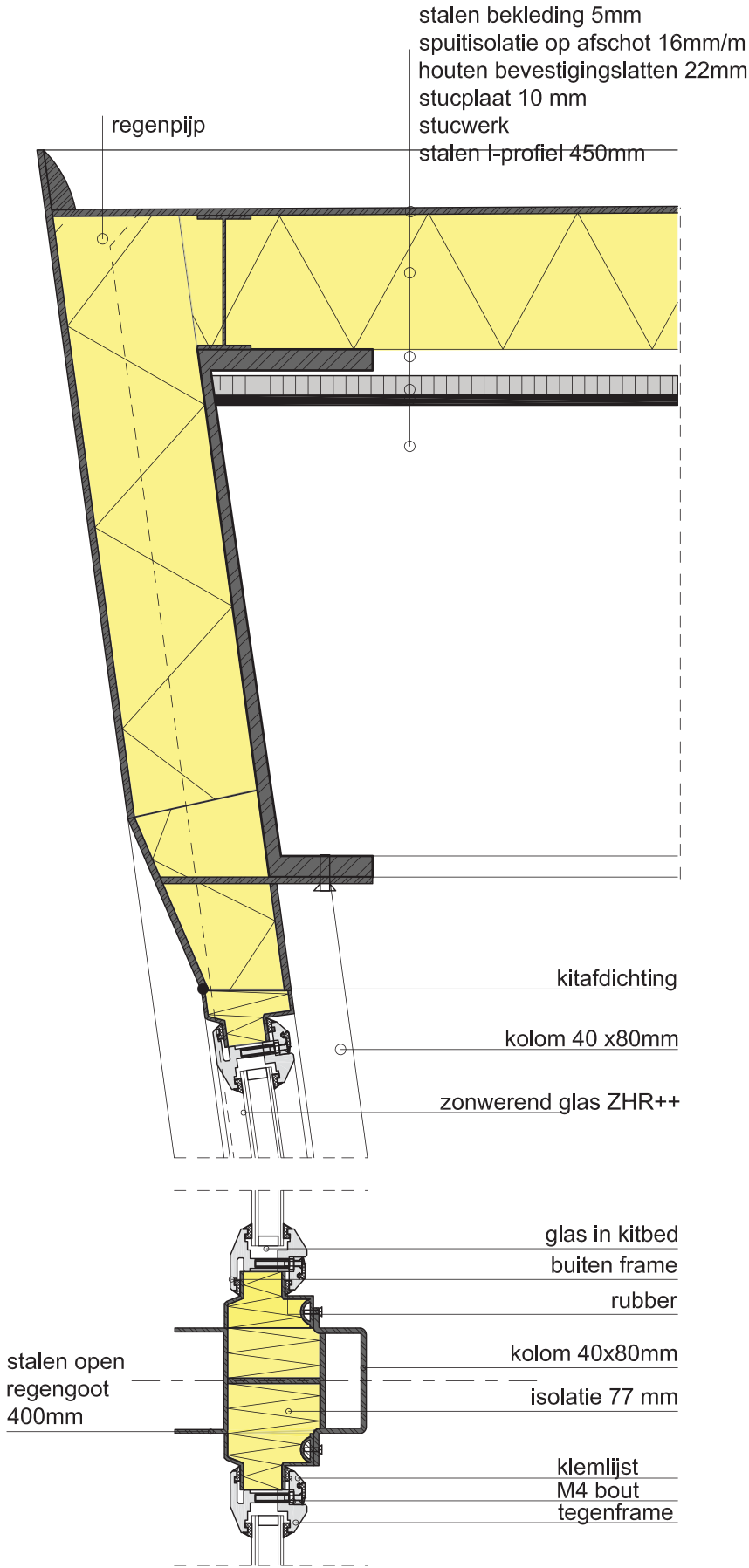
Algemeen

Voorschip

Middenschip

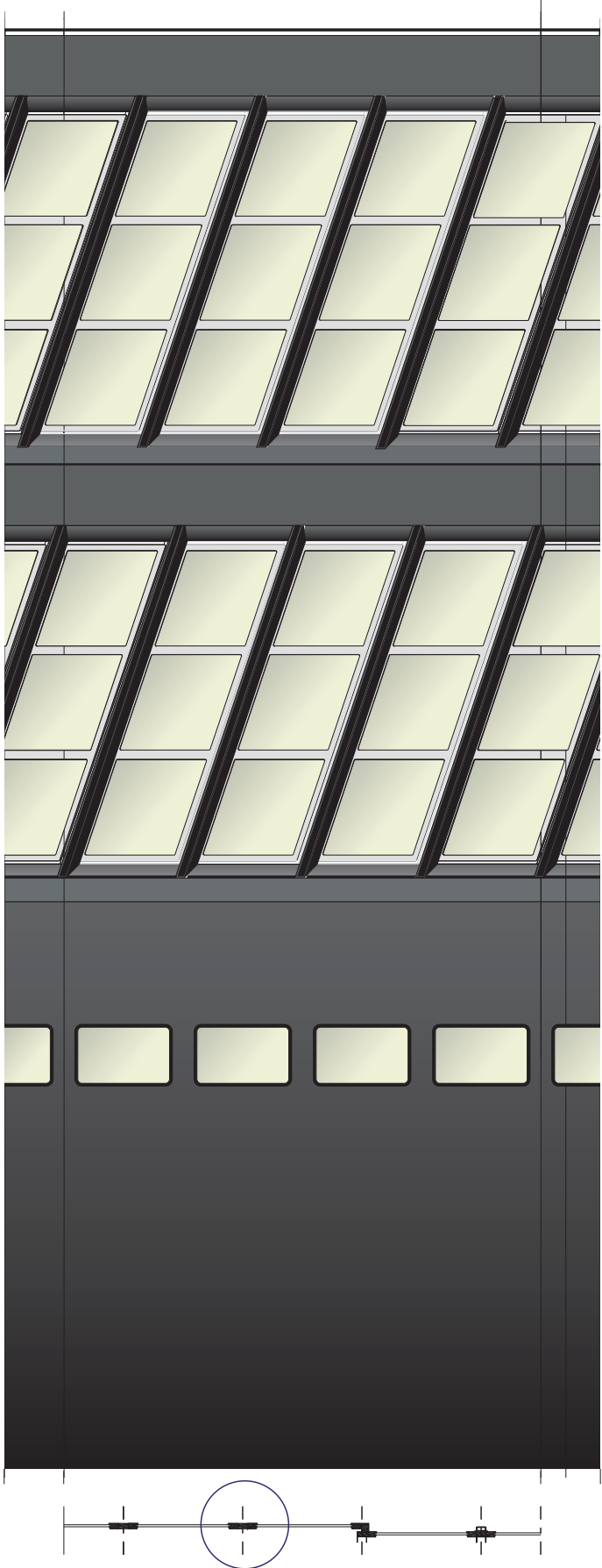
Achterschip

A.

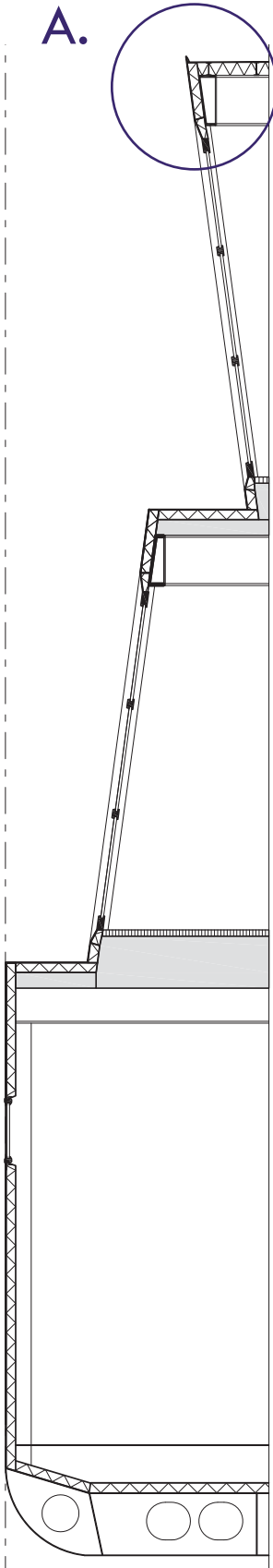

B.

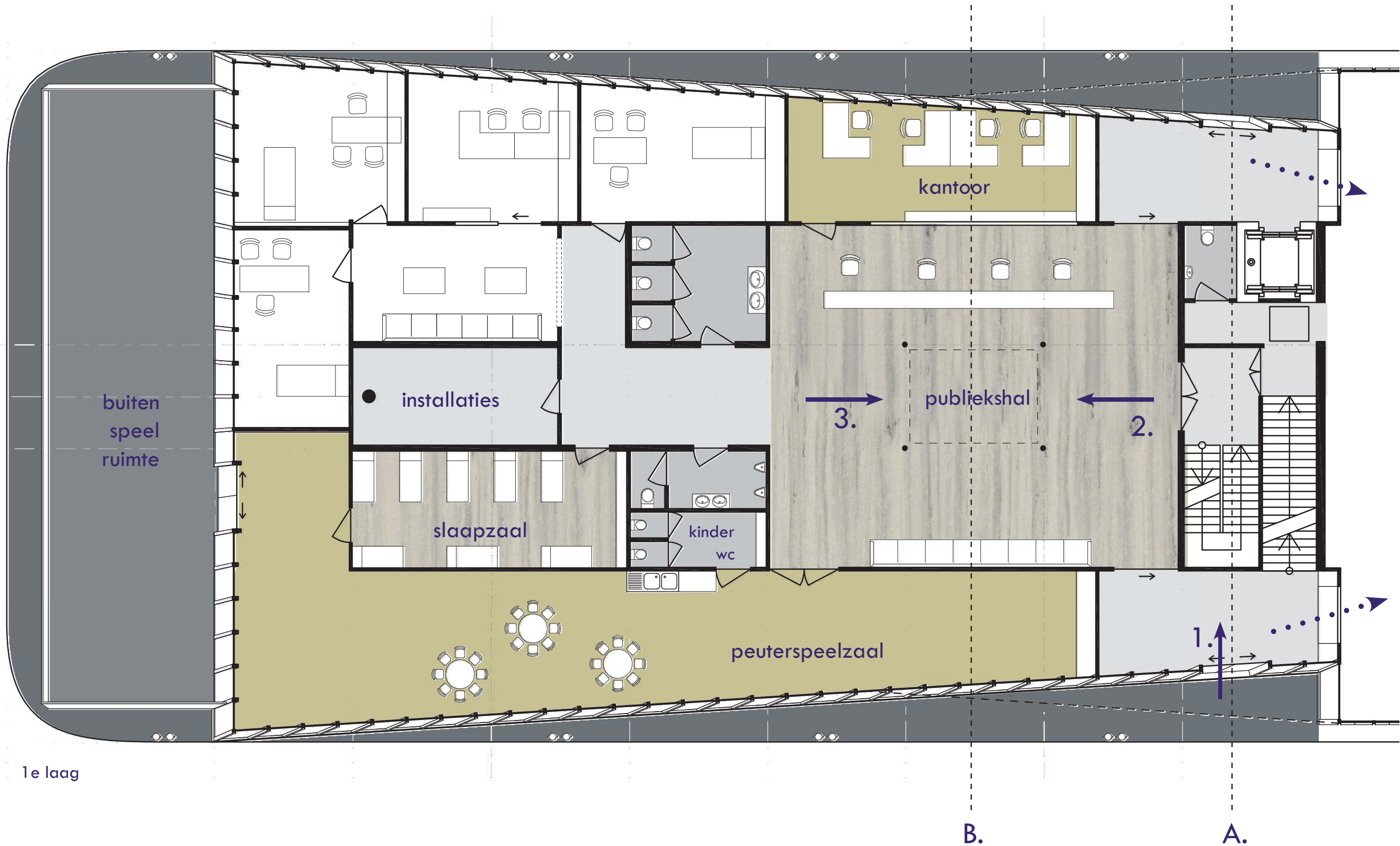
B.

A.

- Boot
- Algemeen
- Voorschip
- Middenschip
- Achterschip

Entree

23

A.Buijs-1279602

Boot

Algemeen

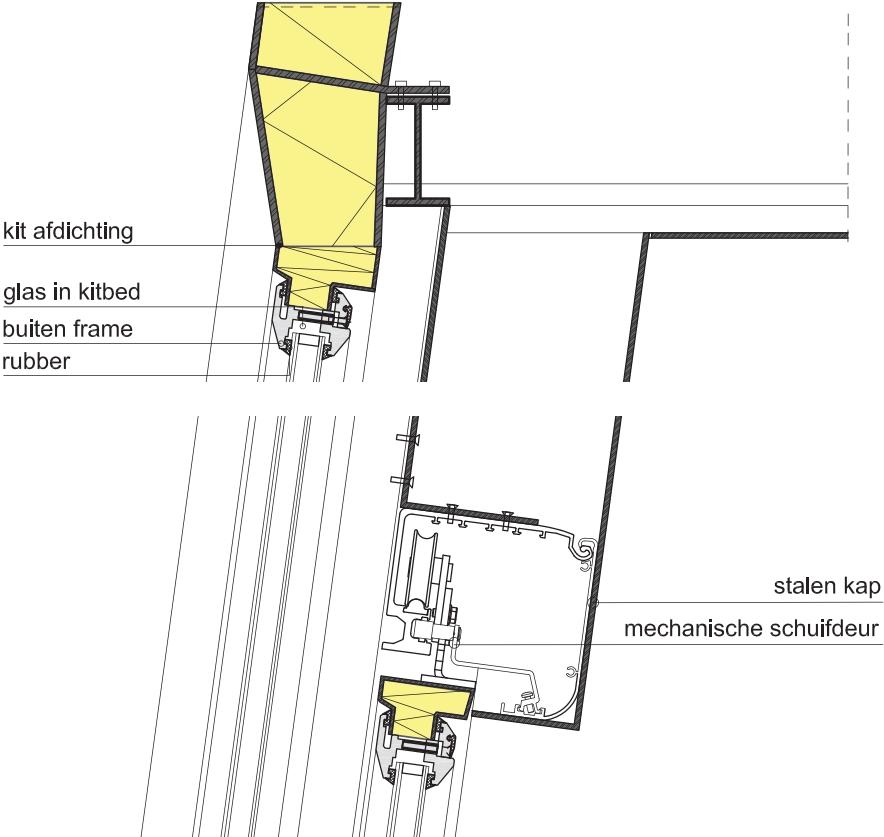
Voorschip

Middenschip

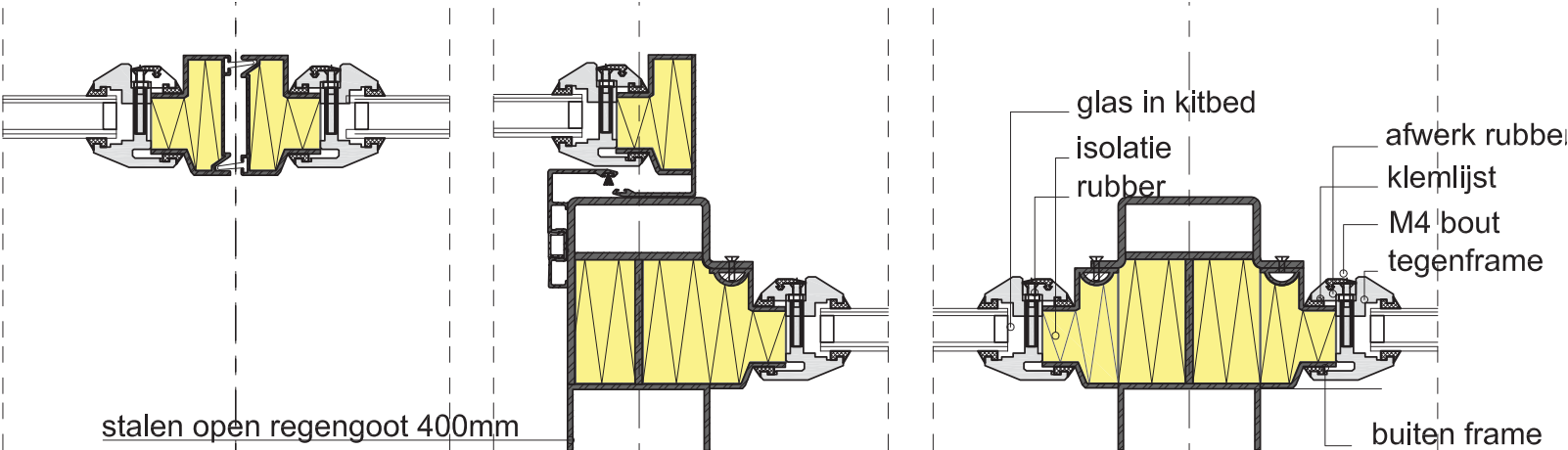
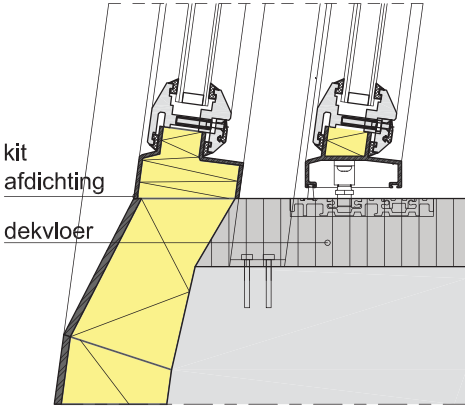
Achterschip

A.

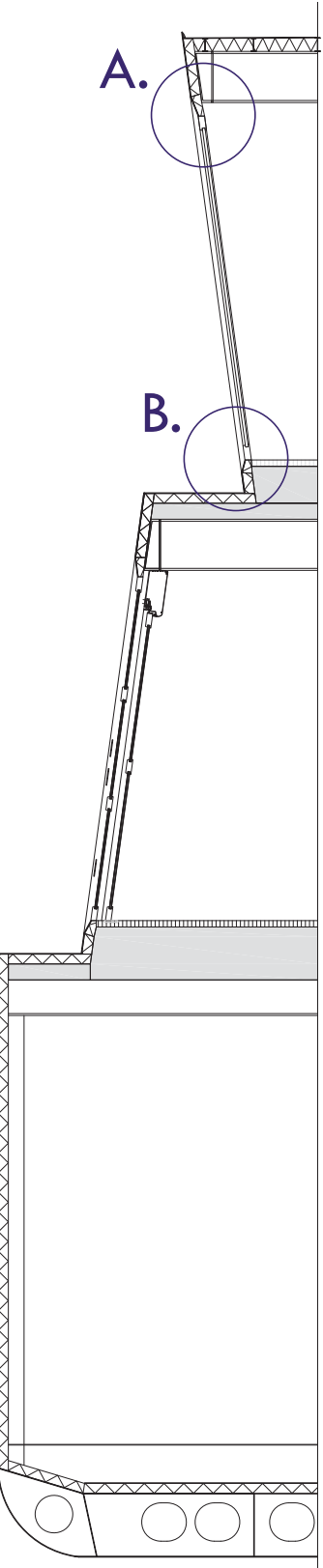
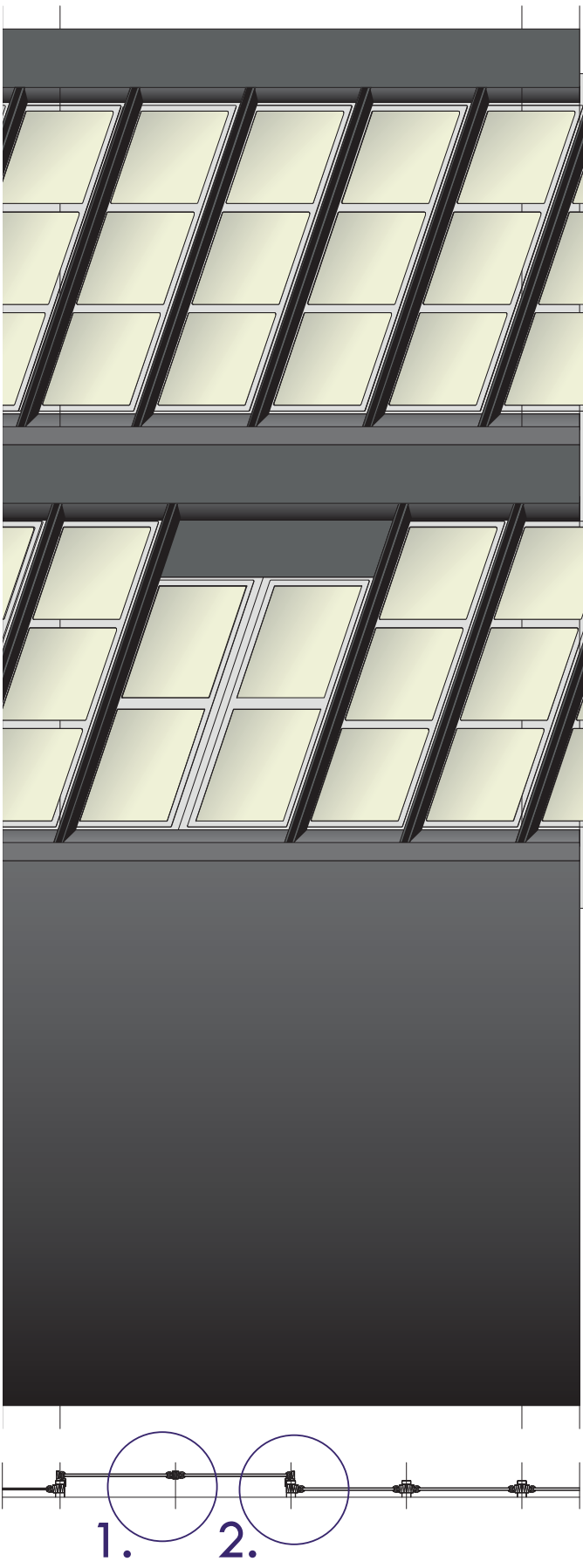

B.

1.

2.

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Doorsnede

Boort

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

Boot

Algemeen

Voorschip

Middenschip

Achterschip

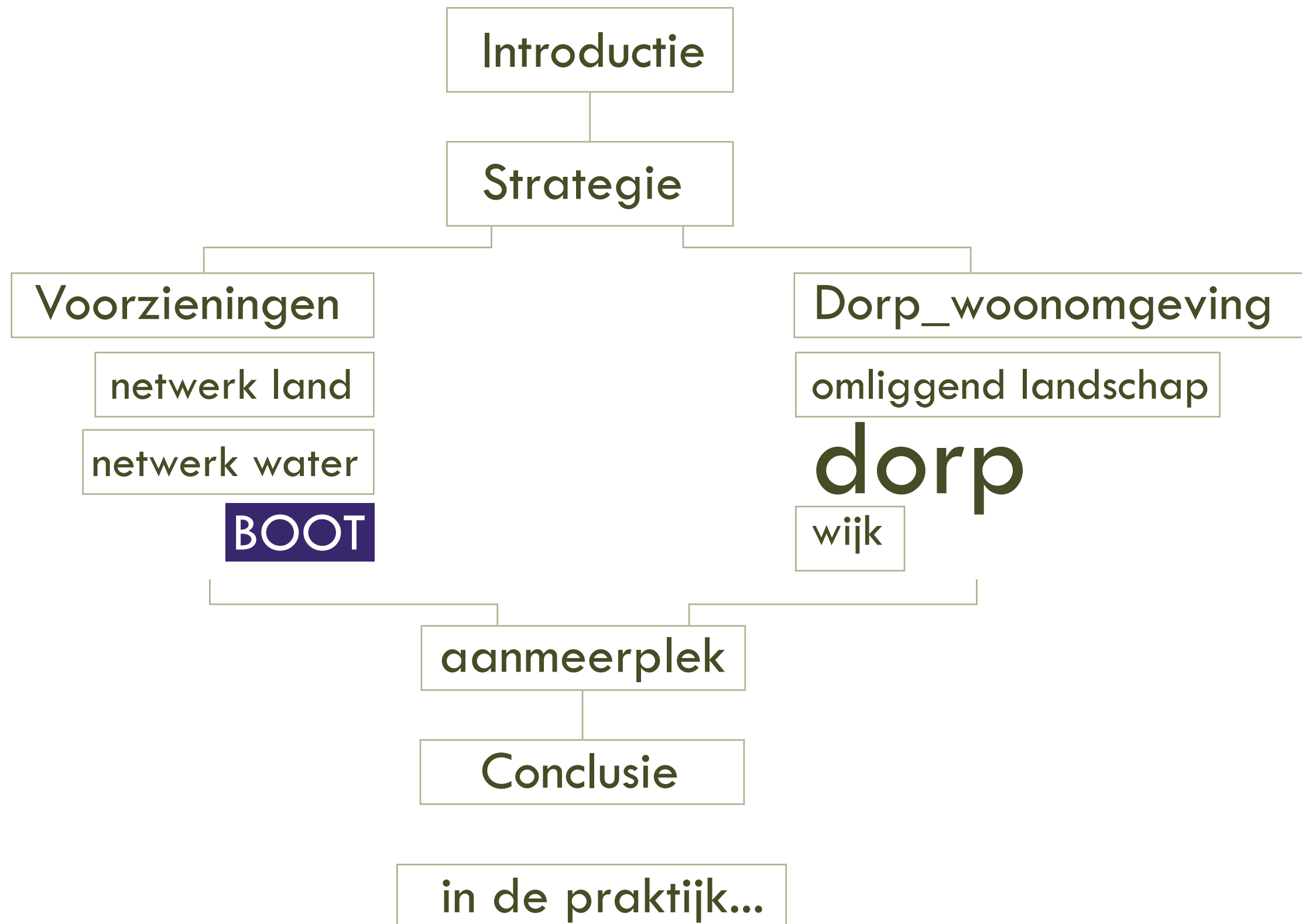

de Voorzieningen boot

30

A.Buijs-1279602

Wegvallen voorzieningen

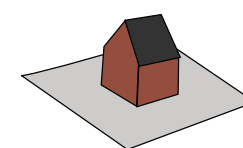

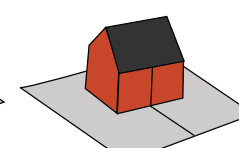
Doorstroming

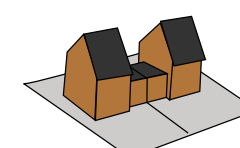
Dorp

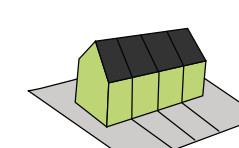
Vrijstaand

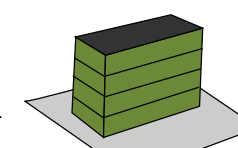
2 onder een kap

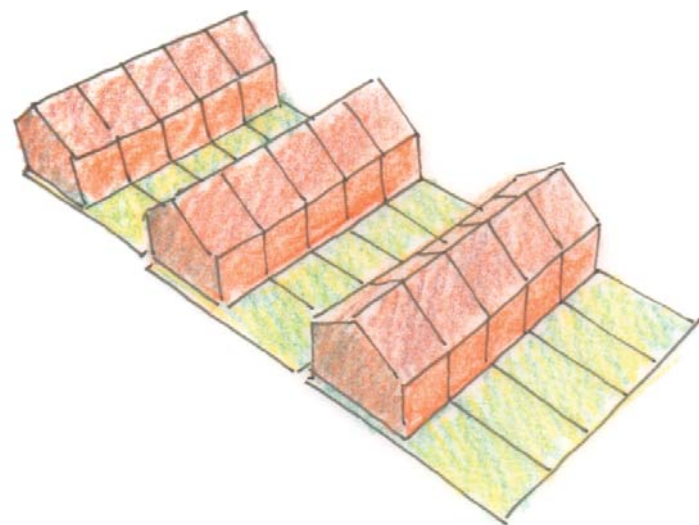
geschakeld

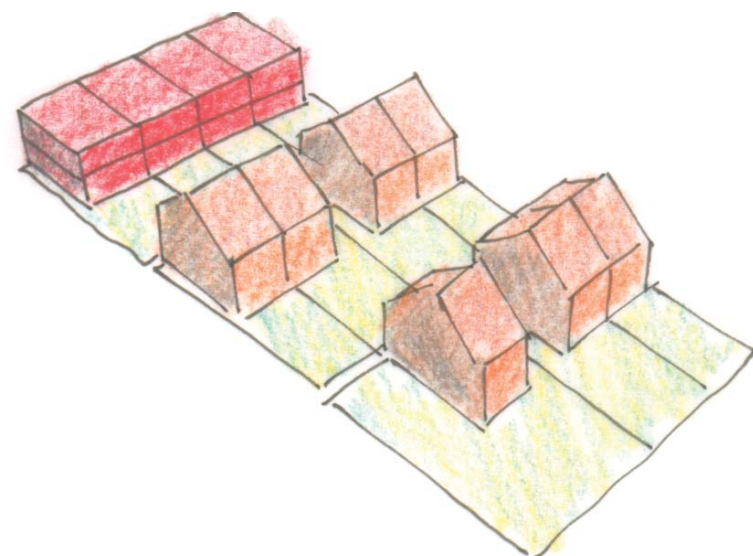
rijwoningen

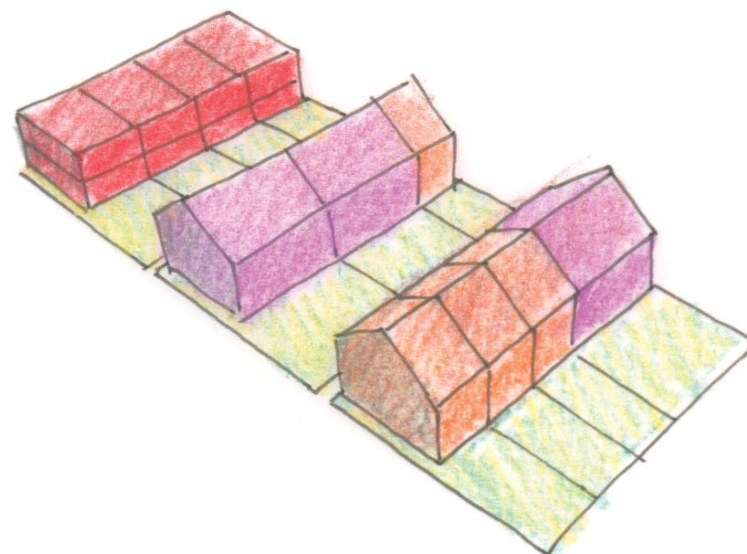
appartement

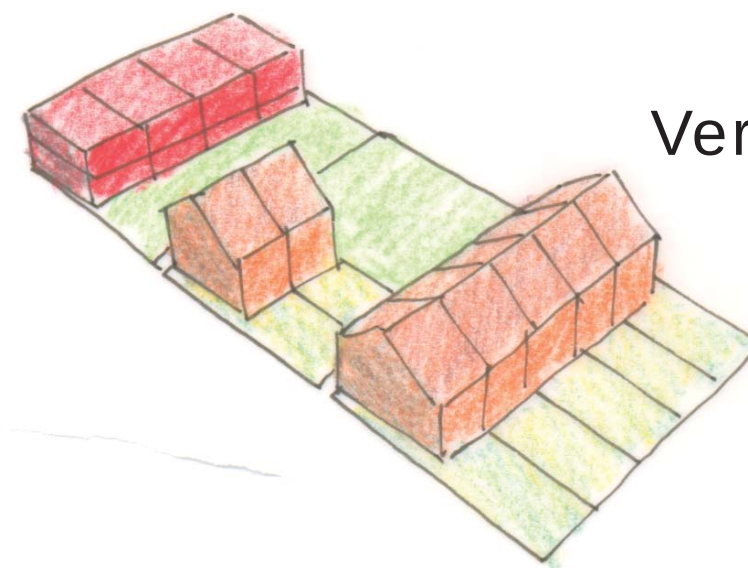
Grotere tuin

Grotere woning

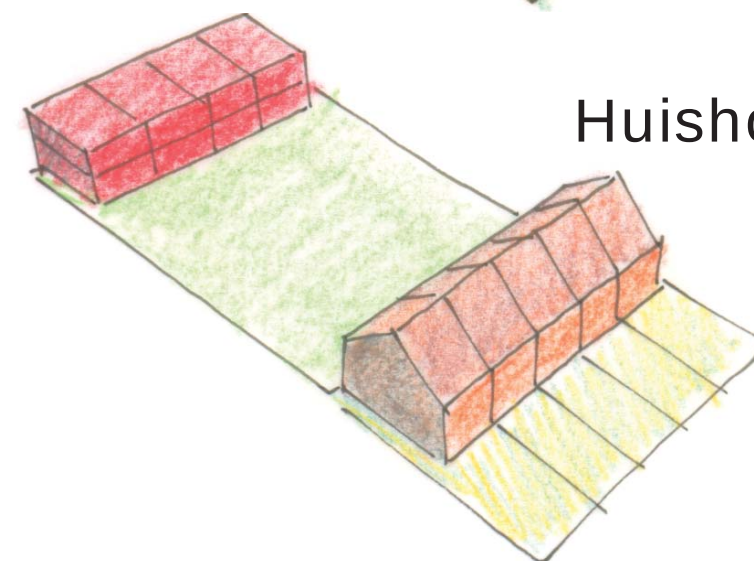

meer openbare ruimte

Vergrijzing

+

Huishoudens
krimp

Omliggend landschap

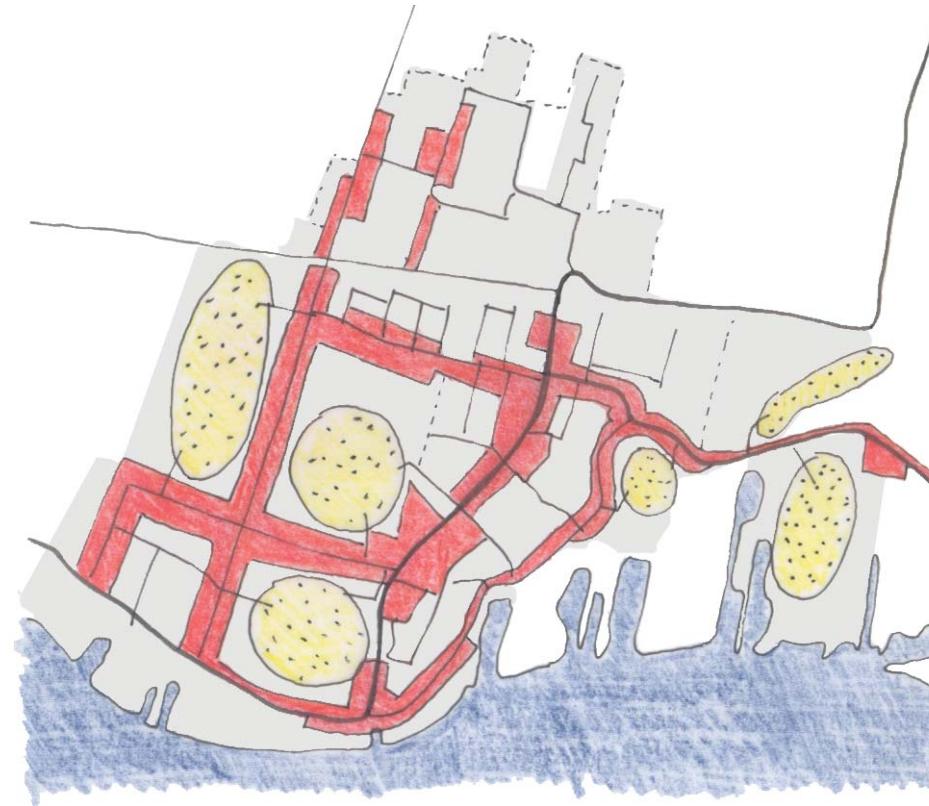

Ruimte om...

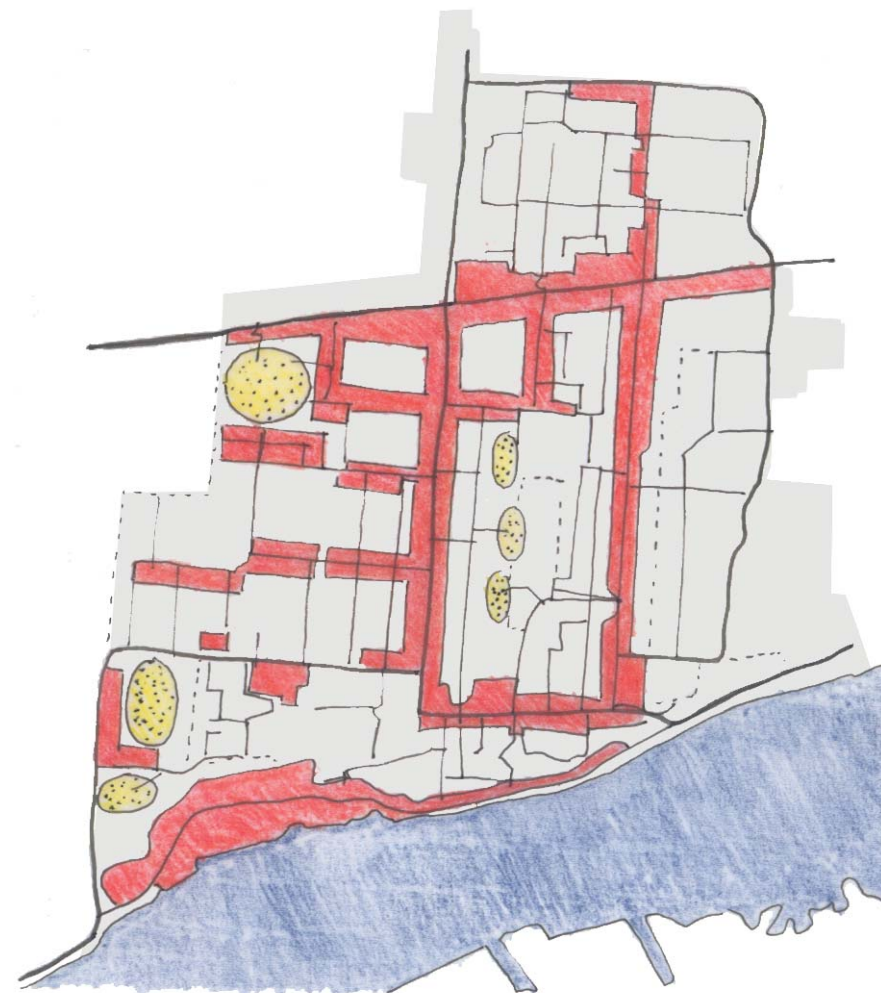
Dorp

Relatie met de rivier en polder herstellen

Krimpen aan de Lek

Lekkerkerk

Ruimte om...

Dorp

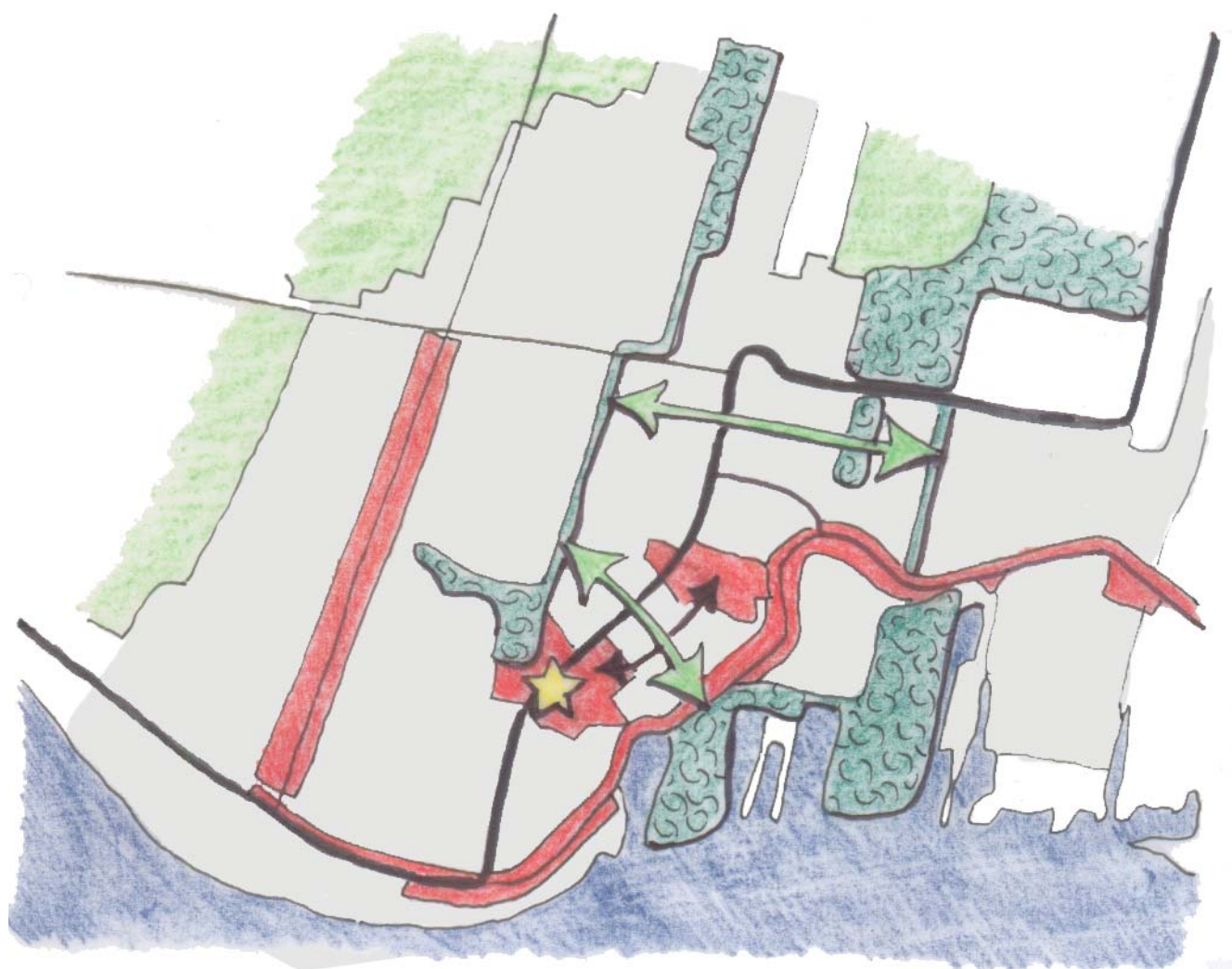
aaneenrijgen verborgen kwaliteiten

Openbare groenstructuur

A.Buijs-1279602

Ruimte om...

Dorp

Verbinden Zorgcluster met Nieuwe Dorpshart

Dagbesteding voor ouderen

In het geprivatiseerde boerenland lijken kansen te liggen om ruimten in te richten vanuit het uitgangspunt van nieuwe collectiviteit; te denken valt aan gedeelde moestuinen, bloementuinen en speeltuinen.' (ENGBERSEN EN UYTERLINDE 2005, P.36)

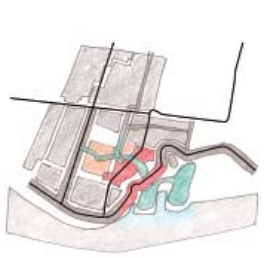

Dorp

Daarnaast wijzen de auteurs erop dat dorpsheid ook ruimte vraagt om op het eigen erf te prutsen en 'te klooien aan een boot of iets anders.'

(ENGBERSEN & UYTERLINDE 2005, P.36)

Oude situatie Krimpen aan de Lek

Jaren 70 wijk

32

A.Buijs-1279602

Dorp

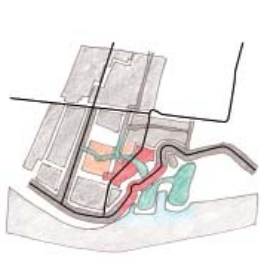
Nieuwe situatie

33

A.Buijs-1279602

Dorp

bloemen pluktuin

34

A.Buijs-1279602

Dorp

Flats

35

A.Buijs-1279602

Dorp

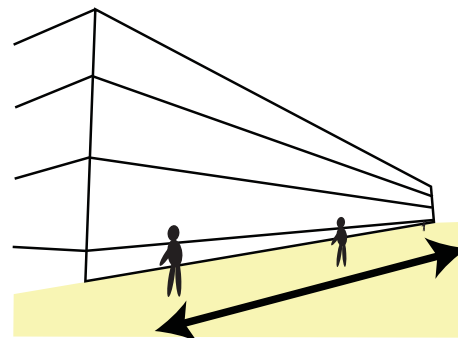
Flats

36

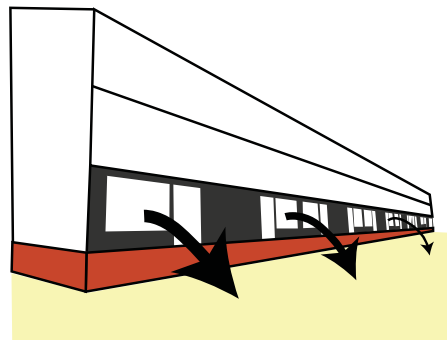
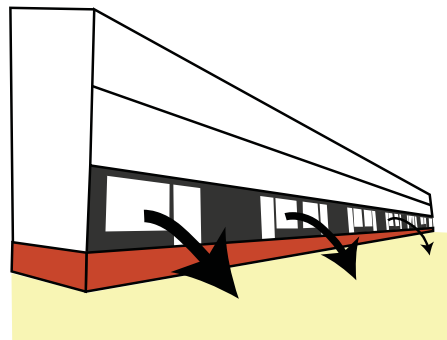
A.Buijs-1279602

Introductie

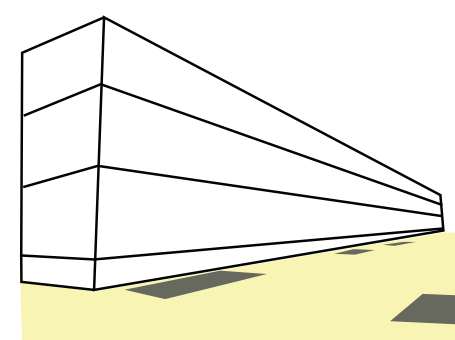
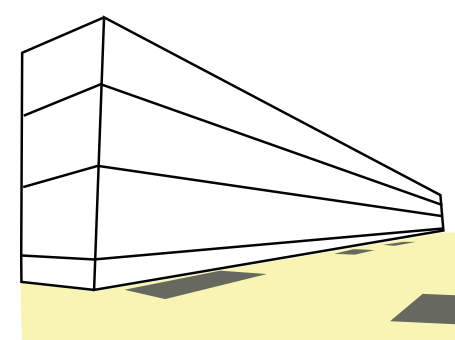
1. Lange gevel
menselijke schaal ontbreekt

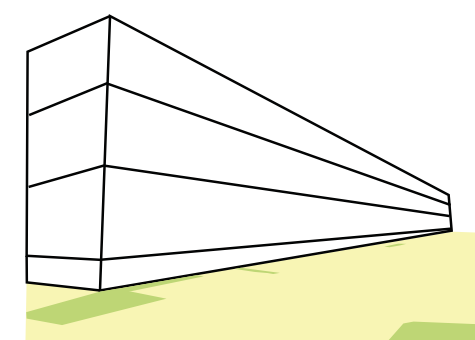
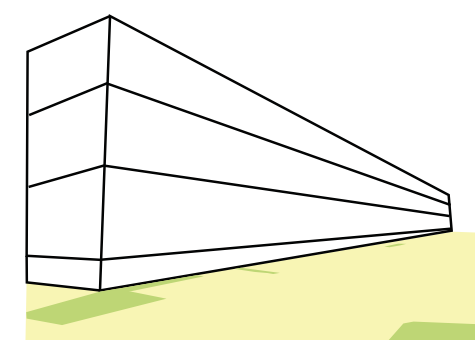
2. Geen relatie met openbare ruimte.

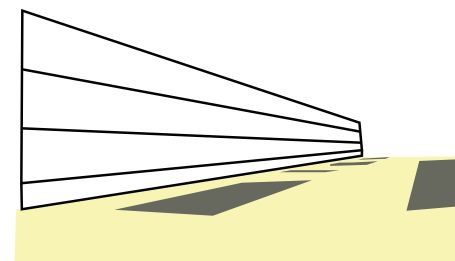
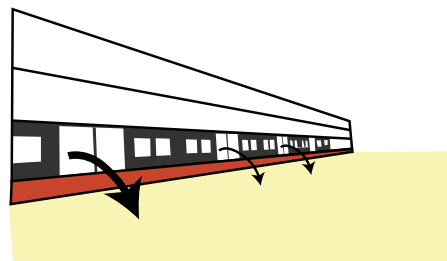
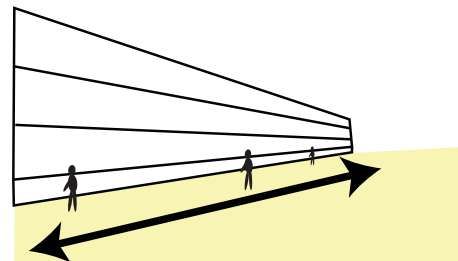
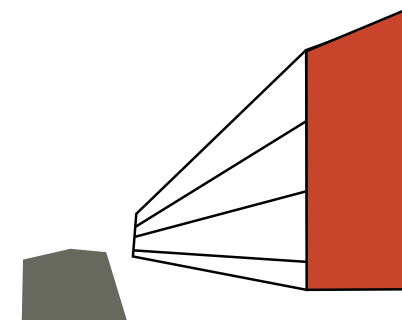
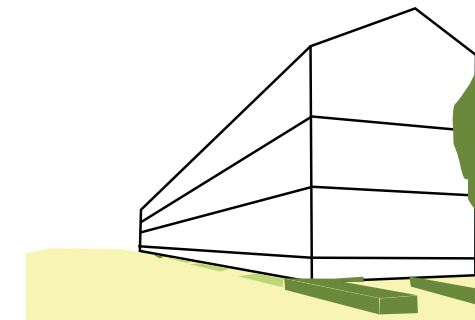
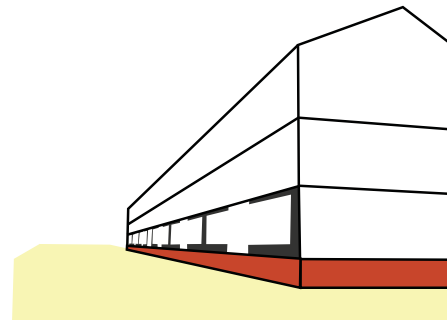
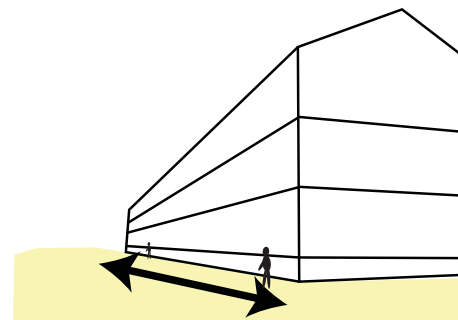
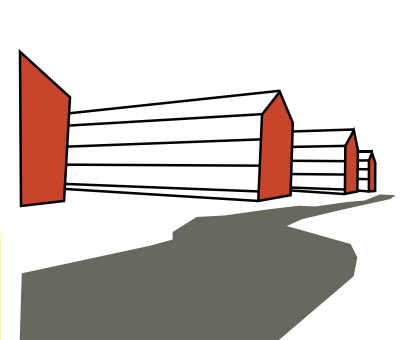
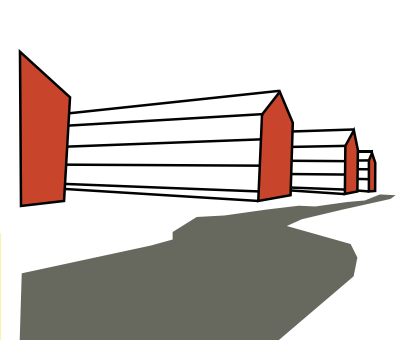
3. Rommellig parkeergebied

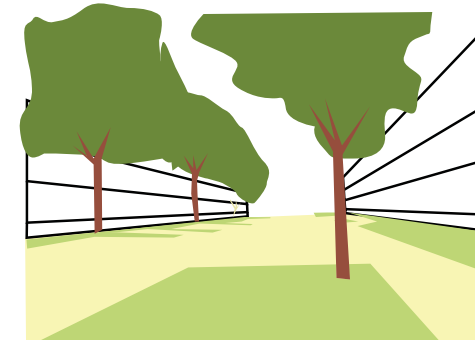
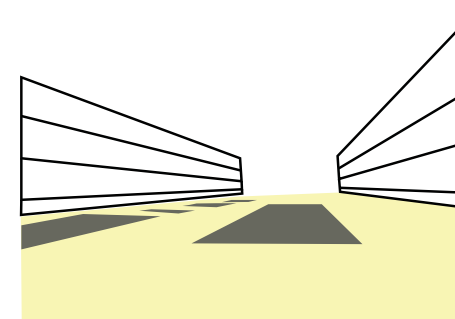
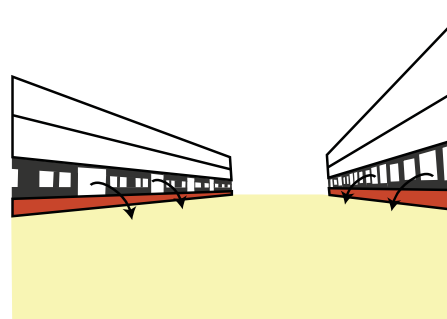
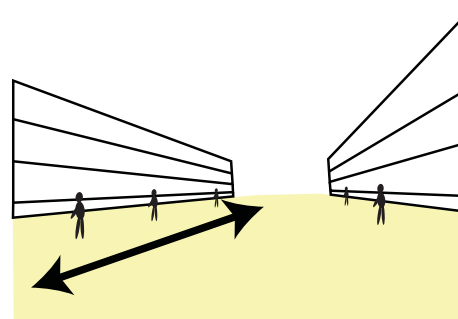
4. Versnipperd groen

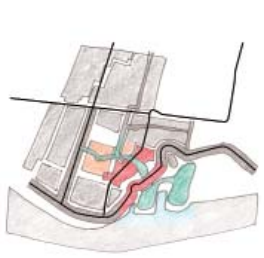

5. Blinde kopgevels

Dorp

Flats

38

A.Buijs-1279602

Dorp

Onder aan de dijk

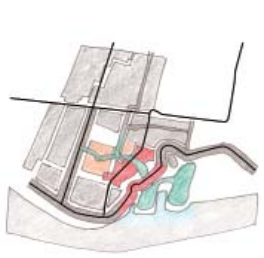
39

A.Buijs-1279602

Dorp

Kinderboerderij

A.Buijs-1279602

Dorp

Verbeteren slechte wijken

44

A.Buijs-1279602

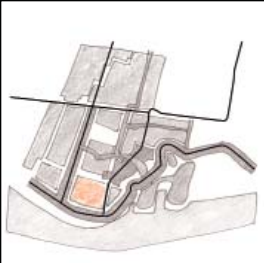

vooorlogse arbeiderswijken

Wijk

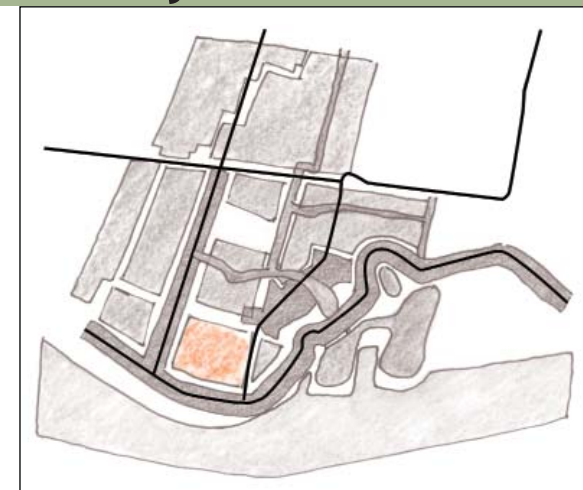
wederopbouw wijken

Problemen Beroepenbuurt

A.Buijs-1279602

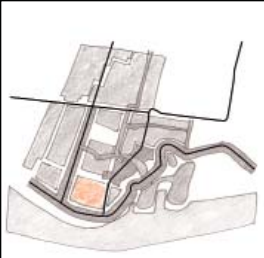
parkeerprobleem

aantrekkelijke
stedenbouwkundige opzet

kleine woningen

huidige situatie

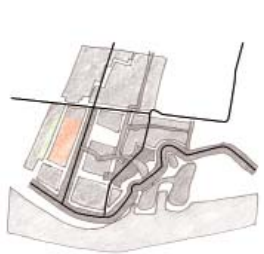

meer openbare ruimte

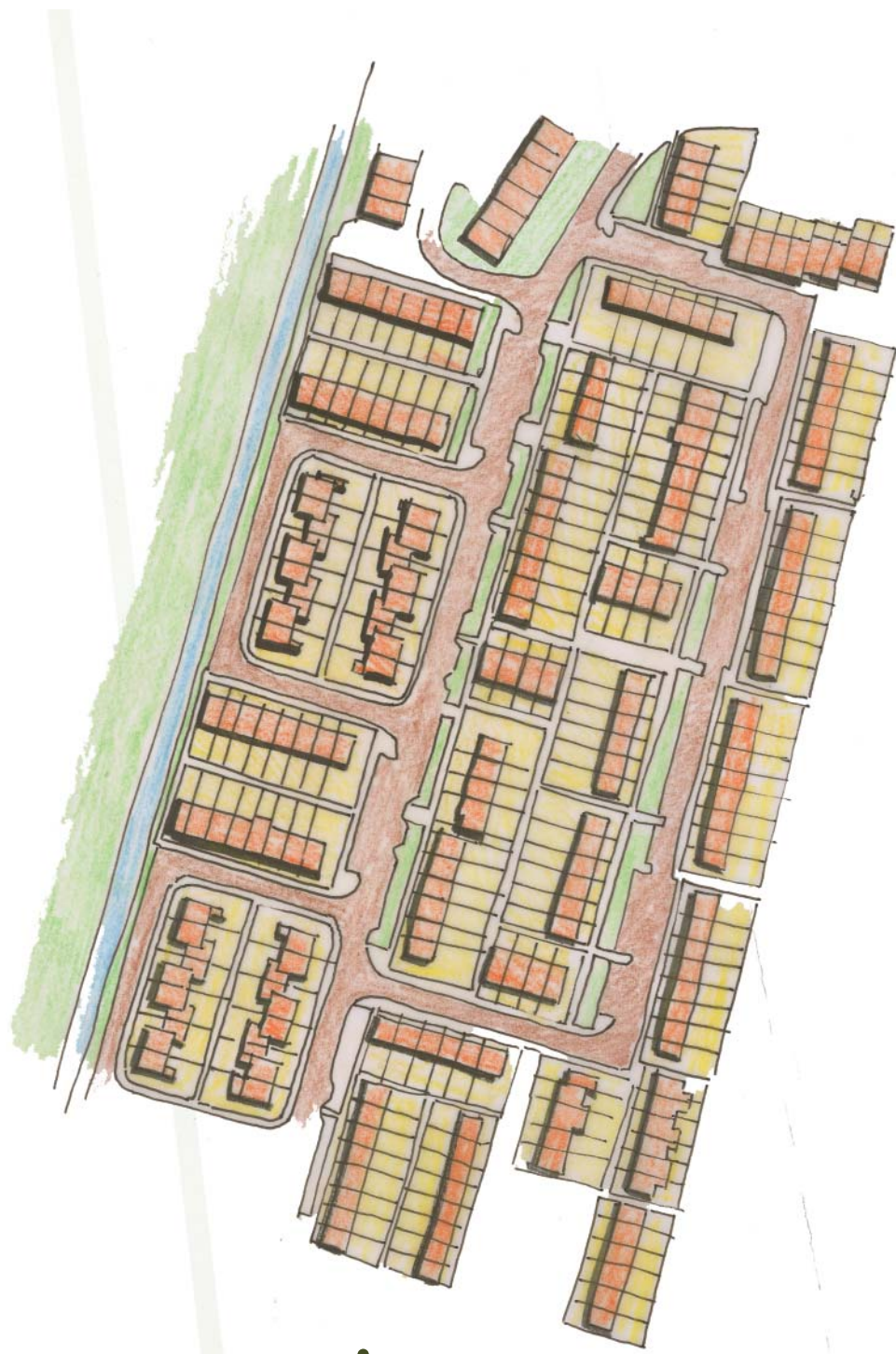

grotere woningen

besloten wijk

beslotenwijk

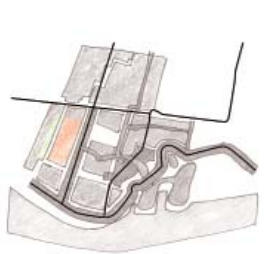
Wijk

grote woningen
gebrek aan eigenheid

doorzichten naar polder slecht speelmogelijkheden

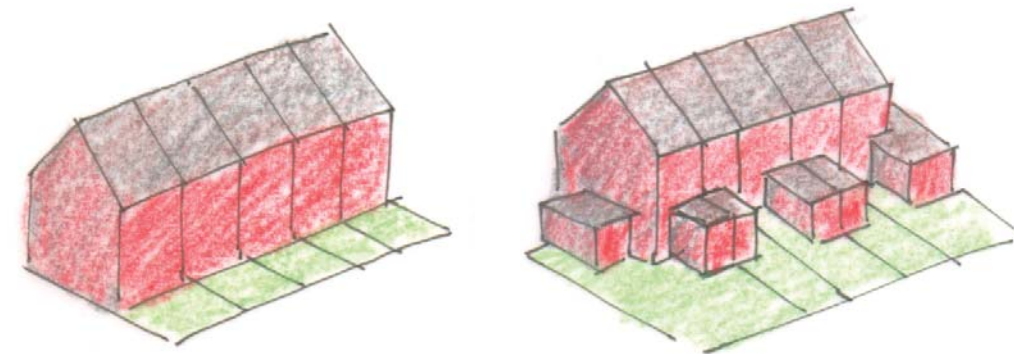

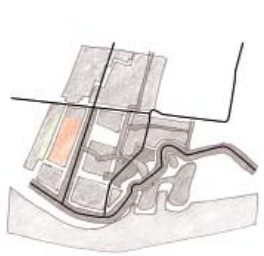
Grotere tuinen_Bloemenbuurt

48

A.Buijs-1279602

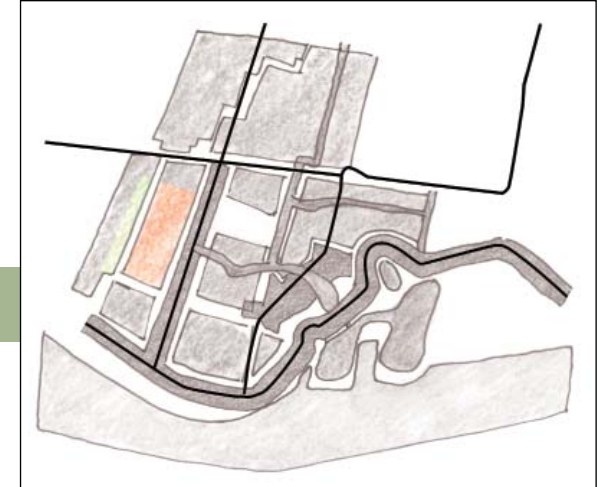

Wijk

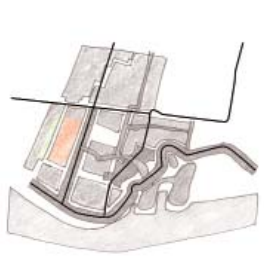

49

Meer openbaar groen_Bloemenbuurt

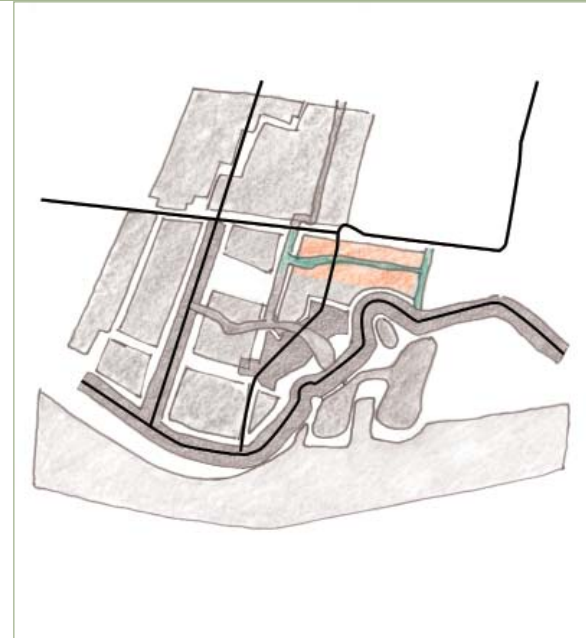

Wijk

Problemen_Schilderswijk

A.Buijs-1279602

onaantrekkelijke architectuur

grote woningen

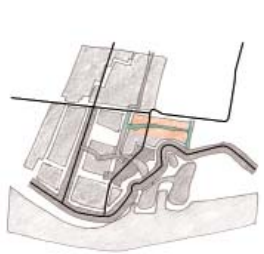
gebrek aan eigenheid

Wijk

versnipperd groen

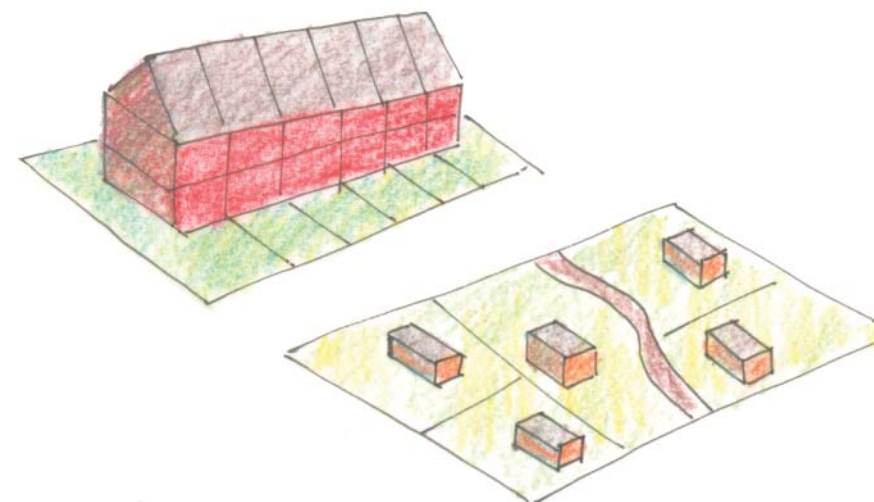
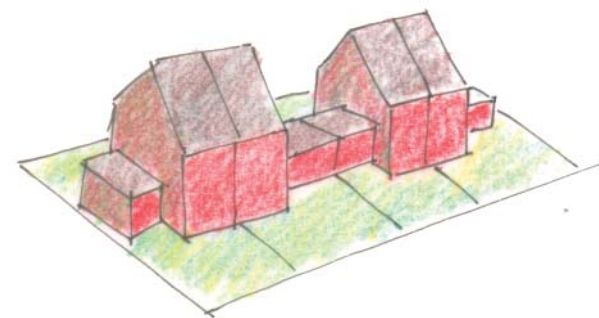
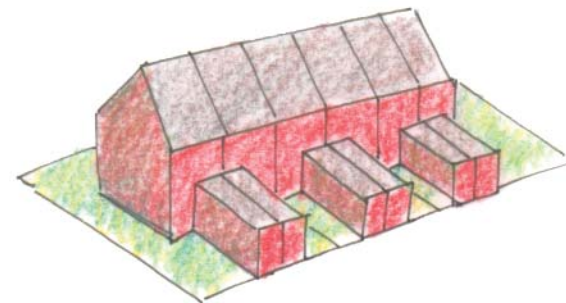
geen besloten maar ook geen open structuur

Schilderswijk

51

A.Buijs-1279602

Wijk

Bereikbaarheid

- fietsenstalling
- parkeerplaatsen

Straatmeubilair

- bankjes
- prullenbakken
- uitzicht op de rivier

Installaties

aanvoer:

- gasolie
- vers water
- electriciteit

afvoer:

- rioolwater

-afval container

Toegankelijkheid

- ponton

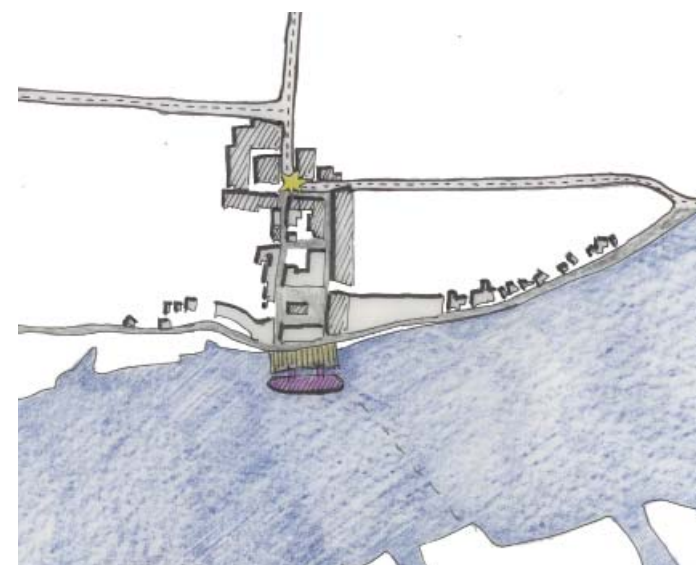
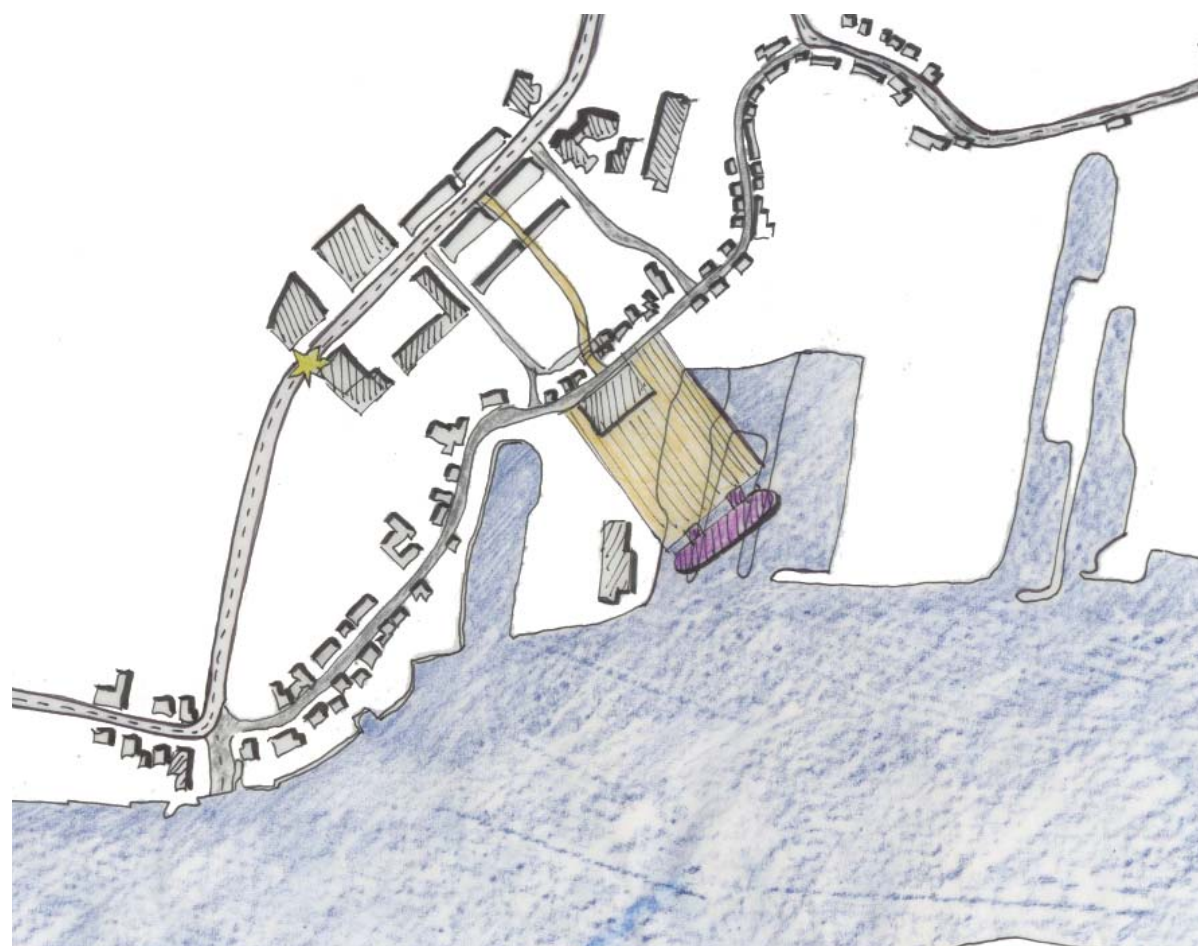
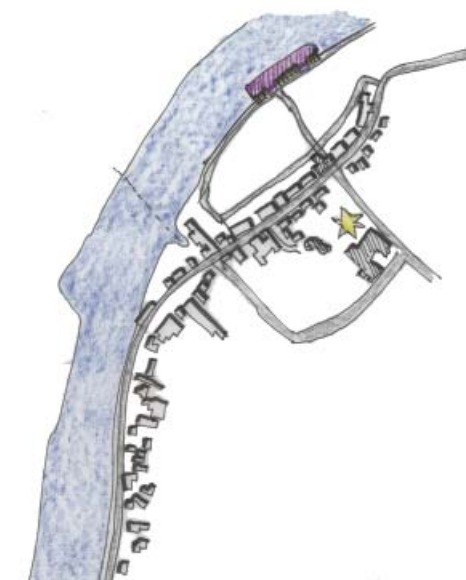
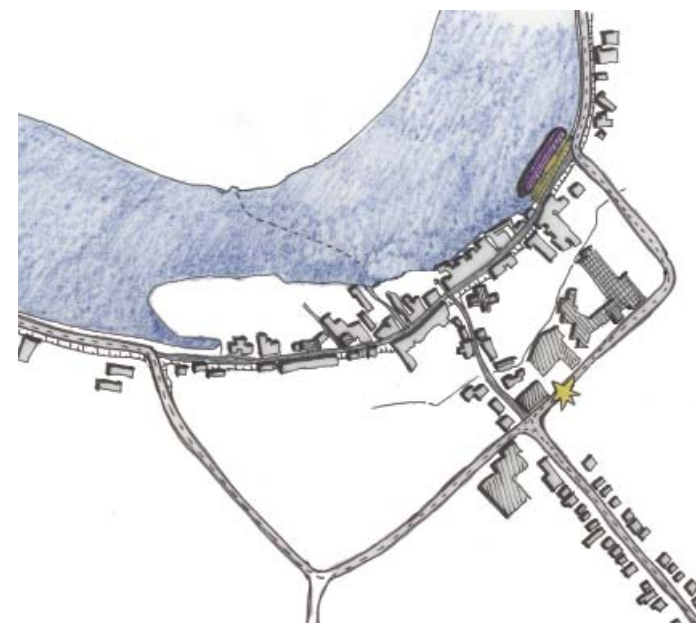
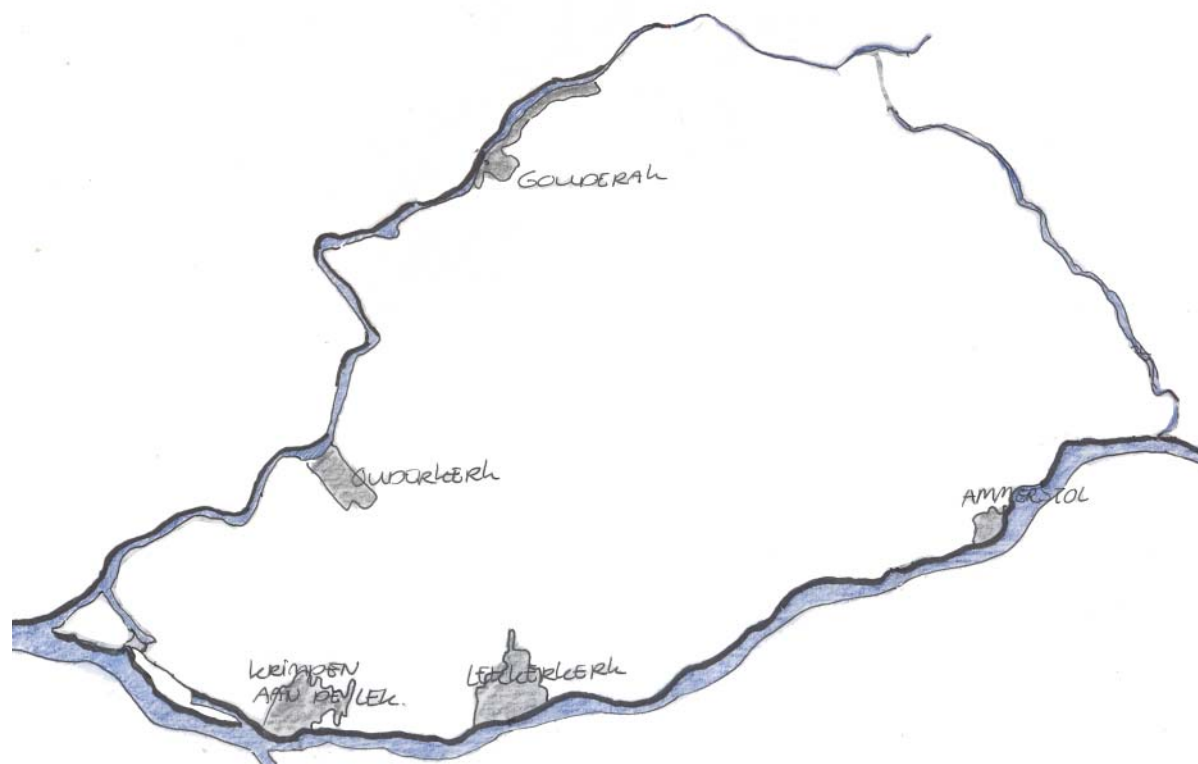

Aanmeerplaatsen

54

A.Buijs-1279602

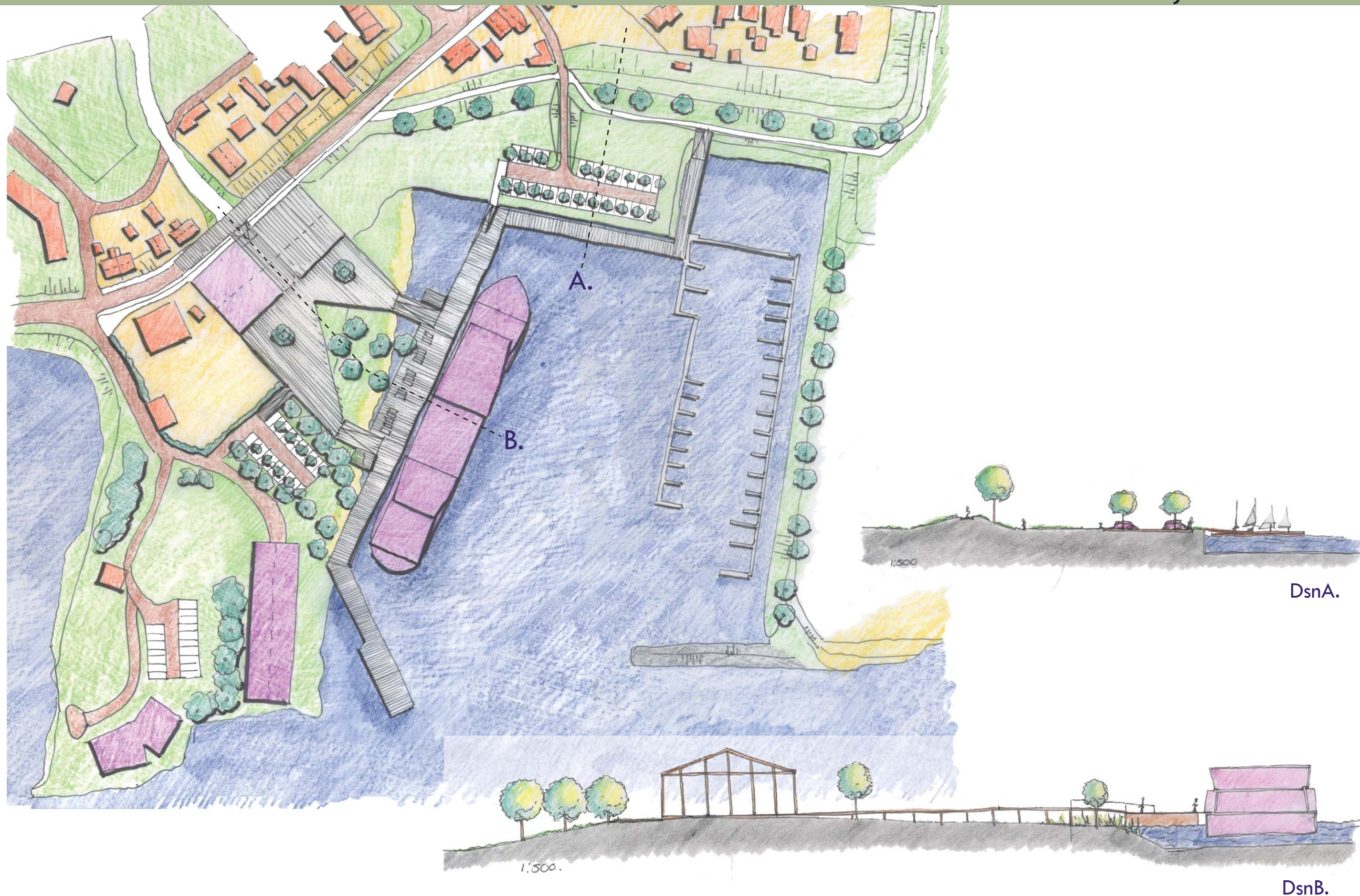
Aanmeerplek

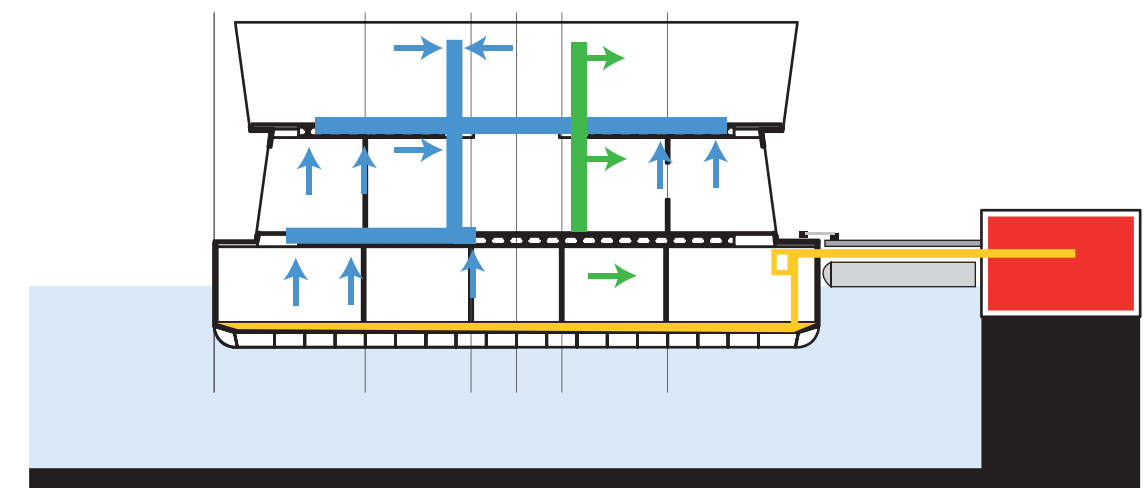
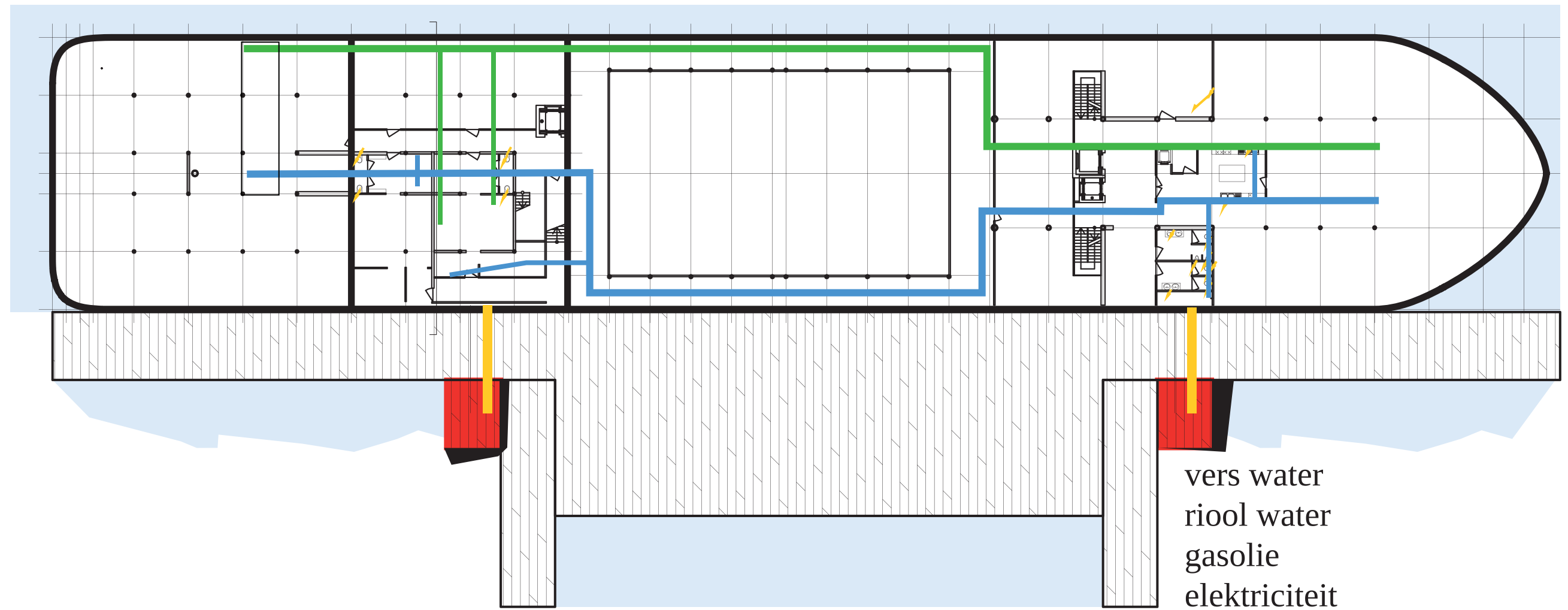

Locatie Krimpen aan de Lek

55

A.Buijs-1279602

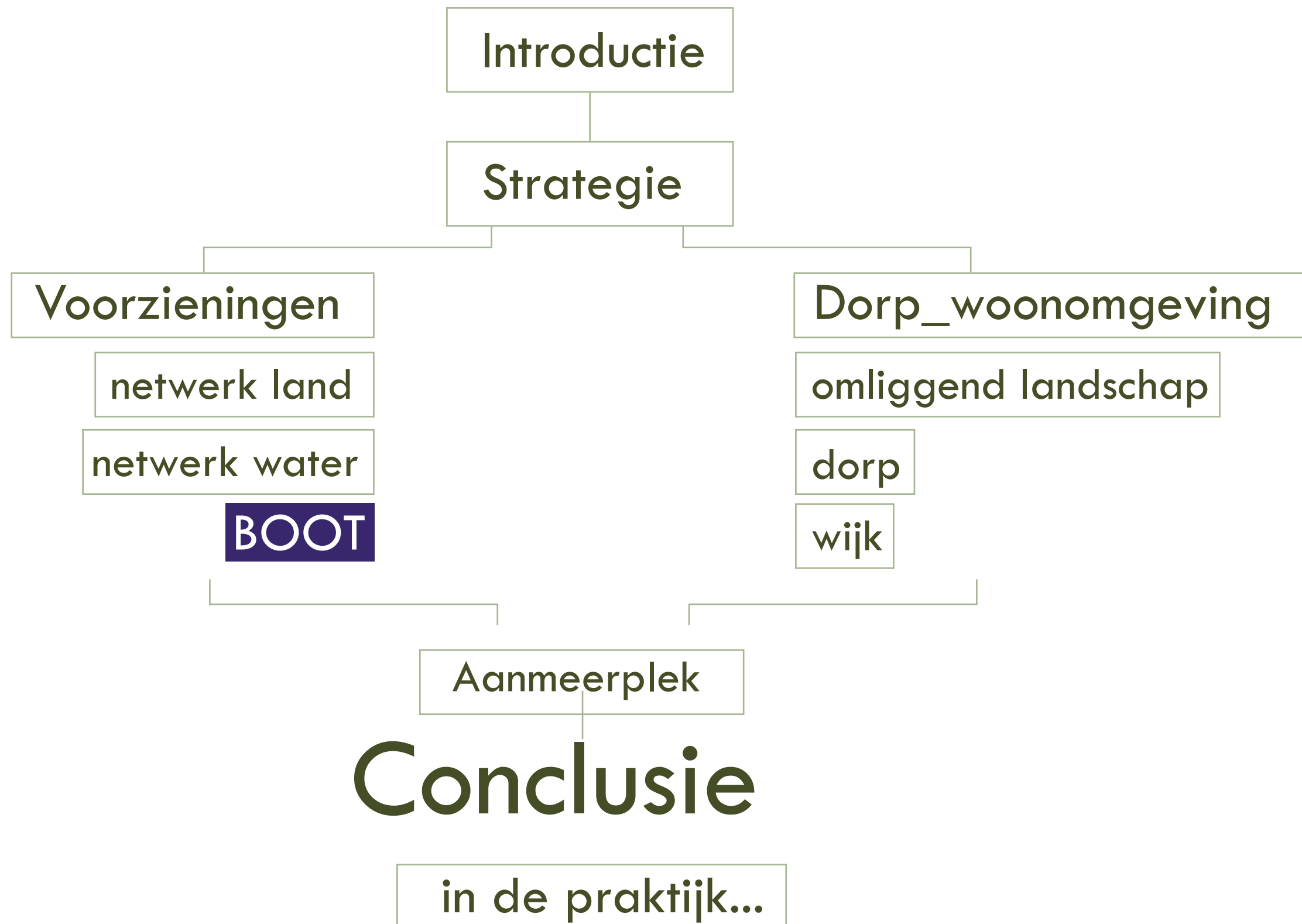
Impressie

57

A.Buijs-1279602

Aanmeerplek

Conclusie

59

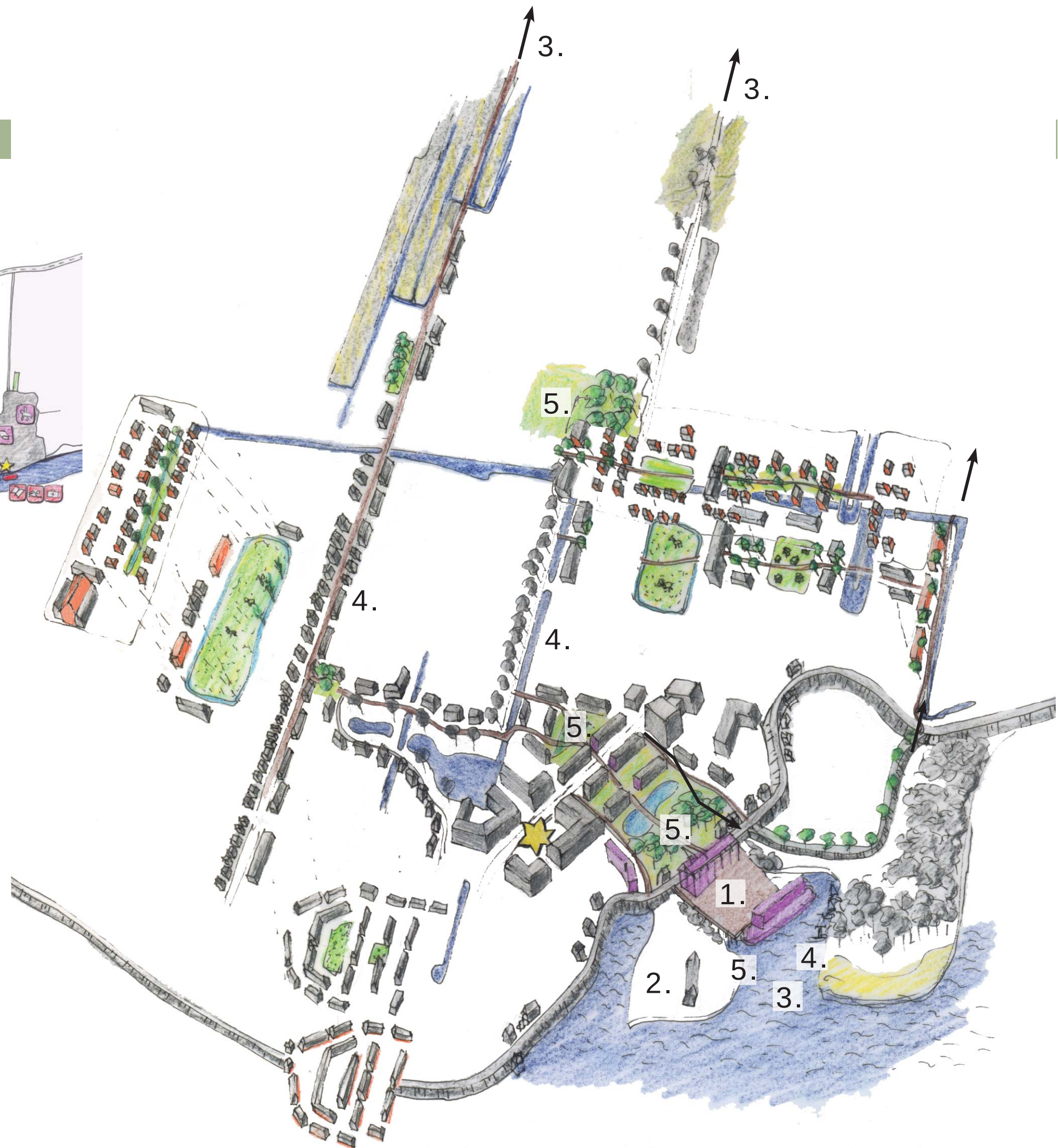
1. samenwerken voorzieningen

2. Recreatieve en esthetische waarde van omliggend landschap verhogen.

3. Relatie met omliggend landschap versterken

4. Verborgen kwaliteiten opnemen in de hoofdstructuur van het dorp

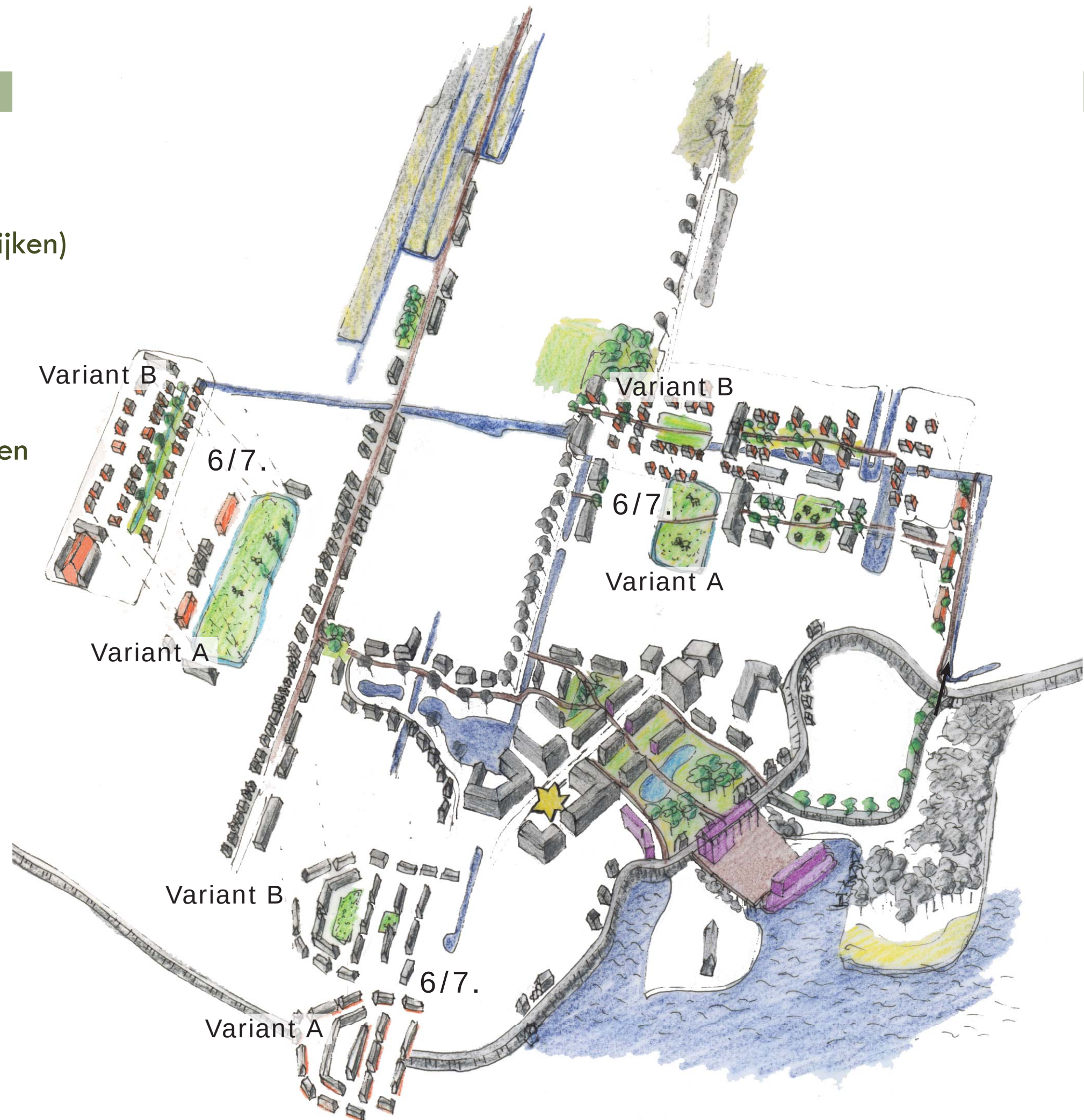
5. Ruimte bieden voor dorpse activiteiten in de nieuwe openbare ruimte.

6. Transformatie onaantrekkelijke wijken
(wederopbouw/vooroorlogse arbeiderswijken)
i.p.v. slopen en nieuwbouw.

7. Eengezinswoningen ombouwen tot

- Ouderen woningen
overgebleven deel moet in kwaliteit worden
verhoogt:
- Grotere tuinen,
- meer openbare ruimte
- grotere woningen.

- **Interventies verschillende schaalniveau's**
- **Vast ontwerp en flexibel ontwerp.**
- **Alle leefbaarheidaspecten meenemen**
sociale samenhang en de identiteit van de plek.

ambtenaren
VROM & Welzijn

College en MT

-Bewustwording

Omliggende dorpen K5

Woningcorporaties/Projectontwikkelaars

Inwoners

- Financiering

- Regelgeving flexibel ontwerpen

Visievormen over de toekomst

Wat voor dorp wil je zijn?

16 tot 17 december

Wat betekenen deze 'leefbaarheidsinterventies' voor het nieuwe dorpsleven?

Niet meer zoeken naar een parkeerplek...

Geen ruimte voor een paard...

Maar parkeren op je eigen erf.

Zet hem in het weiland voor de deur

Geen hek om je speeltuin...

Maar spelen in de natuur

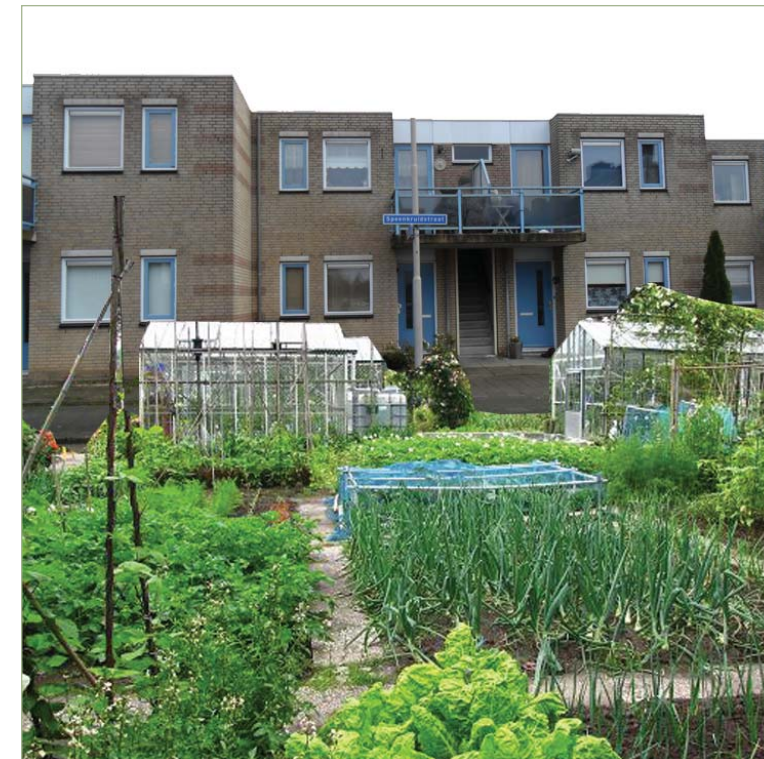
Geen ruimte om een caravan te stallen...

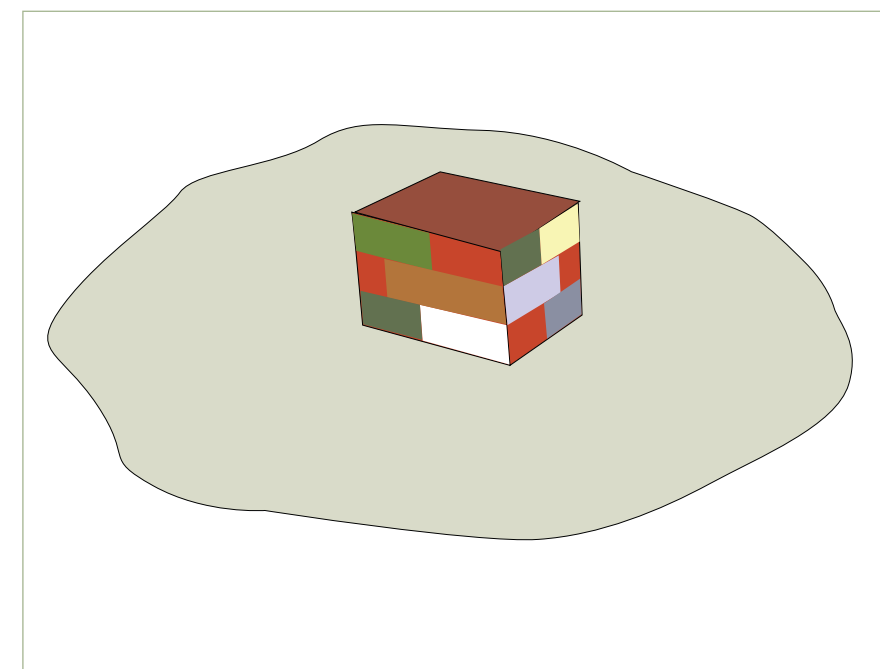
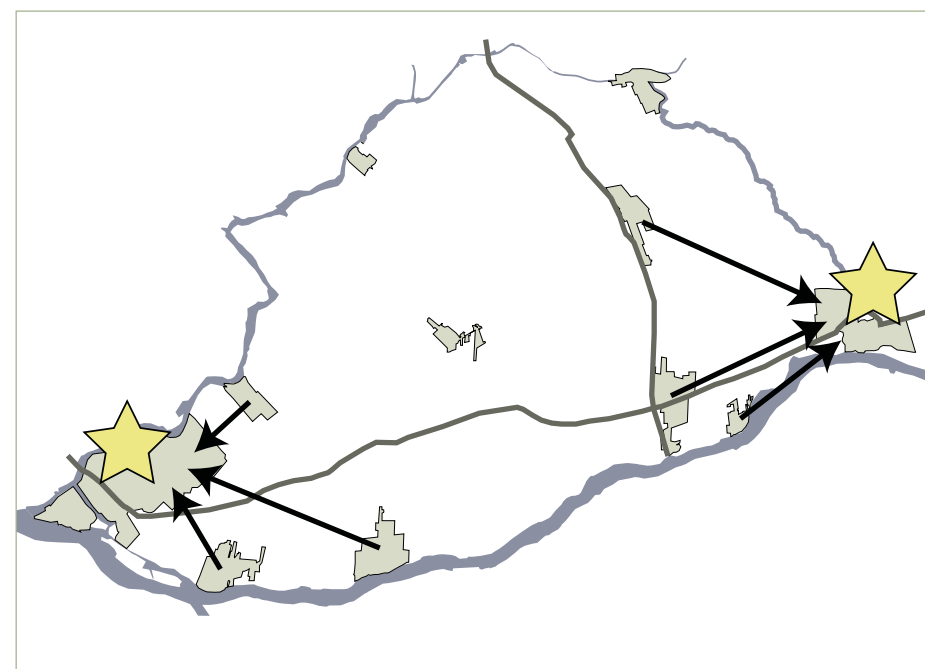
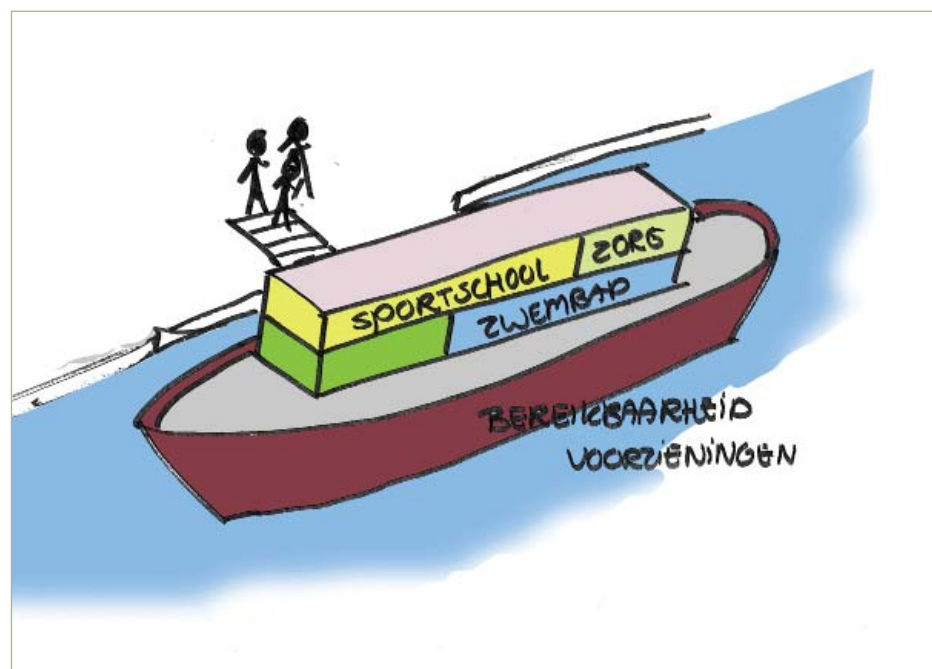
Breng hem naar de klushal

Niet ver fietsen naar de volkstuin buiten het dorp... Maar tuinieren voor de deur.

Voorzieningen: op de boot, in een dorp verderop en naar het multifunctionele gebouw in de woonkern

Krimpende dorpen zullen niet verkrampen, maar opbloeien !!!

BNA, (2009), *'ruimte maken voor krimp, Ontwerpen voor minder mensen'*,

Bree, P (2006), *'Rimpels in de ruimtelijke ordening;Verbetering van leefbaarheid in dorpen'*, Boxtel, Aneas

Bobbink I.,(2004), *'Land inzicht: een landschapsarchitectonische verkenning van de plek'*,Amsterdam, SUN

Dam F., Groot de F. & Verwest F., (2006), *'Krimp en ruimte bevolkingsafname, ruimtelijke gevolgen en beleid.'*, Rotterdam, NAI uitgevers.

Dijk , PD van (2007), *'Stedelijkheid en Kwaliteit van Leven: Welbevinden en sociale isolatie afhankelijk van de woonomgeving, onderzocht met data van het Periodiek Onderzoek naar Leef Situatie in Nederland.'* Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit Sociale Wetenschappen, Afdeling Sociologie / Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid, afstudeerscriptie.

Engbersen, R & Uytterlinde, M (2005), *'Sociale innovaties op het platteland; Bouwstenen voor de ontwikkeling van Nieuwe dorpen.'* Utrecht, innovatie Netwerk Groene ruimte en Agglomeratie Rotterdam.

Hofman, I (2007), *'Identiteit, Sociale cohesie en sociaal kapitaal op het platteland'*, Wageningen: Vakgroep rurale Sociologie Maatschappijwetenschappen Universiteit Wageningen, afstudeerscriptie

KEI, (2009), *kei-overzicht:krimp*, samengesteld door KEI kennis centrum stedenlijke vernieuwing.

Meer, M van der, Thissen, F, Drooglever Fortuijn, J,Tak, I van der & Wouw, D van der (2008), *'De sociale draagkracht van dorpen in Borsele,Leefbaarhied, Sociale cohesie en community care in kleine dorpen'*, Amsterdam, AMIDSt Universiteit van Amsterdam

Mollenhorst, G, Bekkers, R & Völker, B (2005), *'Hulpeloos in de stad? Verschillen tussen stad- en plattelandsbewoners in het aantal informele helpers'*, Mens en Maatschappij, juni, p. 178

Nimwegen, N & Heering, L (2009), *'Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2009;Van Groei naar krimp een demografische omslag in beeld'*, Amsterdam, KNAW press

Oerlemans H.,(1992), *'Landschappen in Zuid-Holland'*, den Haag, SDU

Oevering, F. (2010), *'Demografische krimp: De nieuwe realiteit in perspectief'*, Amstelveen, Kobalt

Provincie zuid-Holland,(2008), *'Beleidskader Peilbeheer zuid-Holland'*, den Haag

Provincie Zuid-Holland,(2009)*'Tussen groei en krimp in het Groene Hart'*, Companen projectnr. 3600.100

RIJK VNG IPO, (2009), *'Krimpen met kwaliteit; interbestuurlijk actieplan bevolkingsdaling'*

Simon, C, Vermeij, L & Steenbekkers, A(2007), *'Het beste van twee werelden: Plattelanders over hun leven op het platteland'*, Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Steenbekkers, A, Simon, C & Veldheer V (2006), *'Thuis op het platteland; De leefsituatie van platteland en stad vergeleken'*, Den Haag; Sociaal Cultureel Planbureau.

Steenbekkers A. e.a., (2008), *'Het platteland van alle Nederlanders; Hoe Nederlanders het platteland zien en gebruiken'*, Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Vermeij, L & Mollenhorst, G (2008), *'Overgebleven dorpsleven, sociaal kapitaal op het hedendaagse platteland'*, Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

VROM, (2006), *'Ouderen onder dak, Een onderzoek naar wonen, welzijn en zorg voor ouderen in kleine dorpen'*, Den Haag,VROM

VROM, (2009), *'Verkenning rijksagenda krimp en ruimte'*,

VROM, (2009),*'Bevolkingsdaling in cijfers'*, Amsterdam'

Wit, S. de, (2009), *'Dutch lowlands: morphogenesis of a cultural landscape'*, Amsterdam, SUN